



การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการ
จัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

DEVELOPING WORK PLANNING SKILLS BASED ON THE PHILOSOPHY OF
SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH ACTIVITY-BASED LEARNING AMONG UPPER
SECONDARY SCHOOL STUDENTS

นฤมล บุญเจริญ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการ
จัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย



ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPING WORK PLANNING SKILLS BASED ON THE PHILOSOPHY OF
SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH ACTIVITY-BASED LEARNING AMONG UPPER
SECONDARY SCHOOL STUDENTS



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(Social Studies Education)

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดการ
เรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ของ

นฤมล บุญเจริญ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.จรรุวรรณ ขำเพชร)

..... ประธาน

(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

..... ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิระ อุดมาน)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ศรีกลชาญ)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ผู้วิจัย	นฤมล บุญเจริญ
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. จารุวรรณ ขำเพชร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิระ อุตมาน

บทความวิจัยนี้เป็นการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ จำนวน 20 คน ที่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น มีลำดับขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ 4 กิจกรรม ดังนี้ 1) พอเพียงสู่แผนงาน 2) วางแผนอย่างเป็นระบบ 3) ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์ และ 4) วางแผนรายบุคคล สามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้และผลการประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า นักเรียนมีทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ทักษะวางแผนการทำงาน, การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

Title	DEVELOPING WORK PLANNING SKILLS BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH ACTIVITY-BASED LEARNING AMONG UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS
Author	NARUMON BOONCHAROEN
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Jaruwan Kampetch
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Achira Uttaman

This action research aimed to develop work planning skills based on the Sufficiency Economy Philosophy (SEP) in upper secondary school students through activity-based learning. The objectives were: 1) to develop work planning skills based on SEP using activity-based learning, and 2) to study the results of developing work planning skills based on SEP in upper secondary school students who participated in the activity-based learning. The sample consisted of 20 upper secondary school students from Ratjavinit Bangkaepankhum School who voluntarily participated in the activities. Research instruments included: 1) activity-based learning activities to develop work planning skills based on SEP, and 2) an assessment form for work planning skills based on SEP. Data were analyzed using mean and standard deviation (S.D.). The research findings revealed that the developed activity-based learning activities, designed to enhance work planning skills based on SEP in upper secondary students, comprised four sequential activities: 1) Sufficiency leading to a plan, 2) Systematic planning, 3) Creative plan adjustment, and 4) Individual planning. These activities proved effective in developing students' work planning skills based on SEP. Furthermore, the assessment results of students' work planning skills based on SEP after participating in the learning activities showed that students achieved a high level of work planning skills based on the Sufficiency Economy Philosophy.

Keyword : Philosophy of Sufficiency Economy Work planning skills Activity-based learning

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์และเมตตาจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอแสดงความกตัญญูและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จรรุวรรณ ขำเพชร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิระ อุตมาน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ให้ความรู้ และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่งตลอดการทำวิจัยนี้ จนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์ กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สิริวรรณ ศรีพหล ประธานกรรมการสอบปากเปล่า รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิลันธนาพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ศรีกลชาญ และ อาจารย์ ดร.ศุภณัฐ พานา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำอันทรงคุณค่าในการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ตะวัน จันทน์ อาจารย์ ดร.ปวีณาพัฒน์ วรพันธ์ และ นางเพ็ญลักษณ์ สุวรรณโชติ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทำให้เครื่องมือวิจัยมีความถูกต้องและเหมาะสม และขอขอบใจเพื่อนเอกสังคมศึกษาทุกคนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรของโรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ ที่ได้อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบใจ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 20 คน ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่นและครบถ้วนสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ผู้เป็นที่รักยิ่ง สมาชิกในครอบครัวทุกคน และครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุน กำลังใจ และเป็นแรงผลักดันอันสำคัญยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยสามารถมุ่งมั่นและประสบความสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้

นฤมล บุญเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	2
ภูมิหลัง	2
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตในการวิจัย	6
ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย.....	6
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย.....	6
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	7
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	7
ตัวแปรที่ศึกษา.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	1

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy)	11
1.1 แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	11
1.2 องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	13
1.3 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนชีวิตและการทำงาน	15
1.4 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	18
2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะวางแผนการทำงาน (Work Planning Skills)	20
2.1 ความหมายของทักษะวางแผนการทำงาน	20
2.2 ความสำคัญของทักษะวางแผนการทำงาน	23
2.3 องค์ประกอบของทักษะวางแผนการทำงาน	25
2.4 ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	27
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL)	30
3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน	30
3.2 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน	33
3.3 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน	34
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงาน	37
4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน	39
4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (ABL)	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	11
ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน	11

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ กิจกรรมเป็นฐาน	51
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	58
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการ วางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย	47
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ กิจกรรมเป็นฐาน	66
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	60
สรุปผลการวิจัย.....	60
อภิปรายผลการวิจัย	76
ข้อเสนอแนะ	86
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก.....	92
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	95
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	96
ประวัติผู้เขียน.....	112

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการวางแผนการทำงาน	25
ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน	35
ตาราง 3 ค่าความสอดคล้อง IOC ของแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ .	50
ตาราง 4 ค่าความสอดคล้อง IOC ของ แผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ .	55
ตาราง 5 การแปลความหมายแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน	57
ตาราง 6 ผลผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	47
ตาราง 7 ผลการประเมินพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการทดลองใช้แผนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง	66
ตาราง 8 ผลการประเมินพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการทดลองใช้แผนกิจกรรมเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินนักเรียน	69

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
ภาพประกอบ 2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	15
ภาพประกอบ 3 การสังเคราะห์ทักษะการวางแผนการทำงาน ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	28
ภาพประกอบ 4 การดำเนินกิจกรรมพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิด	56



บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่ทวีความรวดเร็ว และซับซ้อนยิ่งขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย สถานการณ์นี้ก่อให้เกิดความท้าทายใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาที่ต้องเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ ธนาคารโลก, 2567) การเสริมสร้างศักยภาพให้เยาวชนไทยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง ปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน จึงกลายเป็นภารกิจสำคัญเร่งด่วนของภาคการศึกษาไทย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของหทัยรัตน์ บุญโยปษภูมิ (2561) พบว่าเยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยยังคงประสบปัญหาในการขาดทักษะ การวางแผน การตัดสินใจ และการจัดการตนเอง ซึ่งส่งผลให้เผชิญกับปัญหาสังคมหลากหลายรูปแบบ อาทิ การติดเกมและสื่อออนไลน์ การตั้งครมไม่พร้อมในวัยเรียน การใช้สารเสพติด และการกระทำความรุนแรง ปัญหาเหล่านี้ล้วนสัมพันธ์กับการที่เยาวชนขาดทักษะชีวิตที่สำคัญหลายด้าน เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะการควบคุมตนเองเพื่อเผชิญกับสิ่งเร้าในสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (ม.ป.ป.) ที่พบว่าทักษะชีวิตของนักเรียนไทยในวัยรุ่นอยู่ในระดับต่ำในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นความคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ หากเยาวชนขาดความสามารถในการเผชิญปัญหาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง อาจนำไปสู่วิกฤตทางอารมณ์และพฤติกรรมที่รุนแรงได้ เช่น ความเครียดขั้นรุนแรงหรือการคิดปลิดชีพตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น จากการศึกษาของสุมาลี เทวฤทธิ์ และคณะ (2554) ยังพบว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการขาดทักษะชีวิตของนักเรียนคือ การขาดโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการขาดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งหมายถึงการที่นักเรียนไม่ได้รับการส่งเสริมให้ลงมือปฏิบัติจริงหรือเผชิญกับสถานการณ์จำลองที่ท้าทาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในชีวิตจริง การเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำหรือรับฟังเพียงอย่างเดียว ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการประยุกต์ใช้ความรู้และพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การขาดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถกระตุ้นและส่งเสริมทักษะชีวิตได้อย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นการขาดการบูรณาการทักษะเหล่านี้เข้ากับเนื้อหาวิชา

การใช้รูปแบบการสอนที่ไม่หลากหลาย หรือการประเมินผลที่ไม่ครอบคลุมทักษะด้านปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนไม่เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพและไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในปัจจุบันได้อย่างแท้จริง จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้การพัฒนาทักษะชีวิต โดยเฉพาะทักษะการวางแผนการทำงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

หนึ่งในทักษะชีวิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการวางแผนการทำงาน (Work Planning Skills) ซึ่งเป็นความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนขั้นตอนการทำงาน จัดสรรเวลาและทรัพยากร ตลอดจนประเมินความเสี่ยงหรืออุปสรรคล่วงหน้า ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กิ่งแก้ว พรอภิรัชสกุล, 2566) ทักษะการวางแผนการทำงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของการเรียนการสอน เพราะช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเป็นระบบระเบียบ ลดปัญหาการผัดวันประกันพรุ่งและความเครียดจากภาระงานที่ค้างค้ำ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการทำกิจกรรมกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากนักเรียนสามารถแบ่งงานเป็นขั้นตอนและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีแบบแผนมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในอนาคต เพราะช่วยให้เยาวชนสามารถตั้งเป้าหมายชีวิต วางแผนเส้นทางการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนเตรียมการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ได้อย่างชาญฉลาด การปลูกฝังทักษะการวางแผนการทำงานตั้งแต่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจึงถือเป็นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนไทยก้าวสู่ชีวิตผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตตามครรลองที่เหมาะสมได้อย่างยั่งยืน จากการศึกษาของวลัยนาสภ มีพันธุ์ และคณะ (2566) พบว่า การมีทักษะการวางแผนที่ดีช่วยให้นักเรียนสามารถบริหารจัดการการเรียนรู้ การทำงาน และชีวิตส่วนตัวได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนนี้ไม่เพียงช่วยลดความเครียดจากการทำงานที่สะสม แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จทั้งในชีวิตการเรียนรู้ โดยสามารถบรรลุเป้าหมายทางวิชาการได้อย่างราบรื่น และสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต

สำหรับในประเทศไทย แนวคิดในการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงแนะนำไว้เพื่อการดำเนินชีวิตที่สมดุลและยั่งยืน หลักสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย “3 ห่วง” ได้แก่ หลักความพอประมาณ คือ การดำเนินชีวิตอย่างพอดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น หลักความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูล

ที่รอบคอบ และหลักการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ การเตรียมพร้อมรับความเสี่ยง โดยมี “2 เงื่อนไข” ได้แก่ ความรู้ คือ ความรอบรู้และนำมาประยุกต์ใช้ และคุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเพียร และความรับผิดชอบ (ทีศนา แหมมณี, 2556) ทักษะการวางแผนการทำงานสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลายมิติ กล่าวคือ ความพอประมาณ สอดคล้องกับการวางแผนที่จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม ไม่มากหรือน้อยเกินจำเป็น เพื่อให้งานสำเร็จโดยไม่ก่อภาระหรือสิ้นเปลือง และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ความมีเหตุผล สะท้อนถึงการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบในการวางแผน การรวบรวมและพิจารณาข้อมูลทางเลือกอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้แผนงานมีความเป็นไปได้สูงและบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เน้นการวางแผนที่ครอบคลุมการคาดการณ์ความเสี่ยงและอุปสรรค พร้อมเตรียมแนวทางป้องกันหรือแก้ไขล่วงหน้า ทำให้ผู้ปฏิบัติงานพร้อมรับมือสถานการณ์ไม่คาดฝันและปรับเปลี่ยนแผนได้ เงื่อนไขความรู้ เป็นรากฐานสำคัญ เพราะการวางแผนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม และการเรียนรู้ต่อเนื่อง เพื่อสร้างแผนงานที่แข็งแกร่ง และสุดท้าย เงื่อนไขคุณธรรม เป็นกรอบกำกับกับการวางแผนและการปฏิบัติงานให้ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีความเพียร และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน เป็นธรรม และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคมโดยรวม ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานให้กับเยาวชนไทย

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนนั้น มีงานวิจัยของฉัตรจักรนิลกาญจน์ และคณะ (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่า จะช่วยส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลายด้านให้แก่ นักเรียน อาทิ การทำงานเป็นทีม การประสานงาน และความพร้อมในการทำงาน ยิ่งไปกว่านั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า ยังช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด การวางแผนรายรับ-รายจ่าย การออม การแบ่งปัน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนพัฒนาทักษะการวางแผนและทักษะชีวิตอื่น ๆ ผ่านประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนไทยให้เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) ที่พบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมพัฒนานักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล รู้จักออม และมีการตัดสินใจที่รอบคอบ ด้วยหลักคิดดังกล่าว การวางแผนการทำงานจึงสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยิ่ง เพราะอาศัย

ทั้งความรู้ในการประเมินสถานการณ์ การคิดอย่างมีเหตุผล และการเตรียมรับมือความเสี่ยง ซึ่งตรงกับวิถีแห่งความพอเพียง ทั้งพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ดังนั้นการพัฒนาทักษะ การวางแผนควบคู่กับการปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงส่งผลให้นักเรียนเกิดวิถีคิดและ พฤติกรรมเชิงบวกในการเรียนและการดำเนินชีวิต เช่น มีวินัย รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า และมีความเพียรพยายามในการทำงานจนสำเร็จ ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึง ความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนานักเรียน จึงได้กำหนดให้แนวคิดนี้เป็น ส่วนหนึ่งของนโยบายด้านการศึกษาตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โรงเรียนหลาย แห่งนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนา นักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำ “โรงเรียนพอเพียง” การส่งเสริมโครงงานคุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพึ่งพา ตนเอง (ลัญจกร นิลาภรณ์ และคณะ, 2560)

อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนาทักษะชีวิต โดยเฉพาะทักษะการวางแผนการทำงานที่ต้อง เน้นการฝึกปฏิบัติให้นักเรียน จะต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะเหล่านั้น ได้ด้วย เพราะการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายให้ความรู้เพียงฝ่ายเดียวอาจไม่ เพียงพอต่อการเสริมสร้างทักษะการคิดและการปฏิบัติ แต่ต้องให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียน เป็นศูนย์กลางและการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมลงมือทำ กิจกรรมหรือโครงงานด้วยตนเอง สร้างการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง คือ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นักเรียนจะได้ฝึกคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา และสรุปบทเรียน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ควบคู่กันไป มีงานวิจัยจำนวนมากทั้งใน และต่างประเทศสนับสนุนประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมต่อการพัฒนานักเรียนใน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดขั้นสูง หรือเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ จากงานวิจัยของ อมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ (2563) พบว่า ABL เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นผ่าน การลงมือปฏิบัติจริง ฝึกคิดวางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ ณศศิอุษา บุษบกแก้ว และคณะ (2561) ยังพบว่า กิจกรรมโครงงานช่วยพัฒนาทักษะชีวิตด้านการคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม มีส่วนส่งเสริมการเกิดทักษะชีวิตในตัวนักเรียนด้วย งานวิจัยของณัฐวุฒิ สกฤณี (2559) ยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การทำงาน

เป็นทีม และทักษะการแก้ปัญหาได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบูรณาการเข้ากับแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่ ออกแบบมาอย่างเหมาะสมจะส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนการวางแผนอย่างเป็นระบบ รวมถึง การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้หรือประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการวางแผน และการทำงาน ด้วยความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ การลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมเหล่านี้จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์ตรง เห็นผลลัพธ์ของการวางแผน และสามารถปรับปรุงกระบวนการวางแผนของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานที่ยั่งยืน

โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำเป็นโรงเรียนในกลุ่มพระบรมราชูปถัมภ์ที่มุ่งเน้น การพัฒนานักเรียนให้เป็น "คนดีศรีราชวินิต" โดยมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากล บนพื้นฐาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับ นักเรียน เช่น มีการจัดกิจกรรมชุมนุมที่หลากหลาย ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมตาม ความสนใจและความถนัด กิจกรรมชุมนุมเหล่านี้เป็นเวทีให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ผ่าน การลงมือปฏิบัติจริง เช่น การวางแผน การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) ที่เน้น การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและประสบการณ์ตรง ผู้วิจัยเห็นว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในช่วงวัยที่กำลังเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาต่อหรือการเข้าสู่ตลาดแรงงาน การพัฒนา ทักษะการวางแผนการทำงานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมาย วางแผน และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ดังนั้นการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการฝึกทักษะวางแผน การทำงานในกิจกรรมชุมนุมของโรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ จึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้าง เยาวชนให้มีทักษะชีวิตพร้อมสำหรับโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตาม แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การจัดการเรียนรู้กิจกรรมเป็นฐานสำหรับ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงาน ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน และ 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผน

การทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะประโยชน์ในการเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน อันจะเอื้อให้นักเรียนไทยสามารถวางแผนชีวิตและพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงยั่งยืนต่อไปในศตวรรษที่ 21

คำถามการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างไร
2. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีระดับทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานมีทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

ขอบเขตในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำนวน 799 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงาน

ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความสมัครใจ จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเนื้อหาที่ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ ทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาออกแบบเป็นแผนกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2) การวางแผนการทำงานและวิธีการเขียนแผนงาน 3) การรายงานผลกิจกรรมและการสรุปแผนงาน 4) การเขียนแผนงาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ พฤศจิกายน 2567–มกราคม 2568 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้เวลาในการวิจัยทั้งหมด 15 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยได้มีการกำหนดเนื้อหาและระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินกิจกรรม

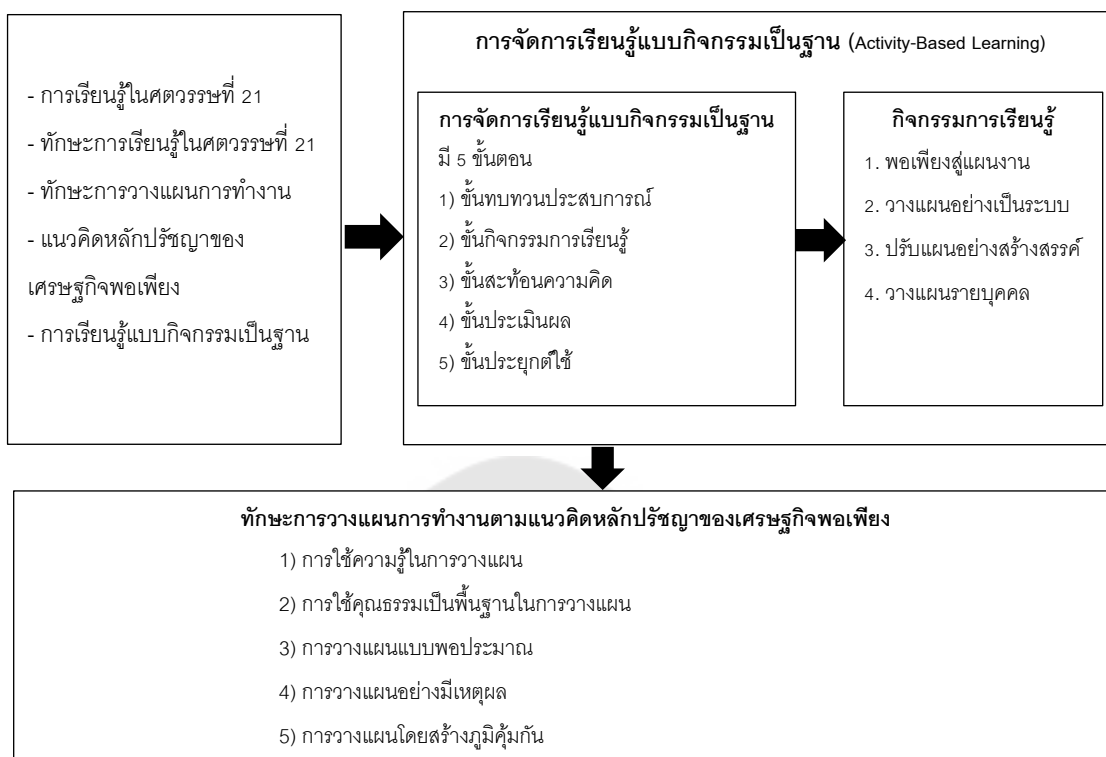
ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)
2. ตัวแปรตาม คือ ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งเป็นการนำทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy)

หมายถึง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลัก ทางสายกลาง บนพื้นฐานของ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขของ ความรู้และคุณธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชน และประเทศชาติ

2. การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL)

หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริง โดยครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบและจัดเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะความรู้ความเข้าใจ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย กำหนดขั้นตอนวิธีการ จัดสรรทรัพยากร และ ประเมินความเสี่ยงในการดำเนินงาน โดยยึดมั่นหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอัน ประกอบด้วย ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนพื้นฐานของความรู้ และคุณธรรม เพื่อให้แผนงานมีความรอบคอบ สมดุล ไม่ประมาท คำนึงถึงผลกระทบในทุกมิติ และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืนและมั่นคง

4. กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อใช้ จัดการเรียนการสอนในกิจกรรมชุมนุม มุ่งเน้นพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานของนักเรียนใน ระดับชั้นมัธยมปลาย ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานมาจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็น ฐาน ตามลำดับขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ 4 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 พอเพียงสู่ แผนงาน, กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 วางแผนอย่างเป็นระบบ, กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ปรับแผนอย่าง สร้างสรรค์ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 วางแผนรายบุคคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้รับการส่งเสริมทักษะการวางแผนการทำงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน ชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน
2. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานที่สามารถนำไปใช้จริงในการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาผู้เรียน
3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาและปรับใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิต และบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของโรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy)
 - 1.1 แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.2 องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.3 การประยุกต์ใช้ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนชีวิตและการทำงาน
 - 1.4 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะวางแผนการทำงาน (Work Planning Skills)
 - 2.1 ความหมายของทักษะวางแผนการทำงาน
 - 2.2 ความสำคัญของทักษะวางแผนการทำงาน
 - 2.3 องค์ประกอบของทักษะวางแผนการทำงาน
 - 2.4 ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL)
 - 3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน
 - 3.2 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน
 - 3.3 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงาน
 - 4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน
 - 4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (ABL)

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) เป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตและการพัฒนาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่ประชาชนชาวไทยมาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการเดินทางสายกลางและการดำรงอยู่บนความพอประมาณ มีเหตุผล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากบริบทสังคมและเศรษฐกิจไทยที่ต้องเผชิญกับความผันผวนและวิกฤตต่าง ๆ หลักปรัชญาจึงไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงการใช้จ่ายหรือการทำมาหากินเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงการใช้ชีวิตในทุกมิติ ทั้งการคิด การตัดสินใจ และการกระทำ เพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองและสังคม รวมถึงการพัฒนาประเทศชาติไปในทิศทางที่ยั่งยืนและมั่นคง

Mettathamrong et al. (2023) ได้อธิบายถึง วิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 ว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ตอกย้ำถึงความเปราะบางของระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาทายนอกมากเกินไป และเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยหันมาให้ความสำคัญกับแนวคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากภายใน โดยเฉพาะผ่านการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาในบริบทของการจัดการวิสาหกิจชุมชน ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน ลดความเสี่ยงจากความผันผวนภายนอก และส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยยึดหลักพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันควบคู่กับคุณธรรมและความรู้ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม.

1.1 แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีแก่นสำคัญ คือ ความพอเพียง หรือความสมดุลพอดีในการดำรงชีวิต แนวคิดนี้ชี้แนะให้บุคคลทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ใช้ชีวิตและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บนพื้นฐานของ “ทางสายกลาง” หรือความพอดี ไม่น้อยหรือมากเกินไป คำว่า “พอเพียง” ในที่นี้ไม่ได้ หมายถึง “เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นต่ำ” หากแต่หมายถึงความพอประมาณ ที่เหมาะสมกับฐานะและบริบทของตนเอง โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล ในการตัดสินใจบนฐานของความรู้และข้อมูลที่รอบด้าน ตลอดจนการมี ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองเพื่อเตรียมพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าหลักปรัชญาให้น้ำหนักกับการรู้จักประมาณตนและดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ มีการวางแผนและประเมินความ

เสี่ยงก่อนลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนของชีวิต และสังคมโดยรวม

ทศนา แหมมณี (2556) ได้อธิบายถึง แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยัง เน้นเงื่อนไขสำคัญที่ต้องประกอบควบคู่กับวิถีทางทั้งสามประการข้างต้น คือ ความรอบรู้ และ คุณธรรม บุคคลจะสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างรอบด้านในเรื่องที่เกี่ยวข้อง รู้เท่าทันโลกและการเปลี่ยนแปลง (Knowledge) อีกทั้งต้องมีจิตสำนึกในคุณธรรมความดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน และมีวิจารณ์ญาณที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม (morality/virtue) เพื่อกำกับการกระทำให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม องค์ความรู้และคุณธรรมจะช่วยให้การตัดสินใจและการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างถูกต้องเที่ยงตรง ไม่หลงทางแม้เผชิญกับสิ่งเร้าหรือแรงกดดันต่าง ๆ กล่าวได้ว่า ความรู้เปรียบเสมือนแสงสว่างนำทาง ส่วนคุณธรรมเป็นกรอบที่คอยระแวดระวังให้ผู้ปฏิบัติตามหลักพอเพียงไม่ออกนอกเส้นทางแห่งความดีงาม

Mettathamrong et al. (2023) ประเทศไทยไม่ใช่ประเทศเดียวที่ให้ความสนใจกับหลักปรัชญา ในระดับสากลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวคิดการพัฒนาทางเลือกที่เน้นความยั่งยืนและความสมดุล งานวิจัยต่างประเทศระบุว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น “เครื่องมือสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน” ที่เน้นให้แต่ละปัจเจกและชุมชนดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผลและความพอประมาณ ควบคู่กับยึดมั่นคุณธรรมความซื่อสัตย์ โดยหลักปรัชญาสามารถประยุกต์ใช้ได้หลายมิติ ตั้งแต่การดำเนินธุรกิจจนถึงการพัฒนาชุมชนและการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งพบว่าผู้ที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีภูมิคุ้มกันและความยืดหยุ่นในการรับมือกับวิกฤตต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่มีความครอบคลุมทั้งด้านการดำรงชีวิตส่วนบุคคลและการพัฒนาในระดับสังคม โดยมุ่งเน้นให้ผู้คนดำเนินชีวิตอย่างพอดี มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งยึดมั่นในคุณธรรมและใช้ความรู้เป็นฐานในการตัดสินใจ หลักปรัชญาสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา เศรษฐกิจ หรือการพัฒนาชุมชน โดยเน้นการพึ่งพาตนเอง การคิดอย่างรอบคอบ และการเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการให้บุคคลมีทั้งทักษะชีวิต การคิดวิเคราะห์ และความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้การน้อมนำหลักปรัชญาไปใช้ไม่เพียงสร้างภูมิคุ้มกันในระดับปัจเจก แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคมอย่างแท้จริง

1.2 องค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทีศนา เขมมณี (2556) ได้อธิบายถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย แก่นหรือองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ และเงื่อนไขพื้นฐาน 2 ประการ ซึ่งมักเรียกอย่างย่อว่า “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” สามห่วง ได้แก่ (1) ความพอประมาณ (Moderation) (2) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และ (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Resilience or Self-immunity) ส่วนสองเงื่อนไข คือ (ก) ความรู้ (Knowledge) และ (ข) คุณธรรม (Morality) แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

1) ความพอประมาณ (Moderation): หมายถึง การดำเนินชีวิตหรือทำการใด ๆ ด้วยความพอดีไม่น้อยหรือมากเกินไป โดยคำนึงถึงความสมดุลและขีดความสามารถของตนเองเป็นหลัก ความพอประมาณ สอนให้รู้จักประมาณตน ไม่โลภหรือมั่งหวังผลเกินตัว ทั้งยังรวมถึง การรู้จักประหยัดอดออมและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เช่น การใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น เลือกทำโครงการที่เหมาะสมกับศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ หากนำหลักความพอประมาณไปใช้ในกิจการหรือการดำเนินงานใด ๆ จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงจากการลงทุนหรือการใช้ทรัพยากรเกินตัว อันนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

2) ความมีเหตุผล (Reasonableness): คือ การตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลที่รอบด้าน คำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน รวมถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจนั้น การมีเหตุผลหมายถึงการใช้สติปัญญาไตร่ตรองก่อนลงมือทำ ไม่กระทำการโดยหุนหันพลันแล่นหรืออารมณ์ชั่ววูบ ยกตัวอย่างเช่น ในการวางแผนโครงการใดโครงการหนึ่ง ผู้วางแผนควรพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ทรัพยากรที่มีอยู่ ผลกระทบที่อาจตามมา เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจดำเนินการ ความมีเหตุผลนี้ยังเชื่อมโยงกับหลักการคิดเชิงวิทยาศาสตร์และการคิดวิพากษ์ (Critical Thinking) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3) ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity): หมายถึง การเตรียมความพร้อมให้ตนเองและองค์กรสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงหรือเหตุไม่คาดฝันที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ภูมิคุ้มกัน ในที่นี้ครอบคลุมถึงการมีแผนสำรองหรือมาตรการป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า เพื่อลดผลกระทบหากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ ตัวอย่างเช่น การเก็บออมเงินสำรองเผื่อยามฉุกเฉิน การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน หรือการศึกษาเพิ่มพูนทักษะใหม่ ๆ เพื่อเตรียมตัวหากต้องเปลี่ยนงานหรืออาชีพ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีจะช่วยให้บุคคลและชุมชนสามารถฟื้นตัวได้เร็ว

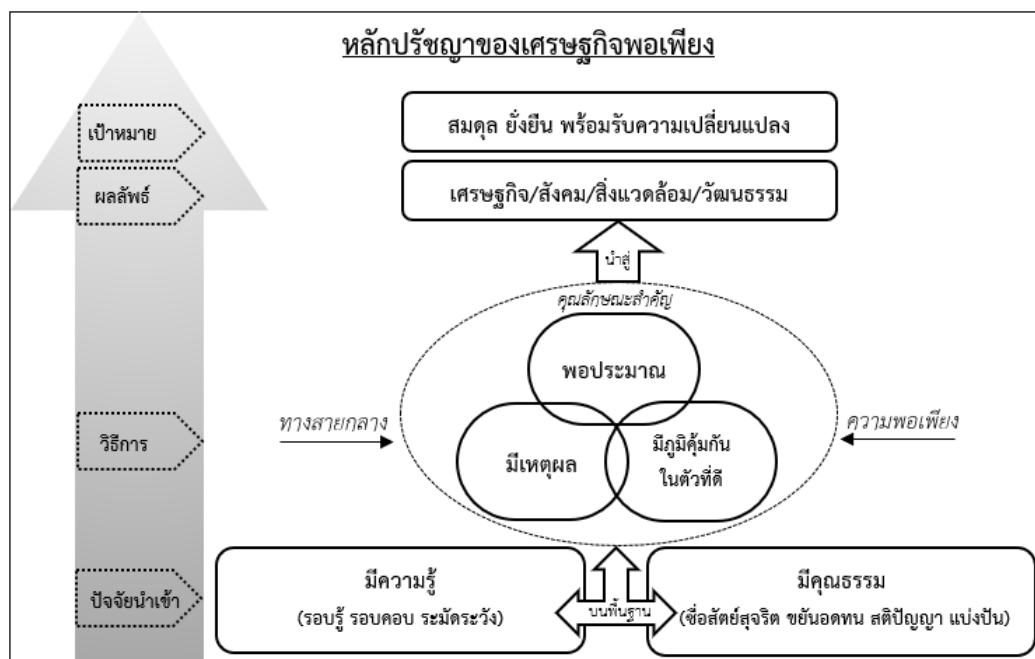
เมื่อเผชิญกับปัญหา ลดความสูญเสียและความรุนแรงของผลกระทบ ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับการพิสูจน์ในหลายสถานการณ์ เช่น ชุมชนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำรงชีวิตรอดปลอดภัยในช่วงวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ด้วยการวางแผนป้องกันล่วงหน้า ประหยัดอาหารและทรัพยากร ตลอดจนพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มชน

4) ความรู้ (Knowledge): เป็น เงื่อนไขพื้นฐาน ประการแรกในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและการงานของบุคคล ทั้งความรู้เชิงวิชาการ เทคโนโลยี ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์ชีวิตการมีความรู้จะช่วยให้บุคคลเข้าใจสถานการณ์และผลที่จะตามมาของการกระทำ สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการหมั่นเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ ปรับปรุงตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เช่น การติดตามข่าวสาร การฝึกอบรมพัฒนาทักษะ ซึ่งจะทำให้การดำเนินชีวิตตามหลักพอเพียงมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับยุคสมัย

5) คุณธรรม (Morality): เป็น เงื่อนไขพื้นฐาน ประการที่สองที่ต้องควบคู่กับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม หมายถึง การมีจิตใจที่ยึดมั่นในความดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการคิดและการกระทำ คุณธรรมสำคัญที่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นย้ำ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ขยันหมั่นเพียร เมตตา และมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อส่วนรวม เมื่อบุคคลมีคุณธรรมกำกับ การประพฤติปฏิบัติตนก็จะอยู่ในหนทางที่ถูกต้อง ไม่สุดโต่งหรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนจนเกินไป คุณธรรมยังช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในสังคม ทำให้เกิดความร่วมมือและความเข้มแข็งของชุมชน เช่น ในการประกอบธุรกิจตามหลักพอเพียง ผู้ประกอบการที่มีคุณธรรมจะดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อตรง ยุติธรรมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ซึ่งส่งผลให้กิจการมีความยั่งยืนและได้รับการสนับสนุนจากสังคมในระยะยาว

องค์ประกอบทั้งสามประการและสองเงื่อนไขข้างต้นจะต้องประกอบกันอย่างสมดุลในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตจริง ความพอประมาณ ที่ปราศจากเหตุผลอาจกลายเป็นความเฉื่อยชา ขาดความก้าวหน้า ขณะที่ เหตุผล ที่ปราศจาก ความพอประมาณ อาจนำไปสู่ความเสี่ยงและความไม่ยั่งยืน ในทำนองเดียวกัน หากขาดความรู้ การปฏิบัติตามแนวพอเพียงก็อาจผิดทิศทาง และหากปราศจาก คุณธรรม ก็อาจหลงละโมภโลกมากหรือทุจริตได้ง่าย ดังนั้น การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง

จะต้องพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 3 ห่วงและ 2 เงื่อนไขควบคู่กันอย่างกลมกลืน เมื่อทำได้ดังนี้ ย่อมนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นความมั่นคงและสมดุลในชีวิตส่วนตัว ชุมชน และสังคมส่วนรวม



ภาพประกอบ 2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนชีวิตและการทำงาน

วลัยนาส มีพันธุ์ และคณะ (2566) ได้อธิบายถึง การวางแผนชีวิตและการทำงานเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถกำหนดทิศทางอนาคตของตนเองได้อย่างชัดเจน มีระบบและเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ตนเอง รู้จักจุดแข็ง จุดอ่อน ความสนใจ และค่านิยมของตน แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบการเลือกเส้นทางการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสม รวมถึงยังพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทยมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนอาชีพในระดับสูง แต่ยังขาดทักษะด้านการออกแบบชีวิตในระยะยาว เช่น การตั้งเป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ และการปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงความสามารถในการวางแผนชีวิตและการทำงานยังช่วยลดความเครียดจากภาระงานที่คั่งค้าง เพราะนักเรียนสามารถจัดสรรเวลาและทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังส่งเสริมความมั่นใจในตนเองและแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนมีโอกาสรับคำปรึกษาจากครอบครัว ครู หรือแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การส่งเสริมทักษะด้านนี้ควรดำเนินควบคู่กับการจัด

กิจกรรมแนะแนวที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้เยาวชนสามารถวางแผนชีวิตและอาชีพได้อย่างมีเป้าหมายและยั่งยืนในอนาคต

เสาวนารถ เล็กเลสินธุ์ (2560) ได้อธิบายถึง ประชาชนในชุมชนบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตจริงในระดับมากทั้งสามด้านหลัก ได้แก่ “ความมีเหตุผล”, “การมีภูมิคุ้มกันที่ดี” และ “ความพอประมาณ หลักการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการวางแผนชีวิตและการทำงานอย่างรอบคอบ เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด มีการวางแผนการใช้จ่าย มีการเตรียมเงินออมเป็นทุนสำรอง ยึดแนวสายกลาง ไม่สุดโต่ง และมีจริยธรรมในการทำงาน เช่น การประกอบอาชีพอย่างสุจริต การพึ่งพาตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพอเพียงแตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงหรือมีรายได้มากจะมีการใช้ปรัชญานี้ในชีวิตประจำวันได้เข้มข้นกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดว่าการวางแผนชีวิตและการทำงานสไตล์พอเพียงจำเป็นต้องได้รับพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ และการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม-เศรษฐกิจควบคู่กัน เพื่อให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน พอเหมาะพอดี และสอดคล้องกับสภาพชีวิตของแต่ละบุคคลในบริบทของชุมชนไทยยุคปัจจุบัน

Samutachak et al. (2025) ได้อธิบายว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความยืดหยุ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Resilience) โดยเฉพาะในช่วงการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย โดยพบว่าชุมชนและบุคคลที่ได้น้อมนำหลักพอเพียงไปใช้ ไม่ว่าจะเป็นความพอประมาณ การมีเหตุผล และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ สามารถวางแผนชีวิตและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม วางแผนการเงินและการดำรงชีวิตที่ลดความเสี่ยง มีการออม การพึ่งพาตนเอง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ซึ่งช่วยให้สามารถฟื้นตัวได้รวดเร็วและยั่งยืนยิ่งขึ้นในสถานการณ์วิกฤต การศึกษายังชี้ว่า เมื่อบุคคลมีพื้นฐานแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต จะส่งผลต่อการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนอาชีพ การตัดสินใจ และการจัดการความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างสมดุลและมีคุณธรรม ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับบุคคลและสังคม

จริยา ตึงแยมศรี (2565) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถามนักเรียน 83 คน พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง และเมื่อดูพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตาม

หลักดังกล่าวพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยเฉพาะด้าน “ความมีเหตุผล” และ “การมีภูมิคุ้มกันที่ดี” ส่วนด้าน “ความพอประมาณ” อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนสามารถนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนชีวิตและการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ตนเองก่อนตัดสินใจ ใช้ทรัพยากรตามความจำเป็นและความสมดุล เตรียมรับสถานการณ์ที่ไม่คาดฝันได้ดี และมีการพึ่งพาตนเองอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ด้านความพอประมาณยังต้องพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้มีพฤติกรรมการใช้จ่ายและการดำเนินการตามหลักพอเพียงได้ครบถ้วนทั้ง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งสรุปได้ว่าการเสริมทักษะในด้านนี้ควรมีแนวทางเชิงปฏิบัติและการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจากโรงเรียนและครูผู้สอน

ศุณิษา มาลัยทอง (2563) ได้อธิบายถึง การประเมินโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านเนินเวียง พบว่าเด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาให้สามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลายประการ ทั้งในการวางแผนชีวิตและการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการจัดโครงสร้างกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ P-D-C-A ผสมกับหลักสูตรและกิจกรรมที่ผูกโยงแนวคิดพอเพียง โรงเรียนได้พัฒนาแผนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และมีการวางแผนสำรองในด้านต่าง ๆ รวมถึงฝึกให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ปัญหา ใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ และสมัครใจทำงานอย่างสุจริตและพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ กระบวนการเรียนการสอนยังบูรณาการการเกษตรพอเพียงและกิจกรรมสร้างคุณธรรม ส่งผลให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงนอกห้องเรียน ได้เรียนรู้การจัดการชีวิตด้วยตนเอง มีภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจและสังคมต่อความเปลี่ยนแปลง และเตรียมพร้อมรับวิกฤตต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น โดยภาพรวมแสดงถึงการสร้างรากฐานชีวิตที่ยั่งยืนทั้งในด้านบุคลิกภาพ การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างพอดีและมีคุณค่าตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนชีวิตและการทำงานเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีระบบ รอบคอบ และยั่งยืน โดยหลักสำคัญอย่าง “ความพอประมาณ” “ความมีเหตุผล” และ “การมีภูมิคุ้มกันที่ดี” มีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญ การวางแผนการใช้ทรัพยากร และการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม ซึ่งส่งผลให้บุคคลสามารถบริหารจัดการชีวิตและงานได้อย่างสมดุล ลดความเครียดจากการดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยต่าง ๆ ยังชี้ให้เห็นว่าเมื่อหลักปรัชญานี้ถูกถ่ายทอดผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน จะช่วย

ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก มีทักษะการวางแผนที่ยึดมั่นในคุณธรรม พึ่งพาตนเองได้ และพร้อมเผชิญวิกฤตต่าง ๆ อย่างมีภูมิคุ้มกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับบุคคลและสังคมในระยะยาว

1.4 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ทิศนา ขัมมณี (2556) ได้อธิบายถึง ประเทศไทยได้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านนโยบายและแนวทางหลากหลายระดับ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ปรัชญาดังกล่าวเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาเด็กและเยาวชน ผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และอยู่อย่างพอเพียง รวมถึงสมรรถนะสำคัญ เช่น ทักษะการคิดและการใช้ชีวิต ปรัชญานี้ถูกบรรจุไว้ทั้งในหลักสูตรโดยตรง (เช่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา) และการบูรณาการในสาระวิชาต่าง ๆ ครูได้รับการสนับสนุนให้จัดการเรียนรู้ที่ฝึกการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลตามหลัก “พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน” บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม ขณะเดียวกัน ยังมีการส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรและวิถีชีวิตในโรงเรียน เช่น โครงการเกษตรพอเพียง การจัดทำโครงการ และการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกใช้ปรัชญาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ภาครัฐและองค์กรเอกชนยังได้ร่วมมือกันผลักดันสถานศึกษาให้เป็น “สถานศึกษาพอเพียง” และพัฒนาเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งทำหน้าที่เป็นต้นแบบและพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ทั่วประเทศ แนวทางดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างความเข้าใจในเนื้อหา แต่ยังพัฒนาทักษะชีวิตและคุณลักษณะภายในนักเรียน เพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกาภิวัตน์อย่างมั่นคงและยั่งยืน

สัญญากร นิลกาญจน์ และคณะ (2560) ได้อธิบายถึง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น การทำงานร่วมกันเป็นทีม การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการรับผิดชอบร่วมกันต่อส่วนรวม ที่สำคัญคือผู้เรียนยังได้พัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นผ่านกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งช่วยให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างมีระบบและสร้างสรรค์ ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นความสามารถในการปรับตัว การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจึงมิใช่เพียงแค่การเรียนรู้เชิงแนวคิด แต่เป็นการบ่มเพาะทักษะชีวิตและคุณธรรมจริยธรรมในผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริงในบริบทของโรงเรียนและชุมชน

ศุณิษา มาลัยทอง (2563) ได้อธิบายถึง การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะชีวิต โดยเน้นการนำหลัก “พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม โรงเรียนได้นำหลักปรัชญาดังกล่าวมาเป็นกรอบในการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น โครงการเกษตรพอเพียง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ การสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ตลอดจนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในกระบวนการพัฒนาผู้เรียน แนวทางนี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น แต่ยังพัฒนาความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเพียร และความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งยังช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยมีโรงเรียนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการบ่มเพาะแนวคิดพอเพียงและส่งต่อคุณธรรมให้แก่เยาวชนไทยในทุกระดับ

เสาวลักษณ์ ขาวเขียว และคณะ (2565) พบว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยเฉพาะในมิติการส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ชล 1 เป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลัก “พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน” ผ่านระบบบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรมตามวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในโรงเรียน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและภาคีภายนอก การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาหลักสูตรและครูให้มีความสามารถในการถ่ายทอดทักษะอาชีพ การออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิบัติจริง และการวัดผลที่เน้นพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เช่น แฟ้มสะสมงานและการประเมินตามสภาพจริง ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวไม่เพียงเน้นการสร้างโอกาสให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน แต่ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถรู้จักตนเอง พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยผลการศึกษายังชี้ว่าแนวทางนี้มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งหากได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในยุคใหม่อย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ได้กลายเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านคุณลักษณะ ทักษะชีวิต และการวางแผนอนาคตอย่างยั่งยืน โดยภาครัฐได้บูรณาการปรัชญานี้เข้าสู่หลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ทั้งในรูปแบบสาระการเรียนรู้โดยตรงและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น โครงการเกษตรพอเพียงและการจัดทำโครงการ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม ความคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ครูได้รับการส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และร่วมมือกับชุมชนในการสร้าง “สถานศึกษาพอเพียง” ซึ่งเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโดยยึดหลัก “พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน” ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาที่เป็นรูปธรรมตามวงจร PDCA และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการวางแผน พึ่งพาตนเอง และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งหมดนี้สะท้อนว่าการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการศึกษามีใช่เพียงการสอนเนื้อหาเชิงแนวคิด แต่เป็นกระบวนการพัฒนาคนอย่างสมดุลและยั่งยืนทั้งทางสติปัญญา คุณธรรม และทักษะชีวิต

2. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะวางแผนการทำงาน (Work Planning Skills)

2.1 ความหมายของทักษะวางแผนการทำงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะ (2560) ได้กล่าวถึง ทักษะวางแผนการทำงานว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยทักษะนี้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทักษะการจัดการตนเอง (Self-Management Skills) และถือเป็นรากฐานสำคัญของความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ทั้งในชีวิตส่วนตัวและอาชีพ การวางแผนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมเวลา จัดการงานอย่างเป็นระบบ และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ต้องเผชิญกับปัญหาและความท้าทายที่หลากหลาย การฝึกวางแผนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ การตัดสินใจที่เหมาะสม และความสามารถในการคาดการณ์ผลลัพธ์ ทั้งยังส่งเสริมความรับผิดชอบ ความมีวินัย และความสามารถในการปรับตัว ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในโลกยุคใหม่ แนวทางการสอนทักษะนี้ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกำหนดเป้าหมายรายบุคคล แบ่งงานเป็นขั้นตอน ใช้เครื่องมือในการจัดตารางเวลา รวมถึงการสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงในครั้งต่อไป โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นการคิด และประเมินพฤติกรรมเชิงแผนของผู้เรียนในบริบทของกิจกรรมจริง

หทัยรัตน์ บุญโยปษ์ภูมิ (2561) ได้อธิบายว่า ทักษะการวางแผนการทำงานเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการกำหนดเป้าหมาย และจัดลำดับขั้นตอนการทำงานอย่างมีระบบ โดย

ต้องอาศัยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการคาดการณ์ล่วงหน้า เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทักษะนี้ถือเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางในการบริหารจัดการเวลา ทรัพยากร และพลังงานที่ตนเองมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความรับผิดชอบ ความมีวินัย และความมั่นใจในตนเอง โดยในบริบทของการเรียนรู้ การฝึกทักษะการวางแผนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและมีจุดหมายชัดเจน ลดความสับสนและความเครียดจากการจัดการงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทั้งในด้านวิชาการและด้านบุคลิกภาพ ทั้งนี้ แนวทางการส่งเสริมทักษะการวางแผนควรใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น การตั้งเป้าหมายรายบุคคล การทำแผนงานกลุ่ม หรือการให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของงานเอง เพื่อฝึกการคิดและการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการจัดการงานในชีวิตจริง

Panadero (2017) ได้อธิบายถึง ความหมายของทักษะการวางแผนการทำงานในฐานะที่เป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (Self-Regulated Learning: SRL) โดยทักษะการวางแผนนี้หมายถึงความสามารถของผู้เรียนในการกำหนดเป้าหมาย เลือกกลยุทธ์ การเรียนรู้ที่เหมาะสม และคาดการณ์วิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โมเดลต่าง ๆ ที่ Panadero ทบทวน เช่น Zimmerman, Pintrich, Winne และ Hadwin ต่างก็เน้นให้ความสำคัญกับการวางแผนในฐานะขั้นตอนแรกของกระบวนการ SRL ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการเวลา การเลือกทรัพยากร การตั้งค่ามาตรฐานของผลลัพธ์ และการพิจารณาปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวางแผนที่มีประสิทธิภาพยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ ลดการสูญเสียเวลาและทรัพยากร รวมถึงสามารถปรับกลยุทธ์เมื่อเผชิญอุปสรรคหรือความล้มเหลว ทำให้สามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามารถในการประเมินตนเองและการสะท้อนคิด (reflection) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตและความสำเร็จในการเรียนรู้และการทำงานอย่างยั่งยืนในโลกยุคปัจจุบัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้ให้ความหมายของทักษะการวางแผนการทำงานว่า เป็นหนึ่งในทักษะชีวิตที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย วางแนวทางดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และประเมินผลเพื่อปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทักษะนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน มีวินัยในการดำเนินงาน และสามารถจัดสรรเวลา ทรัพยากร และพลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะ

ในบริบทของการทำงานจริงและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้ที่มีทักษะวางแผนการทำงานที่ดีจะสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีได้อย่างยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ รายงานยังเน้นถึงบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะนี้ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น โครงการ การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และการฝึกทักษะชีวิตในรูปแบบบูรณาการ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ สามารถวางแผนและควบคุมการเรียนรู้หรือการทำงานของตนเองได้อย่างมีเป้าหมาย มีเหตุผล และสามารถสะท้อนผลลัพธ์เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นรากฐานของการพัฒนาทักษะการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในศตวรรษใหม่

อมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ (2563) ได้อธิบายว่า ทักษะการวางแผนการทำงานว่าเป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของโลกยุคใหม่ ทักษะนี้ครอบคลุมถึงการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน การคิดวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางดำเนินงาน การจัดลำดับความสำคัญ และการบริหารเวลาอย่างเหมาะสม ทั้งยังรวมถึงความสามารถในการวางกลยุทธ์และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น โดยเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถควบคุมและกำกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเอง (self-directed learning) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ ทักษะการวางแผนการทำงานยังมีส่วนในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ การคิดเชิงระบบ และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการงาน และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะดังกล่าวควรได้รับการบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทักษะวางแผนการทำงานเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงานอย่างมีระบบ กำหนดทรัพยากรที่จำเป็น และสามารถประเมินผลเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทักษะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบริหารเวลา จัดลำดับความสำคัญของงาน และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่ซับซ้อน ส่งเสริมความรับผิดชอบ วินัย ความมั่นใจในตนเอง และการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมและการทำงาน ทักษะวางแผนยังถือเป็นส่วนสำคัญของทักษะการกำกับตนเอง (Self-Regulated Learning) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผู้เรียนจะได้ฝึกวางแผน ควบคุม และประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานของความสำเร็จทั้งในชีวิต

ส่วนตัวและวิชาชีพ แนวทางการส่งเสริมทักษะนี้ควรมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น การตั้งเป้าหมายรายบุคคล การทำโครงงาน การจัดตารางงาน และการสะท้อนผลการทำงาน คุมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกิจกรรม กระตุ้นการคิด และประเมินพฤติกรรมเชิงแผนของผู้เรียน ทั้งนี้ การบูรณาการทักษะวางแผนในการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีความพร้อมต่อการเผชิญกับสังคมยุคใหม่ และเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

2.2 ความสำคัญของทักษะวางแผนการทำงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้อธิบายว่า ทักษะการวางแผนการทำงาน ถือเป็นหนึ่งในทักษะชีวิตที่สำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 โดยมีบทบาทหลักในการเสริมสร้างความสามารถของผู้เรียนและแรงงานยุคใหม่ให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเน้นว่าทักษะนี้เกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมาย การออกแบบแนวทางดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการเวลาและทรัพยากร รวมทั้งการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในยุคที่แรงงานต้องเผชิญกับความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา การมีทักษะวางแผนช่วยให้สามารถปรับตัวได้อย่างยืดหยุ่น มีความรับผิดชอบ และคิดอย่างเป็นระบบเพื่อรับมือกับความท้าทาย นอกจากนี้ยังสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเชื่อมโยงกับการมีคุณลักษณะของพลเมืองที่มีคุณภาพ การจัดการศึกษาจึงควรเน้นการบูรณาการการฝึกทักษะวางแผนในหลักสูตรผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และเศรษฐกิจยุคใหม่อย่างยั่งยืน

หทัยรัตน์ บุญโยปษฎัมภ์ (2561) พบว่า เยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยที่ขาดทักษะการวางแผนและการจัดการตนเองมักเผชิญกับปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางสังคม เช่น การติดเกม การใช้สารเสพติด การตั้งครมภ์ในวัยรุ่น และการใช้ความรุนแรง ซึ่งล้วนเป็นผลจากการขาดความสามารถในการรับมือกับแรงกดดันและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ การมีทักษะวางแผนการทำงานซึ่งเกี่ยวข้องความสามารถในการมองอนาคต ควบคุมตนเอง และวางเป้าหมายอย่างเป็นระบบ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เยาวชนมีความพร้อมรับมือกับปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะดังกล่าวยังช่วยให้เยาวชนสามารถประเมินสถานการณ์ เลือกทางเลือกที่เหมาะสม และมีแนวทางดำเนินชีวิตที่ชัดเจน สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่ที่ต้องการทั้งความสามารถในการปรับตัวและ

การคิดวิเคราะห์อย่างรอบด้าน ซึ่งหากได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงและเสริมสร้างสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมได้อย่างยั่งยืน

รายงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ ธนาคารโลก (2567) ระบุว่า ทักษะชีวิตพื้นฐานของเยาวชนไทยจำนวนมากยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะทักษะการวางแผนการทำงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง การเรียนรู้ และการประกอบอาชีพในอนาคต ทักษะนี้เกี่ยวข้องกับความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน และบริหารจัดการเวลาและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดทักษะวางแผนส่งผลให้เยาวชนขาดแนวทางในการดำเนินชีวิต ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและตลาดแรงงานได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเพิ่มความเสี่ยงต่อปัญหาทางสังคมและความเหลื่อมล้ำในระยะยาว ดังนั้น การส่งเสริมทักษะวางแผนการทำงานจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนให้สามารถใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมาย มีอาชีพที่มั่นคง และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

Binkley et al. (2012) ได้อธิบายว่า ทักษะวางแผนการทำงานไม่ได้เป็นเพียงทักษะเฉพาะด้านที่ช่วยให้บุคคลสามารถกำหนดเป้าหมายและดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบเท่านั้น หากแต่ยังมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงและส่งเสริมทักษะอื่น ๆ ในชุดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนที่ชัดเจนและมีลำดับขั้นตอนในการพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ที่ช่วยให้การวางแผนมีเหตุผล รอบคอบ และสามารถประเมินผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนทักษะความคิดริเริ่มและความมุ่งมั่น (Initiative & Persistence) ที่เป็นแรงขับเคลื่อนในการลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้จนบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานจึงไม่เพียงส่งเสริมความสามารถเฉพาะด้านเท่านั้น แต่ยังเป็นแกนกลางที่ช่วยหล่อหลอมความสามารถรอบด้านให้กับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต้องเผชิญกับปัญหาซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในโลกปัจจุบัน

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทักษะการวางแผนการทำงาน เป็นเสมือนแกนกลางที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะอื่น ๆ อย่างเป็นองค์รวม ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การริเริ่ม และความมุ่งมั่น รวมถึงการจัดการตนเองและการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการศึกษา การพัฒนาตนเอง และการประกอบอาชีพในอนาคต การมีทักษะวางแผนช่วยให้เยาวชนสามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตได้อย่างชัดเจน

วางแผนงานดำเนินงานอย่างมีระบบ และประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่เพียงลดความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนและปัญหาทางสังคม แต่ยังเสริมสร้างคุณลักษณะของพลเมืองที่มีคุณภาพและพร้อมเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก การส่งเสริมทักษะวางแผนการทำงานจึงควรถูกบูรณาการในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ไปจนถึงระดับนโยบาย เพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับเยาวชนในการดำรงชีวิตอย่างมีความหมายในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21

2.3 องค์ประกอบของทักษะวางแผนการทำงาน

Conyers & Hills (1984); Western Governor University (2025); ชาคร คัยนันท์ (2557); เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546); สัญญา เคนาภูมิ และ เสาวลักษณ์-โกศลกิตติอัมพร (2560) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบหรือกระบวนการของทักษะการวางแผนการทำงานแบ่งออกเป็นหลายด้าน ทั้งองค์ประกอบเชิงกระบวนการและเชิงคุณลักษณะ โดยสามารถสังเคราะห์ได้ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการวางแผนการทำงาน

Conyers & Hills (1984)	Western Governor University (2025)	เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546)	ชาคร คัยนันท์ (2557)	สัญญา เคนาภูมิ และ เสาวลักษณ์-โกศลกิตติอัมพร (2560)	ผู้วิจัย
-การระบุและ นิยามปัญหา	-การตั้ง เป้าหมาย	-การกำหนด วัตถุประสงค์	-การวิเคราะห์ และรวบรวม ข้อมูล	-การกำหนด จุดหมาย ปลายทาง	-การกำหนด เป้าหมาย
-การจำแนก และจัดระเบียบ เป้าหมาย ค่านิยม และ วัตถุประสงค์	-การจัดลำดับ ความสำคัญ ของงาน	-การค้นหา ทางเลือก	-การกำหนด เป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์	-วิธีการและ กระบวนการ	-การวางแผน ขั้นตอน และวิธีการ
-การระบุ ทางเลือกใน การดำเนินการ	-การจัดลำดับ และการ กำหนดเวลา	การวิเคราะห์ ทางเลือก	การกำหนด แผนการ ปฏิบัติงาน	ทรัพยากรและ ค่าใช้จ่าย	การบริหาร เวลาและ ทรัพยากร

Conyers & Hills (1984)	Western Governor University (2025)	เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2546)	ชาคร คัย นันท์ (2557)	สัญญา เคนาภูมิ และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2560)	ผู้วิจัย
-การคาดการณ์ผลที่ตามมาของแต่ละทางเลือกในการดำเนินการ	-การวางแผนการบริหารการเปลี่ยนแปลง	-การเลือกทางเลือก	-การปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน	-การนำแผนไปปฏิบัติ	-การประเมินความเสี่ยงและการเตรียมแผนสำรอง
-การเปรียบเทียบผลที่คาดการณ์ไว้กับเป้าหมายและวัตถุประสงค์	-การประเมินและทบทวน	-พัฒนากลยุทธ์ของทางเลือก	-การติดตามและประเมินผล	-การประเมินผลแผน	
-การเลือกแนวทางในการดำเนินการ		การนำแผนไปปฏิบัติ			

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยสรุปว่า องค์ประกอบของทักษะวางแผนการทำงาน ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) 2) การวางแผนขั้นตอนและวิธีการ 3) การบริหารเวลาและทรัพยากร และ 4) การประเมินความเสี่ยงและการเตรียมแผนสำรอง สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) **การกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting):** ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นสำคัญของการวางแผนทุกประเภท ผู้วางแผนที่ดีควรระบุได้ว่า ต้องการบรรลุผลลัพธ์อะไร ในการดำเนินงานนั้น ๆ และเป้าหมายดังกล่าวควรมีความเฉพาะเจาะจง วัดผลได้ และอยู่ในขอบเขตความเป็นไปได้ การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยเป็นแนวทางในการวางแผนขั้นตอนและการตัดสินใจในลำดับต่อไป อีกทั้งยังช่วยให้สามารถติดตามและประเมินความก้าวหน้าของงานได้ง่ายขึ้น

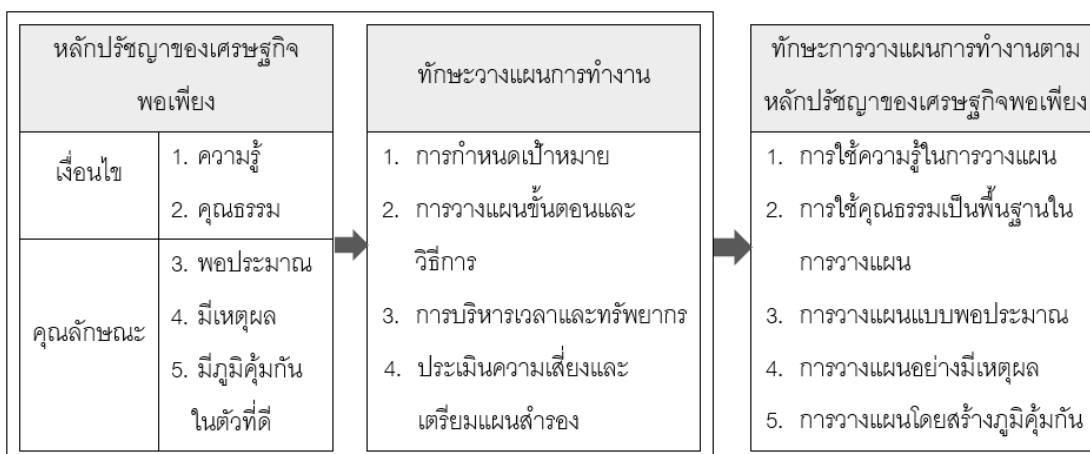
2) การวางแผนขั้นตอนและวิธีการ (Task Planning & Strategy Selection): เมื่อกำหนดเป้าหมายแล้ว ผู้วางแผนต้องสามารถแบ่งงานออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ จัดลำดับขั้นตอนเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ และเลือกวิธีการหรือกลวิธีที่เหมาะสมสำหรับดำเนินงานแต่ละขั้นตอน องค์ประกอบนี้ต้องอาศัยการคิดเชิงวิเคราะห์และทักษะการแก้ปัญหาในการพิจารณาทางเลือกที่เป็นไปได้ เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก แล้วตัดสินใจเลือกแนวทางที่มีประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritization) เพื่อให้ทราบว่าการใดควรทำก่อน-หลัง อันจะเอื้อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่า

3) การบริหารเวลาและทรัพยากร (Time and Resource Management): ความสามารถในการจัดสรรเวลา แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานให้เพียงพอและเหมาะสมกับแผนงานที่วางไว้ ผู้มีทักษะนี้จะสามารถประมาณการระยะเวลาที่ต้องใช้ในแต่ละกิจกรรม วางตารางเวลาการทำงานที่สมเหตุสมผล และจัดหา/แจกจ่ายทรัพยากรต่าง ๆ ให้ตรงตามความต้องการของงานแต่ละส่วนโดยไม่สูญเปล่า การบริหารเวลาและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้งานเสร็จสิ้นตามกำหนดและบรรลุคุณภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญอย่างมาก

4) การประเมินความเสี่ยงและการเตรียมแผนสำรอง (Risk Assessment & Contingency Planning) : องค์ประกอบนี้ คือ ความสามารถในการคาดการณ์อุปสรรคหรือปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน พร้อมทั้งวางแผนรับมือหรือหาแนวทางแก้ไขล่วงหน้าอย่างเหมาะสม เช่น การคิดเผื่อกรณีขั้นตอนบางอย่างใช้เวลานานกว่าที่คาด การเตรียมทรัพยากรสำรองไว้กรณีทรัพยากรหลักขาดแคลน หรือการวางแผนทางเลือกไว้ หากวิธีการที่เลือกไว้ไม่บรรลุผลตามคาดหวัง ความสามารถในการประเมินความเสี่ยงนี้ทำให้งานมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อความไม่แน่นอนได้ดี สอดคล้องกับหลักการ “มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ ผู้วางแผนควรเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงหรือเหตุไม่คาดฝันอยู่เสมอ เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด

2.4 ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทักษะที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการหลักการสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับองค์ประกอบของทักษะการวางแผนการทำงานโดยทั่วไปสู่การสังเคราะห์ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังภาพประกอบที่ 3 ดังนี้



ภาพประกอบ 3 การสังเคราะห์ทักษะการวางแผนการทำงาน
ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากภาพประกอบที่ 3 แสดงถึงการสังเคราะห์ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการหล่อหลอมและชี้นำทักษะการวางแผนการทำงานโดยทั่วไปให้มีมิติที่สมบูรณ์และยั่งยืน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจ และ 3 คุณลักษณะ ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน หลักการเหล่านี้เข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนและกำหนดลักษณะของทักษะการวางแผนการทำงานพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนขั้นตอนและวิธีการ การจัดสรรเวลาและทรัพยากร และการประเมินความเสี่ยง ดังนั้น การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปการวางแผนงานจะไม่จำกัดเพียงแค่การมุ่งเน้นประสิทธิภาพหรือผลกำไรสูงสุดเท่านั้น แต่จะได้รับการเติมเต็มให้คำนึงถึงความพอดี ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน รวมถึงการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ส่งผลให้เกิดทักษะการวางแผนการทำงานที่มีคุณภาพ มั่นคง และยั่งยืนในระยะยาว

การสังเคราะห์ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาผสมผสานร่วมกับทักษะการวางแผน

การทำงาน จะก่อให้เกิดทักษะการวางแผนการทำงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน ดังนี้

1. การใช้ความรู้ในการวางแผน

ทักษะนี้เชื่อมโยงโดยตรงกับ "เงื่อนไขความรู้" ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบและระมัดระวัง

กล่าวคือ การวางแผนที่อาศัยการนำความรู้ทางวิชาการ ข้อมูลข้อเท็จจริง และ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ผู้วางแผนควรศึกษาหาข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ทันสมัย และทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง เช่น ข้อมูลตลาด ข้อมูล ทรัพยากร หรือข้อมูลความเสี่ยง เพื่อให้การตัดสินใจวางแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความ ผิดพลาด และสามารถอ้างอิงหลักการหรือทฤษฎีที่ถูกต้องได้ ทั้งนี้ การใช้ความรู้ยังหมายถึง การพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างรอบรู้ ไม่วางแผนบนพื้นฐานของความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือ อคติส่วนบุคคล

2. การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน

ทักษะนี้สอดคล้องกับ "เงื่อนไขด้านคุณธรรม" ที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมีสติ และมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

กล่าวคือ การวางแผนที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือองค์กรโดยไม่ชอบธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม ผู้มีทักษะนี้จะคำนึงถึงความถูกต้อง ยุติธรรม และผลกระทบเชิงบวกต่อส่วนรวม เช่น การเลือกใช้ วัสดุุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นธรรม หรือการไม่เอาเปรียบแรงงาน รวมถึงการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ การมีคุณธรรมกำกับ จะช่วยให้แผนงานได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง และลดโอกาสเกิดปัญหาความ ขัดแย้งหรือผลกระทบเชิงลบต่อสังคม

3. การวางแผนแบบพอประมาณ

ทักษะนี้สะท้อน "คุณลักษณะความพอประมาณ" ซึ่งเน้นการวางแผนอยู่ในขอบเขตที่ เหมาะสมกับทรัพยากรและความสามารถของตนเองและกลุ่ม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

กล่าวคือ การวางแผนงานโดยตั้งอยู่บนความพอดีและความเหมาะสม ไม่น้อยหรือมากเกินไป โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่จริง ไม่ตั้งเป้าหมายที่เกินตัวหรือ ทะเยอทะยานจนนำไปสู่ความเสี่ยงหรือความเดือดร้อน ผู้วางแผนที่ยึดหลักพอประมาณจะกำหนด เป้าหมายที่ท้าทายแต่พอเหมาะ เลือกใช้ทรัพยากรและวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินจำเป็น และไม่ตั้งความหวังสูงเกินข้อจำกัดที่มี ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงของความ

ล้มเหลวที่เกิดจากการวางแผนที่เกินตัว และสร้างสมดุลระหว่างผลสำเร็จกับต้นทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ไปได้อย่างเหมาะสม

4. การวางแผนอย่างมีเหตุผล

ทักษะนี้เชื่อมโยงโดยตรงกับ "คุณลักษณะความมีเหตุผล" ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ พิจารณาปัจจัยแวดล้อมและคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ

กล่าวคือ ความสามารถในการวางแผนโดยอิงเหตุผลและข้อมูลหลักฐานรองรับ แทนการตัดสินใจตามความรู้สึกหรือความเชื่อส่วนตัว องค์ประกอบนี้เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ในการวางแผน ทุกขั้นตอนและทุกการตัดสินใจมีเหตุผลรองรับ มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและผลลัพธ์ที่อาจตามมาอย่างเป็นระบบและเป็นตรรกะ ตั้งแต่การวิเคราะห์สถานการณ์ แยกแยะปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พิจารณาทางเลือกต่าง ๆ อย่างเป็นกลาง และเลือกแนวทางที่มีเหตุผลสนับสนุนมากที่สุด ผู้วางแผนที่มีเหตุผลจะสามารถอธิบายและชี้แจงที่มาของแผนงานให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนพร้อมปรับแก้แผนเมื่อมีข้อมูลใหม่หรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

5. การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน

ทักษะนี้ตรงกับ "คุณลักษณะการมีภูมิคุ้มกัน" ที่เน้นการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อให้แผนสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กล่าวคือ การวางแผนที่คำนึงถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้แผนงานมีความยืดหยุ่นและทนทานต่อความผันผวน แนวคิดนี้สอดคล้องกับการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) โดยผู้วางแผนจะต้องพิจารณาปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของงาน วางมาตรการป้องกันหรือแผนสำรองไว้ล่วงหน้า และพร้อมปรับเปลี่ยนแผนได้ทันท่วงทีเมื่อเผชิญเหตุการณ์ไม่คาดฝัน การมีภูมิคุ้มกันในการวางแผนจะช่วยให้งานสามารถดำเนินต่อไปได้แม้เผชิญความเสี่ยง ลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด และทำให้ผลลัพธ์ของงานมีความยั่งยืนมากขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL)

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ณัฐวุฒิ สกฤณี (2559) ได้อธิบายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานว่าเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในกระบวนการเรียนรู้ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง คิด วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองภายใต้กิจกรรมที่ออกแบบอย่างมีเป้าหมายและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีโอกาสทำงานกลุ่ม ร่วมกันแก้ปัญหา และสะท้อนผลการเรียนรู้ในแต่ละ

ขั้นตอน ซึ่งช่วยกระตุ้นแรงจูงใจภายใน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์ที่ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยรู้สึกว่าเป็นวิชาที่ยากและทำท่าย แนวทางนี้สามารถช่วยเปลี่ยนมุมมองและพฤติกรรมของผู้เรียนให้เกิดความสนใจและมีความสุขในการเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานยังส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเสริมสร้างทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่ชัดเจน ซึ่งถือเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ได้อย่างมั่นใจและยั่งยืน

Albadi & David (2019) ได้อธิบายถึงความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL) ว่าเป็นแนวทางการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ผ่านการลงมือปฏิบัติและการคิดวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ไม่ใช่เพียงแค่ฟังหรือจดจำแบบวิธีการสอนแบบดั้งเดิม การเรียนรู้ลักษณะนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง มีทักษะในการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้าสู่ชีวิตจริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การตั้งคำถาม การสืบค้น ทดลอง การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมที่ครูออกแบบไว้ ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น และส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียน นอกจากนี้ ABL ยังช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เปิดโอกาสให้นักเรียนตัดสินใจในวิธีการเรียนรู้ที่ตนเองสนใจ ซึ่งส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน น่าสนใจ และช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับการเรียนแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ยังมีผลการวิจัยที่ยืนยันว่า ABL ช่วยกระตุ้นความคิดระดับสูง การจดจำเนื้อหา และการสร้างความเข้าใจที่ยั่งยืนในระยะยาวอีกด้วย

เพ็ญนภา ตลับกลาง และ ภัทรีรา เทียนเพิ่มพูล (2562) สรุปความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานได้ว่า เป็นแนวทางการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมหลากหลายที่ออกแบบอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นและเป็นธรรมชาติ แนวทางนี้มีจุดเด่นที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบกิจกรรมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกสนานและมีแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษาซึ่งผู้เรียนยังอยู่ในวัยที่ต้องการการเรียนรู้จากสิ่งที่น่าสนใจได้และมีความสุขเพลิดเพลิน การจัดกิจกรรม เช่น เกม

การระบายสี การจับคู่คำศัพท์ การร้องเพลง หรือกิจกรรมกลุ่ม จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น พัฒนาทักษะภาษาและความสามารถด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกัน อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครู-นักเรียน และนักเรียน-นักเรียน ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย

ชยาภรณ์ เคารพไทย (2565) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับกลวิธี Think-Pair-Share เป็นแนวทางที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในกระบวนการเรียนรู้ โดยกิจกรรมถูกออกแบบให้ผู้เรียนได้มีโอกาส “คิด” ด้วยตนเองอย่างอิสระ จากนั้น “จับคู่” เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน และสุดท้าย “แบ่งปัน” ข้อสรุปร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งกระบวนการนี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งยังส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและเป็นมิตร โดยเฉพาะเมื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แลกเปลี่ยนความรู้ และฝึกการตัดสินใจร่วมกันอย่างมีระบบและมีเหตุผล ก่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง มีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทั้งความรู้และคุณลักษณะที่ดี เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ณศศิอุษา บุษบกแก้ว และคณะ (2561) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยเฉพาะผ่านการจัดกิจกรรมโครงงานและกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ร่วมกันคิด วางแผน ลงมือทำ และประเมินผลในสิ่งที่ตนเองและกลุ่มได้สร้างสรรค์ขึ้น โดยกิจกรรมโครงงานไม่เพียงพัฒนาความรู้ในรายวิชาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้กิจกรรมทักษะชีวิตยังมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิต เช่น การบริหารเวลา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและบริบทของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย พัฒนาความมั่นใจในตนเอง และสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นผ่านการลงมือปฏิบัติจริงภายใต้กิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งออกแบบอย่างมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านความคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจและเจตคติเชิงบวกต่อการเรียน ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้าสู่ชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Albadi & David (2019); ชยาภรณ์ เคารพไทย (2565); ณศศิอุษา บุชนกแก้ว และคณะ (2561); ณัฐวุฒิ สกฤณี (2559); เพ็ญภา ตลับกลาง และภัทรีรา เทียนเพิ่มพูล (2562) ต่างยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง ความรับผิดชอบ ความมั่นใจในตนเอง และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ว่าจะอยู่ในระดับประถมหรือมัธยมปลาย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อย่างมีความหมายผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เกม โครงการ การอภิปราย การทำงานกลุ่ม หรือกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการเติบโตอย่างรอบด้านของผู้เรียนในโลกยุคใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน

3.2 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานของณัฐวุฒิ สกฤณี (2559) และเพ็ญภา ตลับกลาง และ ภัทรีรา เทียนเพิ่มพูล (2562) สรุปได้ว่า มีลักษณะเฉพาะหลายประการที่ทำให้แตกต่างจากการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายหรือท่องจำ ดังนี้

1) **ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง** – ABL ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เต็มที่ ผู้เรียนจะมีบทบาทเป็นผู้กระทำ (active participant) ลงมือปฏิบัติ สำรวจ และทดลองด้วยตนเองตลอดกิจกรรมการเรียนรู้ ในขณะที่ครูคอยบทบาทมาเป็นผู้กระตุ้นแนะนำอยู่เบื้องหลัง ลักษณะนี้ช่วยเพิ่มพูนการมีส่วนร่วมและความสนใจของผู้เรียนในการเรียน เพราะผู้เรียนรู้สึกว่าได้ลงมือทำและควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง

2) **การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง** – แก่นสำคัญของ ABL คือการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (learning by doing) ผ่านการทำกิจกรรมที่เสมือนหรือเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ชีวิตจริง ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาหรือภารกิจให้แก้ไข ลงมือปฏิบัติและเห็นผลลัพธ์ด้วยตนเอง ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะถูกนำมาสังเคราะห์เป็นความรู้ความเข้าใจที่มีความหมาย

การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง เนื่องจากการลองผิดลองถูกและค้นพบด้วยตนเอง

3) บูรณาการทักษะการคิดและการแก้ปัญหา – ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมักออกแบบสถานการณ์หรือปัญหาให้ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการคิดขั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) การคิดอย่างสร้างสรรค์ (creative thinking) ตลอดจนทักษะการแก้ปัญหา (problem-solving skills) เข้ามาเกี่ยวข้องในระหว่างทำกิจกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการวางแผนการทำงานของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในกิจกรรม ฝึกการตัดสินใจเลือกวิธีการที่เหมาะสม และปรับเปลี่ยนวิธีการเมื่อพบอุปสรรคระหว่างดำเนินงาน กล่าวได้ว่า ABL เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการวางแผนอย่างเป็นระบบของผู้เรียนควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาวิชาด้วย

4) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและเจตคติที่ดีต่อการเรียน – กิจกรรมการเรียนรู้หลายประเภทในรูปแบบ ABL มักออกแบบให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่ ส่งผลให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฝึกการทำงานเป็นทีม และเรียนรู้ทักษะทางสังคมไปพร้อมกัน นอกจากนี้ บรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเองจริง ๆ มักสร้างความสนุกสนานและแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อันนำไปสู่การเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและลดความวิตกกังวลในการเรียนลงได้ นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานช่วยพัฒนาเจตคติเชิงบวกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับก่อนเรียน ซึ่งบ่งชี้ว่าการจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้ช่วยส่งเสริมความพร้อมของผู้เรียนที่จะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานคือการใช้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้ของตนเอง ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการแก้ปัญหาจริง ฝึกฝนทักษะการคิดขั้นสูงควบคู่ไปกับการสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการเรียน คุณลักษณะเหล่านี้ เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานของผู้เรียนอย่างยิ่ง เพราะผู้เรียนจะได้ฝึกตั้งเป้าหมาย วางแผนดำเนินงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนประเมินและปรับปรุงแผนของตนเมื่อเผชิญปัญหา ผ่านกระบวนการทำกิจกรรมที่ครูออกแบบไว้อย่างเหมาะสม

3.3 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

Lakshmi (2007); NSCALL (2006); จริมจิต สร้อยสมุทร (2565); จุฑามณี อินทร์อุทิศ และ ชมนาด เชื้อสุวรรณทวิ (2565); ภัทรสร นรเหรียญ (2563) ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานสามารถดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนอย่างมีระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิด

การเรียนรู้อย่างเต็มที่และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หลายหน่วยงานและนักวิจัยได้เสนอ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะนี้ไว้คล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

NSCALL (2006)	Lakshmi (2007)	ภัทรสร-นร เหรียญ (2563)	จุฑามณี อินทร์ วิศ และ ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี (2565)	จรัมจิต สร้อยสมุทร (2565)	ผู้วิจัย
ขั้นนำ	ขั้นนำ	ขั้นทบทวน ประสบการณ์	ขั้นนำ	ขั้นกระตุ้น	1) ขั้นทบทวน ประสบการณ์
ขั้นศึกษา และอภิ- ปราย	ขั้นประสบ การณ์		ขั้นศึกษาและ อภิปราย	ขั้นนำเสนอ ความรู้	
ขั้นกิจกรรม	ขั้นกิจกรรม	ขั้นกิจกรรม	ขั้นกิจกรรม	ขั้นปฏิบัติ กิจกรรม	2) ขั้นกิจกรรม การเรียนรู้
ขั้นผลสะท้อน จาก กิจกรรม	ขั้นสร้าง ความรู้ ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ขั้นสะท้อน ความคิด	ขั้นสะท้อนผล จากกิจกรรม	ขั้นสื่อสาร	3) ขั้นสะท้อน ความคิด
ขั้นประเมิน ผล	ขั้นประเมิน ผล	ขั้นประเมิน ผล	ขั้นประเมินผล	ขั้นประเมิน ผล	4) ขั้นประเมิน ผล
		ขั้นประยุกต์ ใช้			5) ขั้นประ ยุกต์ ใช้

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยสรุปว่า ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ได้แก่

1) ขั้นทบทวนประสบการณ์ 2) ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ขั้นสะท้อนความคิด 4) ขั้นประเมินผล และ 5) ขั้นประยุกต์ใช้ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ขั้นทบทวนประสบการณ์ (Reviewing Experiences)

ในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้สร้างแรงจูงใจและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนก่อนเข้าสู่บทเรียน โดยอาจใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาใหม่ การตั้งคำถามกระตุ้นความคิดเพื่อดึงความสนใจ หรือการใช้กิจกรรมเบื้องต้นเพื่อเปิดประเด็นและนำเข้าสู่สถานการณ์หรือปัญหาที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ จากนั้นนักเรียนจะเริ่มศึกษาเนื้อหา สังเกต ทดลอง และร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้น ขั้นตอนนี้เน้นการสร้างพื้นฐานความเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน

2. ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities)

ขั้นตอนนี้คือหัวใจสำคัญของการเรียนรู้แบบ ABL นักเรียนจะลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลตามโจทย์ที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ หรือสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ครูผู้สอนในขั้นตอนนี้จะทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เพื่อให้ นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์

3. ขั้นสะท้อนความคิด (Reflecting on Thoughts)

หลังจากนักเรียนทำกิจกรรมเสร็จสิ้น ในขั้นสะท้อนความคิดนี้ นักเรียนจะได้นำเสนอแนวคิดหรือผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรมของตนเอง และที่สำคัญคือการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน เพื่อสะท้อนความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการทำกิจกรรม กระบวนการนี้ช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ สรุปองค์ความรู้ และเชื่อมโยงสิ่งที่ทำเข้ากับแนวคิดหลักของบทเรียน

4. ขั้นประเมินผล (Evaluating Outcomes)

ขั้นประเมินผลเป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนจะร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ผ่านมา โดยจะพิจารณาทั้งในแง่ของกระบวนการทำงานและผลลัพธ์ที่ได้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ในอนาคต การประเมินสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสอบถาม การใช้แบบทดสอบ หรือการทำกิจกรรมสรุปความรู้

5. ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying Knowledge)

ในขั้นตอนสุดท้าย นักเรียนจะได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งอาจเป็นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือในงานอื่น ๆ ขั้นตอนนี้ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสามารถนำไปต่อยอดใช้ในบริบทที่หลากหลาย

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนและควบคุมการเรียนรู้ของตนเองในเกือบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การทำความเข้าใจกิจกรรมและวางแผนวิธีดำเนินงานในขั้นทบทวนประสบการณ์

ไปจนถึงการตัดสินใจและแก้ปัญหาระหว่างทำกิจกรรมในชั้นกิจกรรมเรียนรู้ ตลอดจนการทบทวน ประสิทธิภาพของแผนการที่ตนใช้หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมในชั้นสะท้อนความคิด และการสรุปทบทวน กระบวนการเหล่านี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่องภายใต้การชี้แนะของครู

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน โดยสามารถแบ่งกลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ (1) งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงาน (2) งานวิจัย เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน และ (3) งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทักษะ ชีวิต การวางแผนอาชีพ ทักษะการคิด กิจกรรมชุมนุม วงจรคุณภาพ PDCA และการประเมินทักษะ ซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อถัดไป

4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงาน

ทักษะการวางแผนการทำงานถือเป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิตและทักษะการจัดการตนเองที่สำคัญสำหรับเยาวชนในศตวรรษที่ 21 การมีทักษะวางแผนที่ดีช่วยให้บุคคลสามารถ กำหนดเป้าหมายและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ตลอดจนบริหารจัดการเวลาและ ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ลดความเครียดที่เกิดจากงานสะสมและส่งเสริมความสำเร็จ ทั้งในการเรียนและการประกอบอาชีพในอนาคต (วลัยนาสภ์ มีพันธุ์ และคณะ, 2566) นอกจากนี้ เยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะการวางแผนและการตัดสินใจที่ดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหา การดำเนินชีวิตในวัยรุ่น เช่น การติดเกมออนไลน์ การตั้งครมภ์ก่อนวัยอันควร และพฤติกรรมเสี่ยง อื่น ๆ (หทัยรัตน์ บุญโยปัทมภ์, 2561) สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเยาวชนขาดการฝึกฝนทักษะชีวิต อย่างเพียงพอและขาดโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (สุมาลี เทวฤทธิ์ และคณะ, 2554) ทำให้ การวางแผนชีวิตและการทำงานอย่างมีระบบยังไม่เกิดขึ้นเท่าที่ควร

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงมีความพยายามในการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงาน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และคณะ (2560) ได้จัดทำคู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับครู ซึ่งเน้นทักษะชีวิตหลายด้าน อาทิ การตัดสินใจ การจัดการตนเอง

และการวางแผนอย่างมีเป้าหมาย คู่มือดังกล่าวสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างภูมิคุ้มกันและการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง ซึ่งการวางแผนงานอย่างรอบคอบถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักคิดดังกล่าว (กำธร ทาเวียง, 2553)

งานวิจัยเชิงสำรวจโดยวลัยนาส มีพันธุ์ และคณะ (2566) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศไทย พบว่านักเรียนที่มีทักษะการวางแผนที่พัฒนาดีจะสามารถจัดการการเรียนรู้และชีวิตประจำวันได้ดีกว่า มีการตั้งเป้าหมายทางการเรียนและอาชีพที่ชัดเจนกว่า และมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ตนวางไว้สูงกว่าเมื่อเทียบกับนักเรียนที่ขาดทักษะดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการวางแผนตั้งแต่ช่วงวัยเรียนที่จะส่งผลต่อความก้าวหน้าในชีวิตการเรียนและการประกอบอาชีพของผู้เรียนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร บุญเลิศพร และคณะ (2562) เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการวางแผนและทำงานให้สำเร็จเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน” ซึ่งศึกษานิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 420 คน โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติแบบ Chi-square และ Binary Logistic Regression พบว่าปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว ได้แก่ การมีเป้าหมายในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง การตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง การมีบุคคลต้นแบบ และเพศชาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะให้สถาบันการศึกษาและนิสิตให้ความสำคัญกับการส่งเสริมปัจจัยเหล่านี้เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันสูงอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากงานวิจัยในประเทศแล้ว งานวิจัยในต่างประเทศพบว่าทักษะการวางแผนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จทางการศึกษาในทุกระดับวัยเรียน งานวิจัยของ Valente et al. (2024) ในประเทศโปรตุเกสซึ่งศึกษานักเรียนระดับมัธยมต้น พบว่าการวางแผนจัดการเวลาในระยะยาวมีความสัมพันธ์กับการลดพฤติกรรมการผัดวันประกันพรุ่งทั้งในชีวิตประจำวันและการเตรียมสอบ ขณะที่การวางแผนระยะสั้นมีแนวโน้มสัมพันธ์กับการผัดวันมากขึ้น อีกทั้งเพศหญิงและนักเรียนที่ใช้เวลาเรียนมากมีแนวโน้มวางแผนการเรียนได้ดีกว่า ยืนยันว่าทักษะการจัดการเวลาเป็นปัจจัยเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อความยั่งยืนทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Naah et al. (2018) ที่ศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศกานา ระบุว่านักเรียนส่วนใหญ่มีระดับทักษะการวางแผนอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ โดยเฉพาะในการทำโครงการวิทยาศาสตร์ซึ่งต้องการการจัดลำดับและดำเนินการอย่างมีระบบ การขาดทักษะนี้ทำให้การทดลองขาดประสิทธิภาพ นักวิจัยจึงเสนอให้บูรณาการการฝึกทักษะการวางแผนอย่าง

เป็นระบบเข้าสู่การเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wilson et al. (2021) ซึ่งดำเนินการในระดับมหาวิทยาลัย โดยฝึกอบรมทักษะการบริหารเวลาและการวางแผนให้นักศึกษาชั้น ปีที่ 1 พบว่าผลการเรียนดีขึ้น และอัตราการคงอยู่ในระบบการศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในนักศึกษาชาย ขณะเดียวกันนักศึกษาทั้งชายและหญิงที่ได้รับการฝึกทักษะเหล่านี้ยังแสดงทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการจัดการเวลา และมีจำนวนวิชาที่สอบไม่ผ่านลดลงเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกอีกด้วย ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมทักษะการวางแผนอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงวัยการศึกษา เพื่อพัฒนาทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะเพื่อความสำเร็จในระยะยาว

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าทักษะการวางแผนการทำงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาและการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของเยาวชนช่วงวัยเรียน ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนที่มีทักษะการวางแผนที่ดีมักมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความสามารถในการจัดการเวลา ลดพฤติกรรมการผัดวันประกันพรุ่ง และมีแนวโน้มประสบความสำเร็จสูงกว่า นอกจากนี้ ปัจจัยเสริมต่าง ๆ เช่น เพศหญิง การมีเป้าหมายชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และการได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบ ล้วนมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาทักษะนี้ ดังนั้น การส่งเสริมทักษะการวางแผนการทำงานควรได้รับความสำคัญอย่างต่อเนื่องในระบบการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้เยาวชนสามารถรับมือกับความท้าทายของสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) ได้รับการบูรณาการเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทยอย่างแพร่หลายในทศวรรษที่ผ่านมา งานวิจัยหลายชิ้นมุ่งศึกษาแนวทางและผลลัพธ์ของการน้อมนำหลักปรัชญานี้มาใช้ในการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่าการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนช่วยในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งสู่ความยั่งยืน

งานวิจัยของกำธร ทาเวียง (2553) และทิศนา แคมมณี (2556) กล่าวถึงแนวทางการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งระบุหลักการ “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” เป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี รวมทั้งเงื่อนไขคุณธรรมและความรู้ แนวทางนี้ถูกนำไปใช้ในหลายโรงเรียน

เพื่อสร้างความตระหนักและค่านิยมในการดำเนินชีวิตตามหลักพอเพียงให้แก่นักเรียน นอกจากนี้ ศุภนิชา มาลัยทอง (2563) ได้จัดทำรายงานการติดตามผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน โครงการคุณธรรม และโครงการเกษตร เพื่ออาหารกลางวัน ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การทำงานร่วมกัน และการพึ่งพาตนเอง อย่างไรก็ดี รายงานฉบับเดียวกันชี้ว่าความเข้าใจของครูและผู้บริหารบางแห่งต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ลึกซึ้งเพียงพอ ทำให้การน้อมนำไปปฏิบัติไม่ได้เต็มประสิทธิผลเท่าที่ควร

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนโดยจรรยา ตั้งแยมศรี (2565) ซึ่งทดลองประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผนวกหลักปรัชญานี้ นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างรู้คุณค่า และประหยัดมากขึ้น เช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินค่าขนมประจำวันอย่างเป็นระบบ เลือกซื้อสิ่งของที่จำเป็นและเหมาะสม ลดการใช้จ่ายสิ้นเปลืองลงอย่างชัดเจน อีกทั้งนักเรียนยังสามารถอธิบายหลัก “พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” ได้อย่างเข้าใจและยกตัวอย่างการนำไปใช้ใน ชีวิตตนเองได้ ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่า การสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะการวางแผนและการตัดสินใจบนพื้นฐานของความพอประมาณและเหตุผล ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา คณศ เทพสุวรรณ (2564) ดำเนินการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเทศบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดลำพูน โดยนำหลักการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงาน 4 ด้านของโรงเรียน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ผลการศึกษาพบว่าหลังจากปรับใช้รูปแบบการบริหารดังกล่าว โรงเรียนมีคุณภาพการบริหารจัดการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มีการวางแผนงานที่ชัดเจน รอบคอบ (Plan) การดำเนินงานตามแผนอย่างมีส่วนร่วม (Do) การตรวจสอบประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ (Check) และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนางานต่อเนื่อง (Act) นอกจากนี้ การกำหนดนโยบาย และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนยังครอบคลุมหลักความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกัน ส่งผลให้บุคลากรและนักเรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากร มีวินัยทางการเงิน และร่วมมือกันสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ แม้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นแนวคิดที่เกิดจากบริบทไทย แต่งานวิจัยบางส่วนได้กล่าวถึงการนำหลักคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในระดับสากลและเชื่อมโยงกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development – ESD) Suriyankietkaew & Hallinger (2018) ได้นำเสนอผลการวิจัยเชิงประจักษ์เกี่ยวกับโรงเรียนที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (“sufficiency-based schools”) ในประเทศไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวทาง ESD โดยศึกษาว่าแนวปฏิบัติการจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ตามกรอบ SEP ส่งผลต่อความยั่งยืนทางการศึกษาด้านใดบ้าง ผลการศึกษาได้ยืนยันว่าโรงเรียนที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเหมาะสมสามารถปลูกฝังคุณลักษณะด้านความยั่งยืนให้แก่นักเรียน ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การคิดเชิงระบบ และความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ ในปี 2015 ประเทศไทยมีโรงเรียนที่ผ่านการรับรองว่าเป็น “โรงเรียนพอเพียง” มากกว่า 18,600 แห่ง ซึ่งสะท้อนถึงการขยายตัวของโครงการโรงเรียนพอเพียงในระดับชาติ และเป็นกรณีศึกษาที่นานาประเทศให้ความสนใจในการค้นหาแนวทางการศึกษาที่ส่งเสริมความยั่งยืนในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นตนเอง

นอกจากนี้ Kesinee & Jiratchaya (2020) ได้ศึกษา “ความยั่งยืนในการพัฒนาผู้เรียนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยสำรวจสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนที่ดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่าสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหนึ่ง เช่น กิจกรรมการออมทรัพย์ กิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนาทักษะการวางแผน การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ระดับความยั่งยืนของพฤติกรรมตามหลัก SEP ของนักเรียนยังสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ นักวิจัยได้เสนอกรอบแนวทางในการเสริมสร้างความยั่งยืนดังกล่าว เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดการหลักสูตรแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ข้อค้นพบนี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่าการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงเป็นการสอนเรื่องเศรษฐกิจหรือการเกษตรเท่านั้น หากแต่เป็นการปลูกฝังวิถีคิดและทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อผู้เรียนในการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน

งานวิจัยด้านการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนชี้ให้เห็นถึงประโยชน์หลายประการ ทั้งในแง่การพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้เรียน การปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการศึกษา และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง การผสมผสานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมในโรงเรียน

อย่างเป็นรูปธรรมจะมีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานของผู้เรียน เพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้การวางแผนบนฐานของความพอประมาณ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และคำนึงถึงผลระยะยาว (ความยั่งยืน) อันเป็นหัวใจของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (ABL)

การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงและทักษะหลากหลายด้านให้แก่ผู้เรียน หลักการของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ABL สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ลึกซึ้งเมื่อได้ลงมือทำและสะท้อนคิดจากสิ่งที่ทำ กิจกรรมที่ใช้ใน ABL มักออกแบบให้ผู้เรียนได้ฝึกวางแผน แก้ปัญหา ทำงานเป็นทีม และเชื่อมโยงความรู้เข้ากับสถานการณ์จริง ดังนั้น แนวทางนี้จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาทั้งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและทักษะชีวิตของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน

ในประเทศไทยมีงานวิจัยที่ยืนยันประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ณัฐวุฒิ สกฤณี (2559) รายงานผลการทดลองใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานในวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าหลังการจัดกิจกรรม ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีขึ้นต่อการเรียนคณิตศาสตร์ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้น และมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นมากขึ้นเมื่อเทียบกับวิธีสอนแบบเดิม นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของกลุ่มทดลองยังสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดีกว่า

ในระดับอุดมศึกษา ชยาภรณ์ เคารพไทย (2565) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการใช้กลวิธี Think-Pair-Share ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน ในการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัย ผลการทดลองพบว่านักศึกษาที่เรียนผ่านกิจกรรมดังกล่าวมีคะแนนความสามารถในการทำงานเป็นทีมสูงขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งในด้านทักษะการสื่อสารภายในกลุ่ม การแบ่งบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบร่วมกันเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง นอกจากนี้ นักศึกษายังมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้มีปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนมากขึ้น

นอกจากการพัฒนาทักษะทางสังคมแล้ว การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานยังส่งผลดีต่อผลการเรียนรู้ด้านวิชาการ เพ็ญญา ตลับกลาง และ ภัทรีรา เทียนเพิ่มพูล (2562) ได้พัฒนา

ชุดการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนประถมศึกษา เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมชี้ว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกิจกรรมมีคะแนนความรู้คำศัพท์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงบวก เช่น ความกล้าในการใช้ภาษาและความสนใจใฝ่รู้ มากกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ABL ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยเมื่อผู้เรียนได้ลงมือทำและเห็นผลลัพธ์ของการกระทำตนเอง จะเกิดความภูมิใจและอยากเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ในต่างประเทศมีงานวิจัย พบว่า หลักการของ ABL ถูกนำไปใช้ในหลายบริบทและให้ผลลัพธ์ที่ดีเช่นกัน ตัวอย่างเช่น Wongdee (2019) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อเสริมทักษะการวิจัยให้แก่บัณฑิตครู พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ลงมือทำวิจัยจริง แทนการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว ทำให้นักเรียนมีทักษะการวิจัยสูงขึ้นอย่างชัดเจน สามารถวางแผนการทำวิจัยและดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทั้งยังมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยและเกิดทักษะการทำงานกลุ่มและการแก้ปัญหาาร่วมด้วย นอกจากนี้ การทบทวนวรรณกรรมของ Albadī & David (2019) รายงานว่ากลยุทธ์การสอนแบบใช้กิจกรรม เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบสืบเสาะ และการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับการสอนแบบบรรยายทั่วไป ทั้งนี้ ABL ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน เช่น การคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากผู้เรียนได้ฝึกตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

งานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะที่หลากหลายควบคู่กับความรู้วิชาการ ไม่ว่าจะเป็นทักษะการวางแผนงาน การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ABL ยังเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปลูกฝังการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวต่อปัญหาและความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีสติและมีเหตุผล การนำ ABL มาใช้ในการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูง เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกวางแผน ลงมือทำ ประเมินผล และปรับปรุงการทำงานของตนเองตามวงจรการเรียนรู้ที่ครบถ้วน

นอกจากงานวิจัยหลักทั้งสามด้านข้างต้น ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งให้แง่มุมเสริมในการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานและทักษะชีวิตของผู้เรียน โดยงานวิจัยเหล่านี้ครอบคลุม

ประเด็นเกี่ยวกับทักษะชีวิต การวางแผนอาชีพ ทักษะการคิด กิจกรรมชุมนุม วงจรคุณภาพ PDCA และการประเมินทักษะและแผนการทำงาน ดังนี้

(1) **ทักษะชีวิตและการวางแผนอาชีพ** : ทักษะชีวิตเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยโดยธัญนิต มากมี และ จิตมา วรรณศรี (2567) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา โดยแบ่งทักษะชีวิตที่ควรปลูกฝังออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) การตระหนักรู้และเข้าใจตนเอง/ผู้อื่น (2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา (3) การจัดการอารมณ์และความเครียด และ (4) การสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ผู้วิจัยเสนอว่าควรบูรณาการการพัฒนาทักษะเหล่านี้ในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมแนะแนว โฮมรูม ลูกเสือ/เนตรนารี ชุมนุม หรือกิจกรรมจิตอาสา เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่องและรอบด้าน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันและความมีสติในการดำรงชีวิต เช่น การรู้จักพอประมาณและมีเหตุผลในการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต่อการวางแผนชีวิตที่มั่นคง ในด้านการวางแผนอาชีพ งานวิจัยของวลัยนาส มีพันธุ์ และคณะ (2566) ได้สำรวจความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนไทยและเน้นย้ำว่าการเตรียมความพร้อมด้านการวางแผนตั้งแต่ช่วงมัธยมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพในอนาคต

(2) **ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา** : การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเป็นทักษะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนงานที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยสำรวจทักษะชีวิตเด็กและวัยรุ่นไทยของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ ซึ่งประเมินระดับทักษะชีวิตของวัยรุ่นไทยทั่วประเทศ พบว่า ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งบ่งชี้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในอนาคต หลังจากนั้น การศึกษาในปีหลัง ๆ ก็พยายามพัฒนาทักษะด้านการคิดของผู้เรียนมากขึ้น อมรรรัตน์ เตชะนอก และคณะ (2563) ได้เน้นย้ำถึงแนวโน้มการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ครูต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้คิดค้นและลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสอนเชิงรุก (Active Learning) และการตั้งคำถามกระตุ้นการคิดในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนคุ้นเคยกับการวางแผนขั้นตอนการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลมากขึ้น

(3) **กิจกรรมชุมนุมและกิจกรรมเสริมหลักสูตร** : กิจกรรมชุมนุม หรือ กิจกรรมชมรม ในโรงเรียนถือเป็นพื้นที่ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะชีวิตและความสนใจเฉพาะด้านอย่างอิสระ

งานเขียนของ ัญชนิต มากมี และ จิตมา วรณศรี (2567) ได้กล่าวถึงการใช้กิจกรรมชุมนุม เช่น ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชมรมการเงิน และชมรมอาสาพัฒนา เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างทักษะชีวิตทุกด้าน ทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำผู้ตาม ตลอดจนการวางแผนและดำเนินโครงการเล็ก ๆ ภายในชมรมของตน ซึ่งผู้เรียนต้องรับผิดชอบวางแผนกิจกรรม ตั้งแต่การแบ่งหน้าที่ จัดสรรงบประมาณวัสดุ ออกแบบการดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผลงานของชมรมตนเอง ความต่อเนื่องของกิจกรรมชุมนุมในแต่ละสัปดาห์ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการวางแผนและปรับปรุงการทำงานอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่ส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

(4) **วงจรคุณภาพ PDCA** : การใช้วงจรคุณภาพ Plan-Do-Check-Act (PDCA) ในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการวางแผน การลงมือทำ การตรวจสอบ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาทักษะอย่างเป็นระบบ คณศ เทพสุวรรณ (2564) ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า PDCA สามารถใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ PDCA มาใช้ในระดับห้องเรียนหรือกิจกรรมของนักเรียนได้ เช่น การทำโครงการหรือแผนงานชุมนุม นักเรียนจะได้ฝึกวางแผน (P) กำหนดเป้าหมายและขั้นตอนการทำงานของตน จากนั้นลงมือปฏิบัติตามแผน (D) แล้วทำการตรวจสอบ และสะท้อนผลลัพธ์ที่ได้ (C) ก่อนจะนำผลการเรียนรู้มาปรับปรุง แก้ไขเพื่อพัฒนาต่อยอดในกิจกรรมครั้งถัดไป (A) การฝึก PDCA เช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดนิสัยใฝ่รู้ และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยังตรงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้แก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรอง (reflection) และการเรียนรู้จากความผิดพลาด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. สำรวจความต้องการและเป้าหมายของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ศึกษางานวิจัย เอกสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทักษะการวางแผนการทำงาน และแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยหาการศึกษาความหมาย ประเภท ทักษะการวางแผนการทำงานและแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากเอกสาร บทความ งานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ จากนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นตัวบ่งชี้ทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผู้วิจัยศึกษาความหมาย ลักษณะ ขั้นตอน และวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ

3) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมชุมนุม ผู้วิจัยศึกษาความหมาย เป้าหมาย ลักษณะ หลักการ แนวทางและขอบข่าย บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการประเมินกิจกรรมชุมนุม จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ

4) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์และมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ จากเอกสารของสถานศึกษา

3. ออกแบบกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับขั้นการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 กิจกรรม จำนวน 12 ชั่วโมง มีรายละเอียด ดังนี้

1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 พอเพียงสู่แผนงาน

โดยมีเนื้อหาที่ใช้เรียนรู้ คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ได้แก่ 1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ 2. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ 3. นักเรียนสามารถวิเคราะห์แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนการทำงานได้ และมีภาระงาน คือ ใบกิจกรรมที่ 1: พอเพียงสู่แผนงาน และผังมโนทัศน์ มีขั้นตอนกิจกรรม (Activity Based Learning) ดังนี้

ขั้น 1 ทบทวนประสบการณ์ (15 นาที): นักเรียนดูวิดีโอเรื่อง "รู้จักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" และตอบคำถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน เช่น การเล่น Facebook จากนั้นร่วมกันตอบคำถามและให้เหตุผล โดยครูจะเชื่อมโยงความรู้เข้าสู่กิจกรรม

ขั้น 2 กิจกรรมเรียนรู้ (1 ชั่วโมง 30 นาที): 1) นักเรียนดูวิดีโอ "โครงการช้างหัวม้นอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" และตอบคำถามเพื่อวิเคราะห์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนงาน 2) นักเรียนแบ่งกลุ่ม (กลุ่มละ 5 คน) และจับฉลาก 1 หัวข้อโครงการ ได้แก่ โครงการฝนหลวง, โครงการหญ้าแฝก, โครงการแก้มลิง, โครงการแก่งลิงดิน และโครงการกั้นน้ำชัยพัฒนา 3) นักเรียนศึกษาค้นคว้าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำใบกิจกรรมที่ 1 และระดมความคิดสร้างผังมโนทัศน์ ตอบคำถามเกี่ยวกับสาเหตุปัญหา

วัตถุประสงค์ และการวางแผนงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4. นักเรียนถ่ายรูปลงโน้ตบุ๊กเพื่อนำเสนอและอภิปรายกลุ่ม

ขั้น 3 สะท้อนความคิด (45 นาที): นักเรียนนำเสนอผลงานกลุ่ม และอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการวางแผนการทำงาน

ขั้น 4 ประเมินผล (15 นาที): นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยประเมินความรู้ ทักษะ การนำหลักคิดไปใช้ขณะทำกิจกรรม และข้อเสนอแนะในการเรียนรู้

ขั้น 5 ประยุกต์ใช้ (15 นาที): นักเรียนเลือกมิติกายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สังคม, สิ่งแวดล้อม, เศรษฐกิจ, วัฒนธรรม) และคิดสร้างสรรค์มา 1 กิจกรรม ที่ทำได้ในโรงเรียน เพื่อนำไปวางแผนในคาบต่อไป

2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 วางแผนอย่างเป็นระบบ

โดยเนื้อหาที่ใช้เรียนรู้ คือ การวางแผนการทำงานและวิธีการเขียนแผนงาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ได้แก่ 1.นักเรียนสามารถเขียนแผนงานและการปฏิบัติกิจกรรม 2.นักเรียนสามารถวิเคราะห์แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนการทำงานได้ มีภาระงาน คือ 1.ใบกิจกรรมที่ 2: วางแผนอย่างเป็นระบบ 2.แผนงานและผังโน้ตบุ๊ก 3.แบบบันทึกรายงานผลการดำเนินงาน มีขั้นตอนกิจกรรม (Activity Based Learning) ดังนี้

ขั้น 1 ทบทวนประสบการณ์ (15 นาที): นักเรียนทบทวนความรู้เรื่องการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแต่ละคนเสนอหัวข้อกิจกรรมที่เตรียมมาจากคาบก่อน

ขั้น 2 กิจกรรมเรียนรู้ (1 ชั่วโมง 30 นาที): 1) ครูบรรยายเรื่อง "การวางแผนการทำงานและการเขียนแผนงาน" 2) นักเรียนแบ่งกลุ่ม (กลุ่มละ 5 คน) รับใบกิจกรรมที่ 2 และตั้งชื่อกลุ่ม 3) กลุ่มนักเรียนเลือกมิตติ (สังคม, สิ่งแวดล้อม, เศรษฐกิจ, วัฒนธรรม) และระดมความคิดสร้างสรรค์กิจกรรม 1 กิจกรรมที่ทำได้ในโรงเรียน 4) นักเรียนสร้างแผนงานและผังโน้ตบุ๊กเพื่อเตรียมนำเสนอ

ขั้น 3 สะท้อนความคิด (45 นาที): นักเรียนนำเสนอผลงานกลุ่ม และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรม

ขั้น 4 ประเมินผล (15 นาที): นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อประเมินผลการเรียน

ขั้น 5 ประยุกต์ใช้ (15 นาที): นักเรียนนำแผนกิจกรรมไปปฏิบัติภายใน 1 สัปดาห์ และบันทึกผลในแบบบันทึกรายงานผลการดำเนินงาน

3) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์

โดยเนื้อหาที่ใช้เรียนรู้ คือ การรายงานผลกิจกรรมและการสรุปแผนงาน มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ได้แก่ 1.นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนการทำงานและการเขียนแผนงานทำกิจกรรมได้ 2.นักเรียนสามารถวิเคราะห์แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนการทำงานได้ มีภาระงาน คือ 1.แบบบันทึกรายงานผลการดำเนินงาน 2.ใบกิจกรรมที่ 3: การรายงานผลกิจกรรมและการสรุปแผนงานมีขั้นตอนกิจกรรม (Activity Based Learning) ดังนี้

ขั้น 1 ทบทวนประสบการณ์ (15 นาที): นักเรียนทบทวนความรู้เรื่องการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแต่ละกลุ่มรายงานผลกิจกรรมที่ไปปฏิบัติมา

ขั้น 2 กิจกรรมเรียนรู้ (1 ชั่วโมง 30 นาที): 1) นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อสรุปผลกิจกรรมในใบกิจกรรมที่ 3 2) ครูเข้าร่วมอภิปรายกลุ่มเพื่อรับฟังปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ 3)นักเรียนปรับปรุงการวางแผนกิจกรรมอีกครั้งในใบกิจกรรมที่ 2

ขั้น 3 สะท้อนความคิด (45 นาที): นักเรียนนำเสนองานกลุ่มเพื่อรายงานผลกิจกรรม และอภิปรายร่วมกันเพื่อปรับปรุงการวางแผนกิจกรรม

ขั้น 4 ประเมินผล (15 นาที): นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อประเมินผล

ขั้น 5 ประยุกต์ใช้ (15 นาที): นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์จากการวางแผนงานกลุ่ม มาสร้างสรรค์กิจกรรมวางแผนการทำงานรายบุคคลในใบกิจกรรมที่ 4

4) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 วางแผนรายบุคคล

โดยเนื้อหาที่ใช้เรียนรู้ คือ การเขียนแผนงาน มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ได้แก่ 1.นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนการทำงานและการเขียนแผนงานทำกิจกรรมได้ 2.นักเรียนสามารถวิเคราะห์แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนการทำงานได้ มีภาระงาน คือ 1.ใบกิจกรรมที่ 4: วางแผนรายบุคคล 2.แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนกิจกรรม (Activity Based Learning) ดังนี้

ขั้น 1 ทบทวนประสบการณ์ (10 นาที): นักเรียนทบทวนความรู้เรื่องการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแต่ละคนเสนอหัวข้อกิจกรรมที่เตรียมมาจากคาบก่อน

ขั้น 2 กิจกรรมเรียนรู้ (1 ชั่วโมง): 1) นักเรียนทำใบกิจกรรมที่ 4 เรื่อง วางแผนรายบุคคล
2) นักเรียนเตรียมนำเสนองานการวางแผนกิจกรรม

ขั้น 3 สะท้อนความคิด (1 ชั่วโมง): นักเรียนนำเสนอ (คนละ 1-2 นาที) โดยบอกหัวข้อกิจกรรม รายละเอียดการดำเนินงาน และร่วมกันอภิปรายเพื่อปรับปรุงแผนและคัดเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจ

ขั้น 4 ประเมินผล (15 นาที): นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อประเมินผล

ขั้น 5 ประยุกต์ใช้ (20 นาที): นักเรียนนำแผนกิจกรรมที่ได้คัดเลือกไปปฏิบัติ และทำแบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ตรวจสอบคุณภาพของแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) นำแผนกิจกรรมจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยได้ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ดังนี้

ตาราง 3 ค่าความสอดคล้อง IOC ของแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
5.2	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
5.3	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
6.1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.2	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
6.3	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
6.4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7.1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7.2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

2) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน

6. การประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

7. นำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาพัฒนาและปรับปรุง จากนั้นจัดทำรายงานผลและนำเสนอผลการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำนวน 799 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความสมัครใจ จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างแบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ และกำหนดลักษณะของแบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยทำการศึกษาความหมาย ลักษณะ ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ จากนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นตัวบ่งชี้ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้ 1.การใช้ความรู้ในการวางแผน 2.การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน 3.การวางแผนแบบพอประมาณ 4.การวางแผนอย่างมีเหตุผล 5.การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน

2) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผู้วิจัยศึกษาความหมาย ลักษณะ ขั้นตอน และวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ

3) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมชุมนุม ผู้วิจัยศึกษาความหมาย เป้าหมาย ลักษณะ หลักการ แนวทางและขอบข่าย บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการประเมินกิจกรรมชุมนุม จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ

4) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์และมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ จากเอกสารของสถานศึกษา

2 สร้างแบบประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามตัวบ่งชี้ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ด้าน และเกณฑ์การตรวจให้คะแนน (Scoring Rubrics) โดยนำคะแนนมาคิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และแปลความหมายเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ

5 = มากที่สุด: แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้อย่างโดดเด่น สม่าเสมอ วัตถุประสงค์ชัดเจน

- 4 = มาก: แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้อย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ วัดผลได้ชัดเจน
 3 = ปานกลาง: แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นบางครั้ง มีบางจุดที่ยังไม่ชัดเจน/ต้องปรับปรุง
 2 = น้อย: แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้น้อยครั้ง หรือมีข้อบกพร่องที่ชัดเจน
 1 = น้อยที่สุด: ไม่แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ เลย หรือแสดงพฤติกรรมในทางตรงข้าม

การประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการประเมินการปฏิบัติและผลงานของนักเรียน ได้แก่ ทักษะที่วิเคราะห์สังเคราะห์ได้จากการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 5 ด้าน คือ 1.การใช้ความรู้ในการวางแผน 5 ข้อ 2.การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน 5 ข้อ 3.การวางแผนแบบพอประมาณ 5 ข้อ 4.การวางแผนอย่างมีเหตุผล 5 ข้อ 5.การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน 5 ข้อ ทั้งหมด 25 ข้อ ดังนี้

1) การใช้ความรู้ในการวางแผน

1.1) นักเรียนศึกษาปัญหา ที่มา แนวคิด ทฤษฎี และรอบรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหัวข้อกิจกรรมและวางแผนการทำงาน

1.2) นักเรียนใช้ความรู้กำหนดเป้าหมายและขอบเขตงานในการวางแผนการทำงาน

1.3) นักเรียนใช้ความรู้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานในการวางแผนการทำงาน

1.4) นักเรียนใช้ความรู้กำหนดระยะเวลาการทำงาน/จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน

1.5) นักเรียนใช้ความรู้วางแผนจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำ

กิจกรรม

2) การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน

2.1) นักเรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

2.2) นักเรียนขยันทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่อเนืองเต็มกำลังความสามารถ ไม่เกียจคร้าน

2.3) นักเรียนอดทนต่องานทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง

2.4) นักเรียนใช้สติปัญญาในการทำงานโดยใช้ความคิดในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ

2.5) นักเรียนแบ่งปันส่งต่อการเป็นผู้ให้ซึ่งกันและกันในการทำงาน เช่น การให้ความรู้ วิชาการ การให้กำลังใจ การอาสาช่วยเหลือกัน

3) การวางแผนแบบพอประมาณ

3.1) นักเรียนกำหนดเป้าหมายและขอบเขตกิจกรรมอย่างพอประมาณ

3.2) นักเรียนใช้ระยะเวลาดำเนินงาน/กิจกรรมอย่างเหมาะสม

3.3) นักเรียนคำนวณงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพียงพอ

3.4) นักเรียนรับงาน/มอบหมายงานเหมาะสมตามกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิก

3.5) นักเรียนสำรวจทรัพยากรที่มีก่อนจัดหาเพิ่ม และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพียงพอ

4) การวางแผนอย่างมีเหตุผล

4.1) นักเรียนศึกษาสภาพ/ข้อมูล/หรือผลการพัฒนางานที่ผ่านมาให้เข้าใจก่อนวางแผนการทำงาน

4.2) นักเรียนพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการทำงานและปฏิบัติงานทุกขั้นตอน

4.3) นักเรียนคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบเสมอ

4.4) นักเรียนเป็นผู้ฟังที่ดีและใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ

4.5) นักเรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

5) การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน

5.1) นักเรียนติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเป็นปัจจุบัน เพื่อคาดการณ์แนวโน้มและเท่าทันสถานการณ์

5.2) นักเรียนวางแผนการทำงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับกิจกรรมได้หลากหลาย

5.3) นักเรียนวางแผนสำรองหรือวิธีการอื่น ๆ หากเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้

5.4) นักเรียนสามารถรับมือกับความรู้สึกล้มเหลว ความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะปฏิบัติกิจกรรม

5.5) นักเรียนมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบ ความเสี่ยง และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

3 นำแบบประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพ จากนั้นผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

4. นำแบบประเมินไปใช้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 4 ค่าความสอดคล้อง IOC ของ แผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

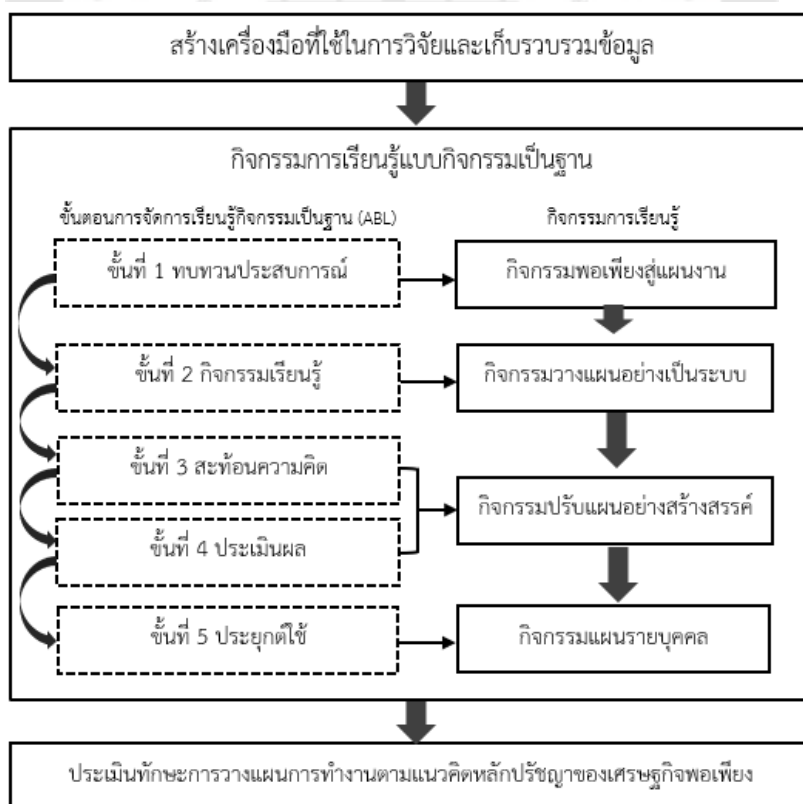
การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในคาบชุมนุม จำนวน 12 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน จะได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นการเรียนรู้กิจกรรมเป็นฐาน (ABL) 5 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้

ครั้งที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้พอเพียงสู่แผนงาน	จำนวน 3 ชั่วโมง
ครั้งที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้วางแผนอย่างเป็นระบบ	จำนวน 3 ชั่วโมง
ครั้งที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์	จำนวน 3 ชั่วโมง
ครั้งที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้วางแผนรายบุคคล	จำนวน 3 ชั่วโมง

2. ดำเนินการประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสรุปผลการดำเนินกิจกรรม



ภาพประกอบ 4 การดำเนินกิจกรรมพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมเป็นฐาน (ABL)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2555) ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐานเพื่อตอบสนองสมมติฐานการวิจัย

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

จากนั้นนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มาแปลความหมายแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ตาราง 5 การแปลความหมายแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โดยคำนวณจากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน ค่าคะแนนแต่ละกลุ่ม

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

n แทน จำนวนประชากรทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

สถิติที่ใช้หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ โดยเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแต่ละข้อ จะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1

ให้คะแนน +1 สำหรับข้อที่แน่ใจว่าสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 สำหรับข้อที่ไม่แน่ใจ

ให้คะแนน -1 สำหรับข้อที่แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม
ΣR	หมายถึง	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์ในการพิจารณา คือ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ส่วนค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) น้อยกว่า .50 ลงมาเป็นเนื้อหาที่ต้องปรับปรุงหรือตัดออก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน โดยการวิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาสรุปผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลการพัฒนากิจกรรมเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งหมด 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พอเพียงสู่แผนงาน 2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วางแผนอย่างเป็นระบบ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์ และ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วางแผนรายบุคคล ซึ่งได้ผลการพัฒนาดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 ผลผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

กิจกรรม การเรียนรู้	เนื้อหา สาระ	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบกิจกรรมเป็นฐาน	สื่อและ แหล่ง เรียนรู้	ทักษะการวางแผนการ ทำงานตาม แนวคิดหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง
กิจกรรม การเรียนรู้ ที่ 1 พอเพียงสู่ แผนงาน	1. หลัก ปรัชญา ของ เศรษฐกิจ พอเพียง 2.โครงการ อันเนื่องมา จากพระ ราชดำริ	ขั้นที่ 1 ทบทวนประสบการณ์ (15 นาที): 1. นักเรียนดูวิดีโอ "รู้จักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" และตอบคำถามการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (เช่น การเล่นเกม การเล่นFacebook) 2. นักเรียนรวมกลุ่มตอบคำถามและให้เหตุผลประกอบ 3. ครูเชื่อมโยงความรู้เข้าสู่กิจกรรม ขั้นที่ 2 กิจกรรมเรียนรู้ (1ชม.30 นาที): 1. นักเรียนดูวิดีโอ "โครงการชั่งหัวมัน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ" และตอบคำถามเพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนการทำงาน (สาเหตุปัญหา, วัตถุประสงค์, การวางแผน) 2. นักเรียนศึกษาค้นคว้าโครงการพระราชดำริที่สนใจ 1 โครงการ 3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน (4 กลุ่ม) และรับใบกิจกรรมที่ 1 4. นักเรียนระดมความคิดสร้างผังมโนทัศน์ตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 (สาเหตุปัญหา, วัตถุประสงค์, การวางแผนตามหลักปรัชญา: ความรู้	1.ใบกิจกรรม ที่ 1 พอเพียง สู่แผนงาน 2. วิดีทัศน์ "รู้จักหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง" 3. วิดีทัศน์ "โครงการ พระราชดำริ 'โครงการชั่ง หัวมัน อัน เนื่องมาจาก พระราชดำริ"	1.การใช้ ความรู้ในการ วางแผน 2.การใช้ คุณธรรมเป็น พื้นฐานในการ วางแผน 3.การวาง แผน แบบ 4.การวาง แผน อย่างมีเหตุผล 5.การวาง แผน โดยสร้าง ภูมิคุ้มกัน

กิจกรรม การเรียนรู้	เนื้อหา สาระ	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบกิจกรรมเป็นฐาน	สื่อและ แหล่ง เรียนรู้	ทักษะการวางแผนการ ทำงานตาม แนวคิดหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง
		คุณธรรม พอประมาณ มีเหตุผล มี ภูมิคุ้มกัน) 5. นักเรียนถ่ายรูปรงานเพื่อเตรียม นำเสนอและอภิปรายกลุ่ม ขั้นที่ 3 สะท้อนความคิด (45 นาที): 1. นักเรียนนำเสนอานกลุ่มละ 5 นาที 2. นักเรียนและครูอภิปรายร่วมกันสรุปว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนการทำงานได้ ขั้นที่ 4 ประเมินผล (15 นาที): 1. นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของ ตนเองเพื่อประเมินตนเอง (ความรู้/ทักษะ ที่ได้รับ, การนำหลักปรัชญา ไปใช้ขณะทำกิจกรรม, ข้อเสนอแนะ การเรียนรู้) ขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้ (15 นาที): 1. นักเรียนเลือกมิติกายใต้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (สังคม, สิ่งแวดล้อม, เศรษฐกิจ, วัฒนธรรม) 2. นักเรียนคิดสร้างสรรค์กิจกรรม 1 กิจกรรมที่ทำได้ภายในโรงเรียน เพื่อนำไปวางแผนในครั้งต่อไป		

กิจกรรม การเรียนรู้	เนื้อหา สาระ	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบกิจกรรมเป็นฐาน	สื่อและ แหล่ง เรียนรู้	ทักษะการวางแผนการ ทำงานตาม แนวคิดหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง
กิจกรรม การเรียนรู้ ที่ 2 วางแผน อย่างเป็น ระบบ	การวางแผนการทำงาน และวิธีการเขียน แผนงาน	ขั้นที่ 1 ทบทวนประสบการณ์ (15 นาที): - นักเรียนทบทวนความรู้เรื่อง การวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง - นักเรียนแต่ละคนเสนอหัวข้อกิจกรรมที่เตรียมมาจากคาบก่อน ขั้นที่ 2 กิจกรรมเรียนรู้ (1 ชม. 30 นาที): - ครูให้ความรู้ เรื่อง "การวางแผนการทำงานและการเขียนแผนงาน" - นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน (4 กลุ่ม) รับใบกิจกรรมที่ 2 และตั้งชื่อกลุ่ม - กลุ่มนักเรียนตัดสินใจเลือกมิติที่พัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1 มิติ (สังคม, สิ่งแวดล้อม, เศรษฐกิจ, วัฒนธรรม) - นักเรียนระดมความคิดสร้างสรรค์กิจกรรม 1 กิจกรรมที่ทำได้ภายในโรงเรียนตามมิติที่เลือก (ครูยกตัวอย่างกิจกรรม เช่น รณรงค์ทิ้งขยะ, รับผิดชอบต่อ PM 2.5, ด้านภัยยาเสพติด, เผยแพร่ความรู้วันสำคัญ, การรณรงค์การออม) - นักเรียนสร้างแผนงานและผังมโนทัศน์เพื่อเตรียมนำเสนอ	- ใบกิจกรรม - การวางแผนอย่างเป็นระบบ - สื่อบรรยาย เรื่อง "การวางแผนการทำงานและการเขียนแผนงาน" - แบบบันทึกรายงานผลการดำเนินงาน	- การใช้ความรู้ในการวางแผน - การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน - การวางแผนแบบพอประมาณ - การวางแผนอย่างมีเหตุผล - การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน

กิจกรรมการเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน	สื่อและแหล่งเรียนรู้	ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ขั้นที่ 3 สะท้อนความคิด (45 นาที): 1. นักเรียนนำเสนองานกลุ่มกลุ่มละ 5 นาที 2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายการวางแผนกิจกรรมของทุกกลุ่ม ขั้นที่ 4 ประเมินผล (15 นาที): 1. นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อประเมินตนเอง (ความรู้/ทักษะที่ได้รับ, การนำหลักปรัชญาไปใช้ขณะทำกิจกรรม, ข้อเสนอแนะการเรียนรู้) ขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้ (15 นาที): 1. นักเรียนนำแผนกิจกรรมไปปฏิบัติภายใน 1 สัปดาห์ และบันทึกผลการดำเนินงานในแบบบันทึกรายงานผลการดำเนินงาน				
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์	การรายงานผลกิจกรรมและการสรุปแผนงาน	ขั้นที่ 1 ทบทวนประสบการณ์ (15 นาที): 1. นักเรียนทบทวนความรู้เรื่องการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. นักเรียนแต่ละกลุ่มรายงานผลกิจกรรมที่ปฏิบัติมาแล้วจากแบบบันทึกรายงานผลการดำเนินงาน	1.แบบบันทึก รายงานผล การดำเนินงาน	1.การใช้ความรู้ในการวางแผน 2.การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน

กิจกรรมการเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน	สื่อและแหล่งเรียนรู้	ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
		ขั้นที่ 2 กิจกรรมเรียนรู้ (1 ชม. 30 นาที): - นักเรียนแบ่งกลุ่มตามกิจกรรม เพื่อระดมความคิด สรุปผลกิจกรรมในใบกิจกรรมที่ 3 - ครูเข้าร่วมอภิปรายกลุ่ม เพื่อรับฟังปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ - นักเรียนปรับปรุงการวางแผนกิจกรรมอีกครั้งหลังทำกิจกรรมในใบกิจกรรมที่ 2 ขั้นที่ 3 สะท้อนความคิด (45 นาที): - นักเรียนนำเสนองานกลุ่ม เพื่อรายงานผลกิจกรรม (กลุ่มละ 5 นาที) - นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายผลการจัดกิจกรรมและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการวางแผนกิจกรรมทุกกลุ่ม ขั้นที่ 4 ประเมินผล (15 นาที): - นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อประเมินตนเอง (ความรู้/ทักษะที่ได้รับ, การนำหลักปรัชญาไปใช้ขณะทำกิจกรรม, ข้อเสนอแนะ) ขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้ (15 นาที): - นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์การวางแผนการทำงานจากกลุ่ม มาสร้างสรรค์กิจกรรมวางแผนการทำงาน	2. ใบกิจกรรม ที่ 3 เรื่อง ปรับ แผน อย่าง สร้างสรรค์	3. การวางแผนแบบพอประมาณ 4. การวางแผนอย่างมีเหตุผล 5. การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน

กิจกรรมการเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน	สื่อและแหล่งเรียนรู้	ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายบุคคล คนละ 1 กิจกรรมตามใบกิจกรรมที่ 4				
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 วางแผนรายบุคคล	การเขียนแผนงาน	ขั้นที่ 1 ทบทวนประสบการณ์ (10 นาที): - นักเรียนทบทวนความรู้เรื่องการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง - นักเรียนแต่ละคนเสนอหัวข้อกิจกรรมที่เตรียมมาจากคาบก่อน ขั้นที่ 2 กิจกรรมเรียนรู้ (1 ชม.): - นักเรียนทำใบกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การวางแผนรายบุคคล โดยให้นักเรียนคิดกิจกรรม คนละ 1 กิจกรรม - นักเรียนเตรียมนำเสนองานการวางแผนกิจกรรมของตนเอง ขั้นที่ 3 สะท้อนความคิด (1 ชม.): - นักเรียนนำเสนอาน (คนละ 1-2 นาที) โดยบอกหัวข้อกิจกรรม ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และมีการวางแผนดำเนินงานอย่างไร - นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายการวางแผนกิจกรรมของทุกคน เพื่อปรับปรุงแผน และร่วมกันคัดเลือกกิจกรรมที่	1.ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การวางแผนรายบุคคล	- การใช้ความรู้ในการวางแผน - การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน - การวางแผนแบบพอประมาณ - การวางแผนอย่างมีเหตุผล - การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน

กิจกรรมการเรียนรู้	เนื้อหาสาระ	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน	สื่อและแหล่งเรียนรู้	ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
น่าสนใจเพื่อนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติ ขั้นที่ 4 ประเมินผล (15 นาที): 1. นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อประเมินตนเอง (ความรู้/ทักษะที่ได้รับ, การนำหลักปรัชญาไปใช้ขณะทำกิจกรรม, ข้อเสนอแนะ) ขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้ (20 นาที): 1. นักเรียนนำการวางแผนกิจกรรมที่ได้คัดเลือกไปปฏิบัติตามแผน 2. นักเรียนทำแบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

1. ผลการประเมินที่นักเรียนประเมินตนเองหลังเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 ผลการประเมินพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการทดลองใช้แผนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การใช้ความรู้ในการวางแผน				
1	นักเรียนศึกษาปัญหา ที่มา แนวคิด ทฤษฎี และรอบรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดหัวข้อกิจกรรมและวางแผนการทำงาน	4.49	0.25	มาก
2	นักเรียนใช้ความรู้กำหนดเป้าหมายและขอบเขตงานในการวางแผนการทำงาน	4.49	0.26	มาก
3	นักเรียนใช้ความรู้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานในการวางแผนการทำงาน	4.46	0.26	มาก
4	นักเรียนใช้ความรู้กำหนดระยะเวลาการทำงาน/จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน	4.52	0.29	มากที่สุด
5	นักเรียนใช้ความรู้วางแผนจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรม	4.47	0.25	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	4.49	0.26	มาก
2. การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน				
1	นักเรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น	4.59	0.23	มากที่สุด
2	นักเรียนขยันทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่อเงื้อมเงาความล้มเหลว ไม่เกียจคร้าน	4.51	0.27	มากที่สุด
3	นักเรียนอดทนต่องานทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง	4.42	0.23	มาก
4	นักเรียนใช้สติปัญญาในการทำงานโดยใช้ความคิดในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ	4.52	0.29	มาก
5	นักเรียนแบ่งปันส่งต่อการเป็นผู้ให้ซึ่งกันและกันในการทำงาน เช่น การให้ความรู้วิชาการ การให้กำลังใจ การอาสาช่วยเหลือกัน	4.63	0.26	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	4.53	0.25	มากที่สุด
3. การวางแผนแบบพอประมาณ				
1	นักเรียนกำหนดเป้าหมายและขอบเขตกิจกรรมอย่างพอประมาณ	4.63	0.26	มากที่สุด
2	นักเรียนใช้ระยะเวลาดำเนินงาน/กิจกรรมอย่างเหมาะสม	4.54	0.23	มากที่สุด
3	นักเรียนคำนวณงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพียงพอ	4.32	0.34	มาก
4	นักเรียนรับงาน/มอบหมายงานเหมาะสมตามกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิก	4.23	0.25	มาก

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5	นักเรียนสำรวจทรัพยากรที่มีก่อนจัดหาเพิ่ม และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพียงพอ	4.36	0.31	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	4.42	0.28	มาก
4. การวางแผนอย่างมีเหตุผล				
1	นักเรียนศึกษาสภาพ/ข้อมูล/หรือผลการพัฒนางานที่ผ่านมาให้เข้าใจก่อนวางแผนการทำงาน	4.35	0.27	มาก
2	นักเรียนพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการทำงานและปฏิบัติงานทุกขั้นตอน	4.31	0.28	มาก
3	นักเรียนคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบเสมอ	4.46	0.29	มาก
4	นักเรียนเป็นผู้ฟังที่ดีและใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	4.43	0.29	มาก
5	นักเรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น	4.45	0.29	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	4.40	0.28	มาก
5.การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน				
1	นักเรียนติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเป็นปัจจุบันเพื่อคาดการณ์แนวโน้มและเท่าทันสถานการณ์	4.05	0.21	มาก
2	นักเรียนวางแผนการทำงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับกิจกรรมได้หลากหลาย	4.02	0.24	มาก
3	นักเรียนมีการวางแผนสำรองหรือวิธีการอื่น ๆ หากเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้	4.10	0.32	มาก
4	นักเรียนสามารถรับมือกับความรู้สึกความเสียใจ ความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะปฏิบัติงาน	4.00	0.28	มาก
5	นักเรียนมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบ ความเสี่ยง และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น	4.12	0.21	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	4.06	0.25	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.38	0.27	มาก

จากตาราง 7 พบว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเสร็จสิ้นแล้ว โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง ซึ่งคะแนนค่าเฉลี่ยของแต่ละด้าน มีผลดังนี้ การใช้ความรู้ในการวางแผน อยู่ในระดับมาก การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด การวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก การวางแผนอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก สรุปคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินที่ผู้วิจัยประเมินนักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 ผลการประเมินพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการทดลองใช้แผนกิจกรรมเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินนักเรียน

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การใช้ความรู้ในการวางแผน				
นักเรียนศึกษาปัญหา ที่มา แนวคิด ทฤษฎี และรอบรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง				
1	เพื่อกำหนดหัวข้อกิจกรรมและวางแผนการทำงาน	4.39	0.26	มาก
นักเรียนใช้ความรู้กำหนดเป้าหมายและขอบเขตงานในการวางแผนการทำงาน				
2		4.48	0.25	มาก
นักเรียนใช้ความรู้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานในการวางแผนการทำงาน				
3		4.38	0.26	มาก
นักเรียนใช้ความรู้กำหนดระยะเวลาการทำงาน/จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน				
4		4.34	0.21	มากที่สุด
นักเรียนใช้ความรู้วางแผนจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรม				
5		4.47	0.29	มาก
คะแนนเฉลี่ยรวม		4.41	0.25	มาก
2. การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน				
1	นักเรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติงานทั้งต่อ	4.52	0.18	มากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	ตนเองและผู้อื่น			
2	นักเรียนขยันทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่อเรื่องเดิมกำลังความสามารถไม่เกียจคร้าน	4.50	0.24	มากที่สุด
3	นักเรียนอดทนต่องานทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง	4.47	0.21	มาก
4	นักเรียนใช้สติปัญญาในการทำงานโดยใช้ความคิดในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ	4.63	0.27	มาก
5	นักเรียนแบ่งปันส่งต่อการเป็นผู้ให้ซึ่งกันและกันในการทำงาน เช่น การให้ความรู้วิชาการ การให้กำลังใจ การอาสาช่วยเหลือกัน	4.57	0.25	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	4.54	0.23	มากที่สุด
3. การวางแผนแบบพอประมาณ				
1	นักเรียนกำหนดเป้าหมายและขอบเขตกิจกรรมอย่างพอประมาณ	4.52	0.20	มากที่สุด
2	นักเรียนใช้ระยะเวลาดำเนินงาน/กิจกรรมอย่างเหมาะสม	4.51	0.25	มากที่สุด
3	นักเรียนคำนวณงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพียงพอ	4.11	0.39	มาก
4	นักเรียนรับงาน/มอบหมายงานเหมาะสมตามกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิก	4.18	0.25	มาก
5	นักเรียนสำรวจทรัพยากรที่มีก่อนจัดหาเพิ่ม และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพียงพอ	4.20	0.34	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	4.30	0.29	มาก
4. การวางแผนอย่างมีเหตุผล				
1	นักเรียนศึกษาสภาพ/ข้อมูล/หรือผลการพัฒนางานที่ผ่านมาให้เข้าใจก่อนวางแผนการทำงาน	4.17	0.33	มาก
2	นักเรียนพิจารณางานจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการทำงานและปฏิบัติงานทุกขั้นตอน	4.18	0.31	มาก
3	นักเรียนคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบเสมอ	4.24	0.30	มาก
4	นักเรียนเป็นผู้ฟังที่ดีและใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	4.22	0.26	มาก
5	นักเรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น	4.18	0.25	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	4.20	0.29	มาก

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5.การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน				
1	นักเรียนติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเป็นปัจจุบัน เพื่อคาดการณ์แนวโน้มและเท่าทันสถานการณ์	4.03	0.26	มาก
2	นักเรียนวางแผนการทำงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับกิจกรรมได้หลากหลาย	3.96	0.27	มาก
3	นักเรียนมีการวางแผนสำรองหรือวิธีการอื่น ๆ หากเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้	3.91	0.20	มาก
4	นักเรียนสามารถรับมือกับความรู้สึกละเลยใจ ความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะปฏิบัติกิจกรรม	3.93	0.28	มาก
5	นักเรียนมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบ ความเสี่ยง และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น	3.88	0.21	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวม	3.94	0.25	มาก
	คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.28	0.26	มาก

จากตาราง 8 พบว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเสร็จสิ้นแล้ว โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินนักเรียน ซึ่งคะแนนค่าเฉลี่ยของแต่ละด้าน มีผลดังนี้ การใช้ความรู้ในการวางแผน อยู่ในระดับมาก การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด การวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก การวางแผนอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก สรุปคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

จากการประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า นักเรียนได้ทำการประเมินตนเองในด้านการใช้ความรู้ในการวางแผน อยู่ในระดับมาก การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด การวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก การวางแผนอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก สรุปคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผู้วิจัยประเมินนักเรียนในด้านการใช้ความรู้ในการวางแผน อยู่ในระดับมาก การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด การวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก การวางแผนอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก สรุปคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก



บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแค ปาน้ำ จำนวน 20 คน ที่เรียนในปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน จำนวน 4 แผนกิจกรรม และ (2) ขั้นตอนศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจนครบถ้วนและมีการสรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงาน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลัก ผ่านการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ฝึกการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยกิจกรรมทั้งหมดถูกออกแบบให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของนักเรียน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยได้จัดทำแผนกิจกรรมทั้งหมด 4 แผน ตามลำดับขั้นของการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ได้แก่

1) กิจกรรมพอเพียงสู่แผนงาน เป็นขั้นทบทวนประสบการณ์ นักเรียนได้เรียนรู้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการทำงาน สร้างความเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการทำงาน และถอดบทเรียนการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนและสะท้อนคิดเกี่ยวกับแนวทางการวางแผนที่ดี จากการถอดบทเรียนจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ

2) กิจกรรมวางแผนอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นกิจกรรมเรียนรู้ นักเรียนได้ฝึกวางแผนงานโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวางแผนการทำงานรายกลุ่ม ครูจะให้นักเรียนคิดกิจกรรมเป็นโครงการเล็ก ๆ ที่สามารถดำเนินการได้ภายในโรงเรียนตามความสนใจของกลุ่มนักเรียน ผ่านใบกิจกรรมวางแผนการทำงาน เพื่อฝึกฝนวางแผนการทำงานเป็นกลุ่มและกำหนดระยะเวลาให้นักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรม ในระยะเวลา 1 สัปดาห์ พร้อมบันทึกผลการจัดกิจกรรม ผลการประเมินกิจกรรม ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงแนวทางแก้ไขปัญหามาจนเสร็จสิ้นกิจกรรม โดยผลของการจัดกิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนสามารถสร้างสรรค์แผนงานที่มีขั้นตอนแบบแผนและวางแผนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งงานหน้าที่กันทำงานได้ดี และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จลุล่วงทุกกิจกรรม

3) กิจกรรมปรับเปลี่ยนอย่างสร้างสรรค์ เป็นขั้นสะท้อนความคิดและขั้นประเมินผล นักเรียนได้สรุปผลการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสามารถสะท้อนและปรับปรุงแผนของกลุ่ม ด้วยการนำเสนอแผนงานของแต่ละกลุ่ม อภิปรายร่วมกันเพื่อสรุปผลการจัดกิจกรรม และนักเรียนประเมินผลการจัดกิจกรรม รวมทั้งนักเรียนนำเสนอแนะข้อดีข้อเสียแผนงานของกลุ่มตนเองจากเพื่อนและครูมาปรับปรุง โดยผลของการจัดกิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนสามารถเสนอแนะแผนงานตนเองและของกลุ่มเพื่อนได้ นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างแผนงานที่ดีและเห็นความสำคัญของการวางแผนก่อนการทำงาน รวมทั้งตระหนักถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้งานลุล่วงตามแผนที่วางไว้

4) กิจกรรมวางแผนรายบุคคล เป็นขั้นประยุกต์ใช้ นักเรียนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนสามารถนำหลักการจากการเรียนรู้มาพัฒนาวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตนเองได้ ผ่านใบงานที่ครูกำหนด แล้วให้นักเรียนประเมินแผนของตนเอง ครูจะให้ข้อเสนอแนะรายบุคคล โดยผลของการจัดกิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนตั้งใจในการวางแผนงานของตนเอง ทุกแผนงานมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประกอบการวางแผน

สร้างแผนงานที่มีความรอบคอบ นักเรียนสามารถอธิบายกิจกรรมได้ดีสะท้อนให้เห็นถึงความรอบรู้ก่อนนำมาวางแผนงาน และสามารถคาดการณ์ความเสี่ยง ให้ข้อเสนอแนะแผนรับมืออุปสรรคจากกิจกรรมได้ ดังนั้น กิจกรรมวางแผนรายบุคคลจึงเป็นขั้นที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนได้เกิดทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมตามกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานทั้ง 4 แผน แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมมีความเหมาะสม มีขั้นตอนกิจกรรมที่ชัดเจน และสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการพัฒนาทักษะการวางแผนตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สะท้อนจากการสังเกตพฤติกรรมและการบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม

2. ผลการศึกษาการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

จากการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สามารถประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน หลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนประเมินตนเองและผู้วิจัยประเมินนักเรียน พบว่า นักเรียนมีทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งคะแนนค่าเฉลี่ยของแต่ละด้าน มีผลดังนี้ การใช้ความรู้ในการวางแผน อยู่ในระดับมาก การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด การวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก การวางแผนอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ได้ดังนี้

ผลการประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนประเมินตนเอง พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยรวม 4.38 และผู้วิจัยประเมินนักเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยรวม 4.28 ซึ่งผลลัพธ์สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานมีทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพียงด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามที่ได้สรุปจากวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

กิจกรรมเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาความต้องการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมเป็นฐาน ข้อมูลพื้นฐานบริบททางสังคมของกลุ่มประชากรและสถานศึกษา จากเอกสาร บทความ งานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนากิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 กิจกรรมที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่การสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติจริง การสะท้อนผล และการประยุกต์ใช้ในการวางแผนรายบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและเกิดการพัฒนาทักษะตามที่ตั้งเป้าไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based Learning) ที่ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมช่วยส่งเสริมทักษะการคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรายละเอียดผลการดำเนินการของแต่ละแผนกิจกรรมมีดังนี้

กิจกรรมเรียนรู้ที่ 1 : พอเพียงสู่แผนงาน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนตระหนักถึงการนำหลักคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนงานเบื้องต้น ครูได้ใช้กรณีตัวอย่างจากโครงการพระราชดำริ ต่าง ๆ ได้แก่ โครงการฝนหลวง, โครงการหญ้าแฝก, โครงการแก้มลิง, โครงการกั้นน้ำชัยพัฒนา, โครงการแก่งลิงดิน มาเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนศึกษาและถอดบทเรียน ช่วยให้นักเรียนเห็นภาพบูรณาการของการวางแผนการทำงานที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในกิจกรรมจริง นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ที่มา เป้าหมาย ขั้นตอน ดำเนินงาน และผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรมเหล่านั้น แล้วเชื่อมโยงกับหลักความพอเพียงในมิติความรู้ และคุณธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงทฤษฎีอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับการจัดกิจกรรม ครูใช้สื่อวีดิทัศน์และใบกิจกรรมกระตุ้นความสนใจ และเปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันจากประเด็นคำถาม หลังดำเนินกิจกรรม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สนใจและตอบคำถามได้ตรงประเด็น แสดงถึงการเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการค้นคว้า

ข้อมูลและการใช้เหตุผลในการวางแผน นอกจากนี้ นักเรียนบางส่วนได้ซักถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะประเด็นภูมิคุ้มกัน ซึ่งยังเป็นนามธรรมสำหรับนักเรียน ครูจึงได้อธิบายเสริมด้วยตัวอย่างที่ใกล้ตัวเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้นแล้ว นำข้อสะท้อนคิดนี้ไปปรับปรุงแผนกิจกรรมถัดไป

ผลการดำเนินงานของกิจกรรมเรียนรู้ที่ 1 สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปูพื้นฐานความรู้และคุณธรรมก่อนการปฏิบัติจริงของสมลักษณ์ วิจบ และ อติศร เนาวนนท์ (2566) ระบุว่า การบ่มเพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในนักเรียนนั้น ควรยึดหลักการวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจเชิงหลักการก่อน แล้วจึงตามด้วยการปฏิบัติจริง และไม่สามารถสอนผ่านการบรรยายโดยตรงได้ทั้งหมด แต่ต้องบูรณาการผ่านกิจกรรมให้นักเรียนซึมซับเป็นนิสัยในการทำงาน ดังนั้น การใช้กรณีศึกษาโครงการพระราชดำริและการอภิปรายกลุ่มในกิจกรรมเรียนรู้ที่ 1 จึงเป็นวิธีที่เหมาะสม ช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของข้อมูลความรู้ในการวางแผน และเริ่มปลูกฝังเหตุผลในการตัดสินใจก่อนลงมือทำจริง อันเป็นรากฐานสำคัญของทักษะการวางแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผลกิจกรรมพบว่า นักเรียนบางส่วนยังไม่เข้าใจแนวคิดภูมิคุ้มกันอย่างลึกซึ้งนั้น สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านภูมิคุ้มกันค่อนข้างเป็นนามธรรมสำหรับนักเรียน การจัดกิจกรรมต่อ ๆ ไปจึงได้เน้นย้ำให้นักเรียนเข้าใจความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันผ่านการปฏิบัติจริงมากขึ้น

กิจกรรมเรียนรู้ที่ 2 : วางแผนอย่างเป็นระบบ เป็นแผนกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือฝึกวางแผนงานอย่างเป็นระบบ โดยนำความรู้จากแผนแรกมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงผ่านการทำงานกลุ่ม แต่ละกลุ่มนักเรียนได้ร่วมกันระดมความคิดเพื่อจัดทำ “ร่างแผนงาน” ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย วิธีดำเนินงาน งบประมาณ การวัดผลและประเมินผล โดยแผนงานที่สร้างขึ้นจะต้องบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปด้วย ครูได้ออกแบบไปกิจกรรมและแนะนำให้ใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เป็นโครงสร้างในการวางแผนเพื่อให้เห็นขั้นตอนที่ชัดเจนและพร้อมต่อการนำไปปฏิบัติจริงภายในเวลาที่กำหนดในกิจกรรม ทุกกลุ่มสามารถจัดทำแผนงานของตนได้อย่างครอบคลุม มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาที่พบ และวางแนวทางแก้ไขปัญหอย่างเป็นลำดับขั้น นอกจากนี้ นักเรียนยังได้ออกแบบผังมโนทัศน์เพื่อเสนอแผนงานของกลุ่มตนอย่างสร้างสรรค์ ผู้สอนมีบทบาทกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบและเพิ่มเติมแนวคิดที่หลากหลาย ส่งผลให้กิจกรรมที่นักเรียนคิดได้ครอบคลุมมิติที่หลากหลาย ทั้ง

ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความสมดุลรอบด้าน

จากการสังเกตการทำงานกลุ่ม พบว่า นักเรียนหลายกลุ่มมีพฤติกรรม มีวินัยและความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันมากขึ้น มีการแบ่งหน้าที่ในทีมอย่างชัดเจนและช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแผนงานตามหลักความพอเพียงแต่ละด้านอย่างชัดเจน เช่น นักเรียนในกลุ่มรับหน้าที่ประมาณการงบประมาณกิจกรรมอย่างรอบคอบ ในขณะที่นักเรียนอีกคนรับผิดชอบตรวจสอบความสอดคล้องของกิจกรรมกับหลักการพอประมาณและเหตุผล เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงการที่นักเรียนได้พัฒนา คุณธรรมในการทำงาน คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย และทำงานเป็นทีมได้อย่างราบรื่นยิ่งขึ้น ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งที่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งส่งเสริมในตัวเยาวชน เช่น การซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นต้น ขณะเดียวกัน ผลงานกิจกรรมเรียนรู้ที่นักเรียนจัดทำก็มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทุกกลุ่มได้นำแผนไปทดลองปฏิบัติจริงในโรงเรียนระหว่างช่วงคาบกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมติดยาประชานิยมทำให้ความรู้ภายในโรงเรียน กิจกรรมเสี่ยงตามสายลมเข้าเพื่อเผยแพร่ความรู้ กิจกรรมบอร์ดนิทรรศการ และกิจกรรมพี่สอนน้อง การที่นักเรียนได้วางแผนจนเกิดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงการยกระดับจากความรู้ความเข้าใจ (knowledge) ไปสู่การลงมือปฏิบัติ (practice) ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนรู้แบบใช้กิจกรรมเป็นฐาน (ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ 3 จังหวัดชลบุรี, 2566)

อย่างไรก็ดี ในการดำเนินงานตามกิจกรรมเรียนรู้ที่ 2 นี้ พบปัญหาบางประการที่เป็นบทเรียนให้นักเรียนได้ปรับปรุง เช่น นักเรียนบางกลุ่มยังไม่คุ้นเคยในการวางแผนงบประมาณพอประมาณ ทำให้ประมาณค่าใช้จ่ายคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ทั้งประมาณงบต่ำเกินไปจนซื้อวัสดุไม่พอและสูงเกินจำเป็น ส่วนนักเรียนบางกลุ่มที่ยังมีประสบการณ์น้อยในการทำกิจกรรมโรงเรียน ทำให้วางแผนรายละเอียดบางอย่างตกหล่นไม่รอบคอบ ครูจึงต้องคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดและกระตุ้นให้ตรวจสอบแผนงานของกลุ่มตนเองอย่างละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้น สอดคล้องกับหลักการของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการวางแผนบนพื้นฐานของความพอประมาณและความมีเหตุผล กล่าวคือการตัดสินใจใด ๆ ควรอยู่บนทางสายกลาง ไม่สุดโต่งหรือน้อยเกินไป และตั้งอยู่บนข้อมูลข้อเท็จจริงที่รอบด้าน (มาริษา ศรีชะแก้ว และสถาพร วิชัยรัมย์, 2562) การที่ผู้เรียนได้ลองฝึกทดลองถูกในการจัดทำแผนงานในขั้นนี้ จึงถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักพอประมาณและเหตุผลในการวางแผนงานยิ่งขึ้น เตรียมพร้อมสำหรับการปรับปรุงในขั้นต่อไป

กิจกรรมเรียนรู้ที่ 3: ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการดำเนินงานตามกิจกรรมเรียนรู้ที่ 2 โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ นำแผนงานที่จัดทำไปทดลองปฏิบัติจริงในช่วงเวลาสั้น ๆ แล้วกลับมาทบทวนประเมินผลการปฏิบัติร่วมกัน เป้าหมายสำคัญของแผนนี้คือ ต้องการให้นักเรียนได้ตรวจสอบว่าสิ่งที่วางแผนไว้ได้ดี หรือได้ผลตามคาดหวังหรือไม่ และสิ่งใดที่ต้องปรับ เพื่อพัฒนาแผนงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กระบวนการกิจกรรมหลักประกอบด้วย ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอ รายงานผลการดำเนินงานจริงของกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ พร้อมทั้งบันทึกปัญหาและอุปสรรคที่พบ ระดมความคิด วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข สำหรับการดำเนินงานระยะต่อไป กิจกรรมในแผนนี้จึงให้นักเรียนได้ฝึกทั้งทักษะการประเมินผลอย่างมีวิจารณญาณ และ การคิดหาทางเลือกปรับปรุงแผน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง และจากการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนในกิจกรรมนี้ พบว่า นักเรียนสามารถระบุได้ว่า ส่วนใดของแผนที่ดำเนินการแล้วประสบผลสำเร็จ และส่วนใดที่ยังมีข้อบกพร่องควรแก้ไข เช่น กลุ่มที่ทำกิจกรรมติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ พบปัญหาหลัก คือ การออกแบบป้ายยังไม่น่าสนใจ เนื่องจากสมาชิกขาดทักษะด้านกราฟิก กลุ่มจึงสรุปแนวทางแก้ไขว่าจะปรับปรุงการออกแบบป้ายใหม่ให้ดึงดูดสายตาขึ้นก่อนนำไปติดจริงอีกครั้ง กลุ่มที่จัดกิจกรรมเสียงตามสายยามเช้า เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า อุปสรรคคือเวลาจำกัดและมีกิจกรรมอื่นของโรงเรียนแทรก ทำให้เนื้อหาที่เตรียมมาต้องปรับให้สอดคล้องกับกิจกรรมของโรงเรียนในวันนั้นและต้องยืดหยุ่นเวลาให้กระชับ กลุ่มที่ทำกิจกรรมบอร์ดนิทรรศการให้ความรู้ พบปัญหาเรื่อง งบประมาณไม่พอเพราะคำนวณอุปกรณ์ไม่ครบ และสมาชิกบางคนลืมนำอุปกรณ์มาช่วยงาน ทำให้ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการระดมเงินเพิ่มและขอยืมอุปกรณ์จากครู และกลุ่มที่ทำกิจกรรมฟีดแบ็กเกี่ยวกับการออมเงิน พบว่า เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน คือสถานที่จัดกิจกรรมหอประชุมโรงเรียนถูกใช้งานอย่างอื่นกะทันหัน ทำให้ต้องแก้ไขโดยย้ายไปจัดในห้องเรียนแทนและลดจำนวนนักเรียนเข้าร่วมเหลือห้องเดียว ทั้งหมดนี้คือบทเรียนจากประสบการณ์จริง ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้เผชิญ ซึ่งล้วนแต่มีคุณค่าในการฝึกให้นักเรียนรู้จักปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงและปัญหาเฉพาะหน้า เกิดความเข้าใจในความเสี่ยง และความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอในการทำงานตามแผน

พฤติกรรมของนักเรียนในกิจกรรมนี้สะท้อนให้เห็นถึง การพัฒนาทักษะด้านเหตุผลและ วิจารณญาณอย่างชัดเจน นักเรียนกล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของตนเองและกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ โดยไม่โทษกันภายในกลุ่ม แต่เน้นมองเป็นบทเรียนเพื่อปรับปรุงร่วมกัน แสดงถึง คุณธรรมในการทำงานเป็นทีมที่เติบโตขึ้น เช่น ความซื่อสัตย์และความสามัคคี นอกจากนี้ การที่นักเรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาได้อย่างเป็นระบบและเสนอแนวทางแก้ไขได้ แสดงถึง

การคิดอย่างมีเหตุผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า การดำเนินการใด ๆ ควรตั้งอยู่บนข้อมูลและเหตุผลรองรับเสมอ (มารีษา ศรีชะแก้ว และ สถาพร วิชัยรัมย์, 2562) ขณะเดียวกันทักษะดังกล่าวยังสัมพันธ์โดยตรงกับการสร้างภูมิคุ้มกัน ในการวางแผนงาน กล่าวคือ เมื่อนักเรียนได้ประสบปัญหาและเรียนรู้วิธีแก้ไขปรับปรุง ก็เท่ากับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเองสำหรับการวางแผนครั้งต่อไปให้รอบคอบยิ่งขึ้น รู้จักเตรียมแผนสำรอง เพื่อเหลือเผื่อขาด เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดความล้มเหลว อันเป็นหัวใจหนึ่งของหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการทำงานให้สำเร็จอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม จุดที่พบว่ายังต้องพัฒนาเพิ่มเติมคือ นักเรียนบางส่วนยังสับสนระหว่างปัญหาที่เกิดขึ้นจริง กับ ข้อเสนอเพื่อปรับปรุง ทำให้การรายงานผลบางครั้งไม่ตรงประเด็นทั้งหมด ครูจึงได้ใช้คำถามชี้แนะเพื่อให้นักเรียนแยกแยะประเด็นเหล่านี้ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งถือเป็นกระบวนการ coaching ที่ช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนได้มากขึ้นในระยะยาว

กิจกรรมเรียนรู้ที่ 4: วางแผนรายบุคคล เป็นแผนกิจกรรมสุดท้ายเป็นการต่อยอดจากบทเรียนและประสบการณ์ของนักเรียนใน 3 แผนก่อนหน้านี้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนได้สร้างแผนงานรายบุคคล อย่างอิสระ เลือกเรื่องหรือปัญหาที่ตนสนใจจริงมาวางแผนอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้เรียนรู้มา แผนกิจกรรมนี้มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนได้บูรณาการทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ฝึกฝนมา ทั้งด้านความรู้ในการวางแผน, การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน, การวางแผนแบบพอประมาณ, การวางแผนอย่างมีเหตุผล, การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกันลงใน “แผนของฉัน” ที่เฉพาะเจาะจงและมีความหมายสำหรับตนเอง นักเรียนจะต้องวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของกิจกรรม วางแผนขั้นตอนการดำเนินงานในระยะยาว และนำเสนอให้เพื่อนและครูพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ กิจกรรมนี้มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง เพราะแต่ละคนเลือกทำในสิ่งที่ตนถนัดหรือสนใจ มีแรงจูงใจสูงที่จะทำออกมาให้ดีที่สุด ผลที่ได้คือนักเรียนทุกคนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้สร้างสรรค์แผนงานของตนเอง หลายกิจกรรมเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือบริบทโรงเรียน แสดงถึงมุมมองที่กว้างขึ้นของนักเรียน เช่น แผนกิจกรรมบริจาคโลหิต แผนกิจกรรมจิตอาสาพยาบาล แผนกิจกรรมจิตอาสาบ้านพักคนชรา แผนกิจกรรมรณรงค์การใช้สุขาอย่างถูกวิธี แผนกิจกรรมทิ้งขยะถูกที่เริ่มที่ตัวเรา แผนกิจกรรมประกวดบอร์ดความรู้ในห้องเรียน แผนกิจกรรมออมวันละนิดจิตแจ่มใส แผนกิจกรรมธนาคารความดี เป็นต้น เมื่อแต่ละคนเสนอผลงานแล้ว ทั้งครูและเพื่อนร่วมชั้นได้ร่วมกันลงคะแนนเลือกบางโครงการที่มีความโดดเด่นและเป็นไปได้มากที่สุด เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ ได้นำไปดำเนินงานขยายผลจริงในปีการศึกษาถัดไป ถือเป็นแรงจูงใจเชิงบวกให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการวางแผนที่ดีว่าจะนำไปสู่การลงมือทำที่เกิดขึ้น

ประโยชน์เป็นรูปธรรมได้ ทุกกิจกรรมที่นำเสนอสะท้อนว่านักเรียนได้ซึมซับทักษะและเจตคติในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนงานอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

จากการประเมินพฤติกรรมการนำเสนอแผนรายบุคคล พบว่า นักเรียนแต่ละคน มีความมุ่งมั่นและรับผิดชอบต่อแผนของตนเองสูง ทุกคนสามารถอธิบายจุดแข็งและจุดอ่อนของแผนที่จัดทำได้อย่างตรงไปตรงมา และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่นเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการของตนเองต่อไปอย่างสร้างสรรค์ เห็นได้ชัดว่านักเรียนสามารถนำหลักเหตุผล และความพอประมาณ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแผนตนเอง เช่น มีการปรับขอบเขตกิจกรรมให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มี และชี้ให้เห็นผลที่คาดว่าจะได้รับอย่างสมเหตุสมผลมากขึ้นบนข้อมูลที่ค้นคว้ามา สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการวางแผนงานอย่างเป็นระบบรอบคอบซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ ปัญหาอุปสรรคเดียวที่พบในขั้นตอนนี้คือ ข้อจำกัดด้านเวลาในภาคเรียนที่มีไม่มากพอสำหรับการลงมือทำกิจกรรมของนักเรียนที่คัดเลือกได้หลายคนแสดงความกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจกรรมเหล่านั้น ทำให้ต้องวางแผนร่วมกับครูในการจัดสรรเวลาเพื่อสานต่อกิจกรรมในภาคเรียนถัดไป ซึ่งถือเป็นผลดีเพราะนักเรียนมีความพร้อมและตั้งใจจะนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป การพัฒนาแผนกิจกรรมเรียนรู้ทั้ง 4 แผน ถือว่าประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างความรู้พื้นฐาน การลงมือปฏิบัติ การประเมินสะท้อนผล จนถึงการใช้จริง (ภัทรสร นรเหรียญ, 2563) ผู้เรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทั้ง 5 ด้าน ผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมและสนุกกับการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น ดังที่มาริษา ศรีชะแก้ว และ สถาพร วิชัยรัมย์ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายของการดำเนินการต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเงื่อนไขส่งเสริมคือความรู้และคุณธรรม การจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ได้บูรณาการหลักการดังกล่าวในทุกขั้นตอนของแผนการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานควบคู่ไปกับการซึมซับคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม

2. การศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

การศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้การประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีตัวบ่งชี้ทักษะประกอบด้วย 1.การใช้ความรู้ในการวางแผน 2.การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน 3.การวางแผนแบบพอประมาณ 4.การวางแผนอย่างมีเหตุผล และ 5.การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน จากผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ได้ดังนี้

1) ด้านการใช้ความรู้ในการวางแผน นักเรียนมีความสามารถในการนำความรู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวางแผนงานได้ดียิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นักเรียนสามารถรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงและหลักวิชาการที่จำเป็นต่อแผนงานของตน และใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนคาดการณ์ผลที่คาดว่าจะได้รับอย่างเป็นระบบ แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการค้นคว้าข้อมูลประกอบการวางแผน ผลการประเมินของนักเรียนประเมินตนเองและผู้วิจัยประเมินนักเรียน พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยด้านการใช้ความรู้ในการวางแผนของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดให้ “ความรู้” เป็นเงื่อนไขพื้นฐานในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ อย่างรอบคอบ กล่าวคือ การวางแผนที่ดีต้องอาศัยความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม นักเรียนนอกจากจะเข้าใจแนวคิดความพอเพียงแล้วยังได้เรียนรู้สาระความรู้ใหม่ ๆ จากการดำเนินกิจกรรม เช่น ความรู้ด้านการเงินสำหรับการทำกิจกรรมออมเงิน ความรู้การออกแบบกราฟิกสำหรับกิจกรรมป้ายประชาสัมพันธ์ ความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและคัดแยกขยะ เป็นต้น และสามารถนำความรู้นี้ มาเชื่อมโยงใช้วางแผนได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้แผนงานมีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้มากขึ้น งานวิจัย การบูรณาการแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ ผังมโนทัศน์ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนเจริญวิทย์ ของสุพัตรา ประดับพงศ์ และ เจษฎาวุฒิ พัวพันสวัสดิ์ (2556) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ พบผลลัพธ์ว่า เมื่อนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการใช้ความรู้และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ นักเรียนจะสามารถเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ ได้ดีขึ้นและเข้าใจภาพรวมของการวางแผนอย่างถ่องแท้ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างสามารถใช้ความรู้ในการวางแผนงานได้ดีขึ้น ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะเอื้อให้ตัวบ่งชี้ด้านอื่น ๆ พัฒนาตามไปด้วย

เพราะหากขาดความรู้ที่ดี การตัดสินใจด้านคุณธรรม ความพอประมาณ มีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน ย่อมอ่อนแอและคลาดเคลื่อนได้

2) ด้านการใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน ผลการประเมินของนักเรียน พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยด้านการใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนแสดงออกถึงคุณธรรมหลายประการระหว่างการวางแผนและดำเนินงานตามแผน ทั้งความซื่อสัตย์ในการประเมินผลงานของตนเอง ความตรงไปตรงมาในการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความมีวินัยในการทำงานตามขั้นตอนที่วางไว้ ไปจนถึงความมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่นในกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นคุณธรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้น “เงื่อนไขด้านคุณธรรม” หรือการมีคุณธรรมกำกับในการดำเนินชีวิตและการทำงาน การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกคุณธรรมดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เช่น เมื่อนักเรียนทำงานกลุ่มจะฝึกความรับผิดชอบและการไม่เอาัดเอาเปรียบกัน การทำกิจกรรมจิตอาสาฝึกความมีน้ำใจและเสียสละต่อส่วนรวม และการนำเสนอผลงานฝึกความกล้าแสดงออกบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ในการยอมรับจุดอ่อนของแผนงานตนเอง จะเห็นได้จากกรณีที่นักเรียนแต่ละคนชี้จุดอ่อนของแผนงานตนเองขณะนำเสนอ ไม่ปิดป้องหรือกล่าวโทษผู้อื่นเมื่อแผนไม่เป็นไปตามที่วางไว้ แสดงถึงความซื่อสัตย์สุจริตและใจเปิดกว้าง ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญในการพัฒนาตนเอง นักเรียนยังมีความรับผิดชอบส่งงานตามกำหนดเวลา เตรียมวัสดุอุปกรณ์ครบถ้วนตามที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตที่พบในการทำกิจกรรมกลุ่มก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ กระบวนการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานช่วยในการปลูกฝังคุณธรรมได้ดี เพราะนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นต้องเผชิญปัญหาและแก้ไขร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมและซึมซับจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน จากงานวิจัยของมาริษา ศรีชะแก้ว และ สถาพร วิชัยรัมย์ (2562) ที่ว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจะเกิดผลสัมฤทธิ์ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติมีคุณธรรมกำกับการตัดสินใจทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับสังคม จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้ทำกิจกรรมที่ต้องใช้คุณธรรมกำกับอย่างต่อเนื่อง คุณธรรมเหล่านี้ก็พัฒนาขึ้นจริงและส่งผลให้การวางแผนงานของนักเรียนมีประสิทธิภาพและความรอบคอบมากขึ้น

3) ด้านการวางแผนแบบพอประมาณ ตัวบ่งชี้ด้านความพอประมาณในการวางแผน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถวางแผนงานโดยตั้งอยู่บนความพอดี ไม่น้อยหรือมากเกินไป เหมาะสมกับทรัพยากรและข้อจำกัดที่มี ซึ่งความพอประมาณเป็นคุณลักษณะหนึ่งในแกนหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการประเมินพบว่า หลังจากผ่านการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

นักเรียนมีความเข้าใจเรื่องความพอประมาณและนำมาปรับใช้ในการวางแผนได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากเดิมที่บางคนอาจวางแผนกิจกรรมใหญ่เกินไปกำลังหรือใช้งบประมาณเกินความจำเป็น เมื่อได้รับข้อเสนอแนะและประสบปัญหาในการดำเนินงานจริง จึงได้เรียนรู้ที่จะปรับขนาดของกิจกรรมให้พอเหมาะพอดีกับเวลาและทรัพยากรที่มี เช่น นักเรียนที่วางแผนทำกิจกรรมในโรงเรียน ขอบเขตครอบคลุมทั้งโรงเรียน แต่เมื่อพบว่าเวลาและสถานที่ไม่เอื้ออำนวย ก็ปรับแผนลดขนาดลงมาทำเป็นกิจกรรมนำร่องในระดับชั้นเดียวกันก่อน เป็นต้น การปรับแผนให้พอเหมาะเช่นนี้แสดงถึงการรู้จักใช้ความพอประมาณในการวางแผน ซึ่งเป็นทักษะที่นักเรียนได้มาจากการฝึกฝนและข้อเสนอแนะในระหว่างกิจกรรม ผลการประเมินของนักเรียนประเมินและผู้วิจัยประเมินนักเรียน พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยด้านการวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก ทุกกลุ่มและทุกคนสามารถจัดทำแผนงานที่อยู่บนพื้นฐานทางสายกลาง ไม่มีกิจกรรมใดที่เกินตัวหรือน้อยเกินไปจนไม่เกิดผลจริงอยู่ที่ในช่วงแรกบางกลุ่มมีข้อบกพร่องด้านนี้ แต่ภายหลังการสะท้อนผลและปรับแก้ในกิจกรรมเรียนรู้ที่ 3 และ 4 นักเรียนสามารถแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยทรัพยากรและความเป็นไปได้ให้พอเหมาะ นักเรียนยังเรียนรู้ที่จะเผื่อเหลือเผื่อขาดให้กับแผนงานของตนมากขึ้น เช่น การกั้นงบประมาณสำรองไว้เผื่อกรณีฉุกเฉิน หรือการเผื่อเวลาสำหรับขั้นตอนสำคัญ ๆ ไม่ให้คับขันเกินไป ดังนั้น ทักษะการวางแผนแบบพอประมาณของนักเรียนจึงพัฒนาดีขึ้นตามลำดับเป็นผลจากทั้งความรู้ที่เพิ่มขึ้น และทักษะการคิดวิเคราะห์ที่รอบคอบขึ้นตามวุฒิภาวะที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติจริงในการทำกิจกรรมของตน

4) ด้านการวางแผนอย่างมีเหตุผล นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีในการใช้เหตุผลรองรับการวางแผนงานของตนเอง ทุกขั้นตอนของแผนงานตั้งแต่วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงานไปจนถึงการประเมินผล นักเรียนสามารถอธิบายเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจของตนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น เหตุผลการกำหนดระยะเวลาและจำนวนครั้งของกิจกรรม เหตุผลการเลือกรูปแบบกิจกรรม เหตุผลการใช้สถานที่จัดกิจกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อนักเรียนได้รับคำแนะนำหรือคำติชมจากครูและเพื่อน ๆ นักเรียนจะสามารถพิจารณาและ ยอมรับปรับปรุงแผนของตนอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดติดกับความคิดตนเองอย่างเดียว หากเห็นว่าข้อเสนอแนะนั้นทำให้แผนสมบูรณ์ขึ้น ก็พร้อมปรับแก้ตามหลักเหตุผลที่ดี คุณลักษณะเหล่านี้สะท้อนถึงการที่นักเรียนได้ซึมซับวิธีคิดตามหลักวิชาการ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า การดำเนินการใด ๆ พึงมีเหตุผลรองรับและคิดใคร่ครวญก่อนลงมือทำเสมอ จากผลการประเมินของนักเรียนพบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยด้านการวางแผนอย่างมีเหตุผลอยู่ในระดับมาก โดยมุมมองของนักเรียนที่สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของตนเอง ตั้งแต่การตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักเรียนที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ไปจนถึง

การเขียนรายงานสรุปผลกิจกรรมที่มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลก่อนหลังการทำกิจกรรม แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ได้ทำกิจกรรมไปตามขั้นตอนตามใบกิจกรรมเพียงอย่างเดียว แต่เข้าใจ เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังขั้นตอนนั้นด้วย เช่น ในรายงานสะท้อนผลของบางกลุ่ม ได้มีการเขียน วิเคราะห์ว่าเพราะมีการศึกษาข้อมูลอ้างอิงในแผนกิจกรรมเรียนรู้ที่ 1 และวางระบบติดตาม ประเมินผลในกิจกรรมเรียนรู้ที่ 2 ทำให้ผลลัพธ์ของกิจกรรมมีแนวโน้มที่ดี ซึ่งการเชื่อมโยงเหตุและ ผลเชิงสรุปนี้ แสดงถึงวุฒิภาวะการคิดแบบองค์รวมที่สูงขึ้นของนักเรียน เป็นผลสำเร็จที่สำคัญ ประการหนึ่งของการวิจัยนี้ สอดคล้องกับ แนวคิดของ Kolb (McLeod, 2017) ที่ว่าการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จะเกิดขึ้นครบถ้วนเมื่อนักเรียนได้ไตร่ตรองสะท้อนคิดและสรุปบทเรียนออกมาเป็น แนวคิดหรือนามธรรมที่นำไปใช้ได้ ซึ่งในการวิจัยนี้ การที่นักเรียนสามารถสรุปเหตุผลเชิง หลักการจากประสบการณ์ทำกิจกรรมของตนเองได้ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่าง แท้จริงและจะสามารถนำแนวคิดไปปรับใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ในอนาคต

5) ด้านการวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นความสามารถในการวางแผนงาน โดยคำนึงถึงปัจจัยเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนเตรียมวิธีรับมือกับสถานการณ์ ไม่คาดฝันหรือความไม่แน่นอนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการประเมินของนักเรียน และผู้วิจัยประเมินนักเรียน พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยด้านการวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก ซึ่งคะแนนสอดคล้อง กัน สะท้อนพฤติกรรมบ่งชี้ว่า นักเรียนมีความตระหนักรู้และให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกัน ในการวางแผนมากขึ้นอย่างชัดเจน นักเรียนได้แสดงให้เห็นถึงการคำนึงถึงแผนสำรองหรือวิธีแก้ไข ปัญหาไว้ล่วงหน้าในกิจกรรมของตนเอง เช่น กิจกรรมราชวินิตจิตอาสาที่นักเรียนคนหนึ่งวางแผน ไว้ไว้ได้ระบุไว้ว่า หากวันจัดกิจกรรมเกิดฝนตกจะย้ายสถานที่ไปใช้โรงอาหารแทน กิจกรรมประกวด บอร์ดความรู้ หากผู้เข้าร่วมมีน้อยจะเปิดรับสมัครทีมเพิ่มโดยไม่จำกัดห้อง การวางแผนเช่นนี้ สะท้อนว่านักเรียนมีภูมิคุ้มกันทางความคิดในการจัดการกับความไม่แน่นอนแล้วในระดับหนึ่ง ขณะเดียวกัน จากประสบการณ์ในแผนกิจกรรมเรียนรู้ที่ 3 ที่แต่ละกลุ่มได้เผชิญปัญหาจริงและ ปรับแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าว นักเรียนได้รับบทเรียนโดยตรงเรื่องความสำคัญของการมีภูมิคุ้มกัน ยิ่ง ทำให้นักเรียนเข้าใจว่าการวางแผนใด ๆ ไม่ควรมองในแง่ดีหรือราบรื่นจนเกินไป แต่ต้องคิดถึง ปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อแผนด้วยเสมอ หลักฐานคือ ในการนำเสนอแผนรายบุคคลในแผน กิจกรรมเรียนรู้ที่ 4 นักเรียนนำเสนอความเสี่ยงที่อาจเกิดและแนวทางรับมือไว้ในแผนของตนเอง อย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น แผนสำรองด้านงบประมาณ กรณีเงินทุนไม่พอ วิธีปรับเนื้อหากิจกรรม ให้ยืดหยุ่นตามเวลาจริงหากเวลาจำกัด เป็นต้น จากผลการประเมินด้านการวางแผนโดยสร้าง

ภูมิคุ้มกัน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีแนวโน้มจะพัฒนาต่อไปได้อีกเมื่อนักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมที่ซับซ้อนขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามการสร้างภูมิคุ้มกันเป็นทักษะที่ต้องอาศัยประสบการณ์ เรียนรู้จากความล้มเหลวหรือปัญหาที่พบเจอ การที่นักเรียนได้มีโอกาสลงปฏิบัติและเจออุปสรรคในการเรียนรู้ครั้งนี้ จึงเป็นการปูพื้นฐานให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันทางปัญญาที่จะติดตัวไปใช้ในการวางแผนงานหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนสังคมศึกษา โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในทุกระดับชั้น โดยเน้น กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL) ที่ส่งเสริมการวางแผนและคุณลักษณะที่ดี
2. ออกแบบกิจกรรมที่เน้นการคิดวิเคราะห์จากประสบการณ์ตรง เพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับชีวิตจริงได้
3. ครูผู้สอนควรปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ และควรให้ข้อเสนอแนะ (Feedback) รายบุคคล เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาได้ตรงจุดและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งถัดไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรออกแบบในรูปแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีการเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบกิจกรรมเป็นฐานในการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อศึกษาประสิทธิผลและความเหมาะสมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่เฉพาะเจาะจง
3. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังวิชาอื่น ๆ เพื่อศึกษาประสิทธิผลและความเหมาะสมในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานในบริบทที่แตกต่างกันเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

- Albadi, A., และ David, S. A. (2019). The impact of activity based learning on students' motivation and academic achievement: a study among 12th grade science and environment students in a public school in Oman. *Specialty Journal of Knowledge Management*, 4(4-2019), 44-53.
- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M., และ Rumble, M. (2012). Defining twenty-first century skills. *Assessment and teaching of 21st century skills*, 17-66.
- Conyers, D., และ Hills, P. (1984). An introduction to development planning in the third world.
- Kesinee, C., และ Jiratchaya, P. (2020). The Sustainability of Students' Development on Sufficiency Economy Philosophy (SEP). 576(1). <https://doi.org/10.1088/1755-1315/576/1/012022>
- Lakshmi, A. (2007). Activity based learning a report on an Innovative Method in Tamil Nadu. Retrieved form [http://www.ssa.tn.nic.in/Docu/ABL-Report-by-Dr. Anandhalakshmi. pdf](http://www.ssa.tn.nic.in/Docu/ABL-Report-by-Dr.Anandhalakshmi.pdf).
- McLeod, S. (2017). Kolb's learning styles and experiential learning cycle. *Simply psychology*, 5.
- Mettathamrong, J., Upping, P., และ Deeudom, S. (2023). Approach to Applying Sufficiency Economy Philosophy in Community Enterprise Management towards Sustainability. *Sustainability*, 15(6), 5338. <https://doi.org/10.3390/su15065338>
- Naah, A. M., Peter Mayeem, B., Adjei, A., และ Ossei-Anto, A. (2018). Assessing Senior High School Science Students' Planning Skills In Selected Topics From The Integrated Science Syllabus. *International Journal of Scientific Research and Management (IJSRM)*, 6(11). <https://doi.org/10.18535/ijssrm/v6i11.el01>
- NSCALL. (2006). *Activity-based instruction: Why and How*. NSCALL. https://www.ncsall.net/fileadmin/resources/teach/GED_inst.pdf
- Panadero, E. (2017). A review of self-regulated learning: Six models and four directions for

research. *Frontiers in psychology*, 8, 422.

<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5408091/>

Samutachak, B., Ford, K., Tangcharoensathien, V., และ Satararuji, K. (2025). How sufficient economy philosophy contributes to sustainable resilience: a qualitative study on the COVID-19 pandemic response in Thailand. *BMJ open*, 15(1), e091231. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2024-091231>

Suriyankietkaew, S., และ Hallinger, P. (2018). Empirical Research on Education for Sustainable Development in Sufficiency-Based Schools. *European Journal of Sustainable Development*, 7(3). <https://doi.org/10.14207/ejsd.2018.v7n3p205>

Valente, S., Dominguez-Lara, S., และ Lourenço, A. (2024). Planning time management in school activities and relation to procrastination: A study for educational sustainability. *Sustainability*, 16 (16), 6883. In.

Western Governor University. (2025). *Developing Your Planning Skills*. WGU.Edu. <https://www.wgu.edu/skills-guides/planning.html>

Wilson, R., Joiner, K., และ Abbasi, A. (2021). Improving students' performance with time management skills. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, 18(4).

Wongdee, P. (2019). The development of activity-based learning model to enhance research skills for pre-service teachers of industrial education, faculty of industrial education and technology, Kmutt. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 182-220.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, และ ธนาคารโลก. (2567). ทิศทางพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิตเพื่ออนาคตที่เข้มแข็งและยั่งยืนของประเทศ. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. <https://www.eef.or.th/publication-asat/#fb0=15>

กำธร ทาเวียง. (2553). การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กิ่งแก้ว พรอภิรัชสกุล . (2566). การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษารายวิชา MKT453 การจัดการช่องทางการตลาด โดยใช้กิจกรรมเชิงรุกแบบมีส่วนร่วม การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ประจำปี 2566,

- คณะศ เทพสุวรรณ. (2564). การพัฒนาการบริหารโรงเรียนด้วยวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. 1091-1104.
- จรัมจิต สร้อยสมุทร. (2565). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูด สื่อสารภาษาอังกฤษและความสุขในการเรียนโดยใช้บริบทท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปการ , 20(1), 203-217.
- จริยา ดิงแยมศรี. (2565). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์15.
- จุฑามณี อินทร์อุทิศ, และ ชมนาดเชื้อสุวรรณทวี. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *Journal of MCU Nakhondhat*, 9(5), 186-197.
- ชยาภรณ์ เคารพไทย. (2565). ประสิทธิภาพของการใช้กลวิธี Think Pair Share ในการเรียนรู้แบบ ร่วมมือโดยการจัดกิจกรรมเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนัก ศึกษา วิชาเอกภาษาอังกฤษ. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต, 16(1).
- ชาคร คัยนันท์. (2557). ทฤษฎีองค์การและการจัดการ. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณศศิอุษา บุษบกแก้ว, อธิวัฒน์-เจียวิวรรณกุล, นนทสรวง-กลีบผึ้ง, และ ลพัฒน์-ยศธ. (2561). การ เรียนรู้โดยจัดกิจกรรมโครงงานและทักษะชีวิตของเด็กมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. *KASEM BUNDIT JOURNAL*, 19(March), 1-14.
- ณัฐภูมิ สกฤณี. (2559). การพัฒนาเจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนรู้วิชา คณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรม เป็นฐาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ทิตนา แหมมณี. (2556). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา : ปัญหาและ แนวทางแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้. วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 38(2), 172-204.
- ธัญชนิต มากมี, และ จิตมา-วรรณศรี. (2567). ทักษะชีวิตของนักเรียน: แนวทางการพัฒนาใน สถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 9(12), 3379-3397.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2546). การจัดการสมัยใหม่. เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.

- ประภาพร บุญเลิศพร, ปริณดา-กระโจมแก้ว, จิรพรรณ-วัฒนาวรรณะ, ธนเทพ-แรงเขตวิทย์, และ พุฒิพัฒน์-ทิวชีรพัฒน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการวางแผนและทำงาน ให้สำเร็จเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน. การประชุมทางวิชาการของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
- เพ็ญนภา ตลับกลาง, และ ภัทรีธรา-เทียนเพิ่มพูล. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนกิจกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน วัดเขียนเขต. *Rajapark Journal*, 13(31), 195-208.
- ภัทธร นรเหรียญ. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนา ความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *Journal of Humanities and Social Sciences Review*, 22(2), 46-61.
- มาริษา ศรีชะแก้ว, และ สถาพร-วิชัยรัมย์. (2562). เศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 3(1), 39-49.
- ลัญจกร นิลกาญจน์, ปัญญา-เลิศไกร, และ สุธาวรรณ-มีบัว. (2560). เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน Sufficiency Economy in school. วารสารนาคนุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช, 9(1), 203-211
- วลัยนาส มีพันธุ์, สุวิธิดา รุ่งเกียรติกุล, และ รับขวัญ ภูเขาแก้ว. (2566). ความสามารถในการ วางแผนอาชีพของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(2), 319-337.
- ศุณิษา มาลัยทอง. (2563). รายงานการประเมินโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านเนินเวียง ปีการศึกษา 2563.
- ศุณย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่-3-จังหวัดชลบุรี. (2566). เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ กิจกรรมเป็นฐาน. สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (ม.ป.ป.). งานวิจัยสำรวจทักษะชีวิตเด็กและวัยรุ่นไทย. สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สมลักษณ์ วิจบ, และ อติศร-เนาวนนท์. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการสอน ตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8(2), 843-854.
- สัญญา-เคนดาภูมิ, และ เสาวลักษณ์-โกศลกิตติอัมพร. (2560). กรอบแนวคิดการศึกษาการวางแผน และการบริหารแผน. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*, 4(2), 389-411.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ประเทศไทย, อ., และ มูลนิธิไรท์ทูเพลย์. (2560). รหัส
ครูศตวรรษที่ 21: ทักษะชีวิต – การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตแห่งศตวรรษที่
21.

<https://www.unicef.org/thailand/media/966/file/21st%20Century%20Skills%20Education%20Teacher%20Manual.pdf>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานการศึกษาสภาวะการศึกษาไทย พ.ศ.

2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล

สุพัตรา-ประดับพงศ์, และ เจษฎาภูมิ-พัพพันสวัสดิ์. (2556). การบูรณาการแนวคิดหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ผังมโนทัศน์ ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
6 โรงเรียนเจริญวิทย์จังหวัดกระบี่ [คู่มือนิพนธ์คุณูปการบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรังสิต.

[https://rsuir-
library.rsu.ac.th/bitstream/123456789/1772/1/JESSADAVUTH%20PUAPANSAWAD.pdf](https://rsuir-library.rsu.ac.th/bitstream/123456789/1772/1/JESSADAVUTH%20PUAPANSAWAD.pdf)

สุมาลี-เทวฤทธิ์, มนต์รี-ทองมูล, และ โชคชัย-วิริยะพงษ์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อ
ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารการบริหารและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 3(1), 104-117.

เสาวนารถ-เล็กเลอสินธุ์. (2560). ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี ปีที่ 11, ฉบับที่ 25 (พ.ค.-ส.ค. 2560), หน้า 88-98.

เสาวลักษณ์-ขาวเขียว, ศรีสุวรรณ, ก., และ วีระพรกานต์, บ. (2565). แนวทางการส่งเสริมทักษะ
อาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาสิชล ๑ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๔.
Journal of MCU Humanities Review, 8(1), 57-74.

หทัยรัตน์-บุญโยปัญญัมภ์. (2561). การศึกษาการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวใน
ชุมชนเมือง. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 21 (ม.ค.-ธ.ค. 2561),
276-290. <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOS/article/view/10830/8991>

อมรรัตน์-เดชะนอก, รัชนี-จรุงศิริวัฒน์, และ พระฮอนด้า-วาฬสุโท. (2563). การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21.
วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 7(9), 1-15. [https://so03.tci-
thaijo.org/index.php/JMND/article/view/246719](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/246719)



ภาคผนวก



รายการภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. กิจกรรมเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผน
การทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามหลักแนวคิด
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง



ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- | | | |
|---------------------------|------------|---|
| 1. ผศ.ดร.พิมพ์ตะวัน | จันทัน | สาขาวิชาสังคมวิทยา
คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 2. อาจารย์.ดร. ปวีณาพัฒน์ | วรพันธ์ | สาขาวิชาสังคมวิทยา
คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| 3. นางเพ็ญลักษณ์ | สุวรรณโชติ | ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ |

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามหลักแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง



1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงาน ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 วางแผนอย่างเป็นระบบ'

กิจกรรมเรียนรู้ที่ 2 วางแผนให้ปัง!	
ส่วนนำ	
เรื่อง	วางแผนให้ปัง!
เวลา	3 ชั่วโมง
สาระสำคัญ	การทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จเป็นผลดีต้องมีการวางแผนการทำงานก่อนเสมอ โดยจะต้องปฏิบัติให้ดำเนินไปด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของผู้ปฏิบัติงานให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินงานด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	1. สามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนการทำงานและการเขียนแผนงานทำกิจกรรมได้
	2. สามารถวิเคราะห์แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนการทำงานได้
เนื้อหาการเรียนรู้	1.การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำงาน
	2.การวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สื่อเพื่อการเรียนรู้	1.ใบกิจกรรมที่ 2 การวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1 (รายกลุ่ม)
	2.สื่อบรรยาย เรื่อง การวางแผนการทำงานและการเขียนแผนงาน
	3.แบบบันทึกรายงานผลการดำเนินงาน
กิจกรรม Activity Based Learning	
ขั้นตอน	รายละเอียดกิจกรรม
ขั้น 1 ทบทวน ประสบการณ์ (เวลา 15 นาที)	1. นักเรียนทบทวนความรู้เรื่องการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
	2. นักเรียนแต่ละคนเสนอหัวข้อกิจกรรมที่เตรียมมาจากคาบก่อน ให้ครูและเพื่อนรับฟัง
ขั้น 2 กิจกรรมเรียนรู้ (เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที)	1. ครูบรรยาย เรื่อง การวางแผนการทำงานและการเขียนแผนงาน
	2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน 4 กลุ่ม และรับใบกิจกรรมที่ 2 เรื่อง การวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1 (รายกลุ่ม) และตั้งชื่อกลุ่ม
	3. กลุ่มนักเรียนตัดสินใจเลือกมิติที่พัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีมิติ 4 ด้าน ได้แก่ มิติสังคม มิติสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจ มิติวัฒนธรรม กลุ่มละ 1 มิติ

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 วางแผนอย่างเป็นระบบ (ต่อ)

กิจกรรม Activity Based Learning				
ขั้นตอน	รายละเอียดกิจกรรม			
ขั้น 2 กิจกรรมเรียนรู้ (เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที)	4. นักเรียนระดมความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมตามมิติที่เลือก กลุ่มละ 1 กิจกรรมที่ทำได้ภายในโรงเรียน เช่น กลุ่มมิติสิ่งแวดล้อม ทำกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้การทิ้งขยะ , กิจกรรมให้ความรู้การรับมือฝุ่น PM 2.5 , มิติสังคม ทำกิจกรรมจัดป้ายรณรงค์ด้านภัยยาเสพติด , มิติวัฒนธรรม ทำกิจกรรมเผยแพร่ความรู้วันสำคัญในสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียน , มิติเศรษฐกิจ ทำกิจกรรมรณรงค์การออมกับธนาคารโรงเรียน เป็นต้น			
	5. นักเรียนสร้างแผนงานและผังมโนทัศน์เพื่อเตรียมนำเสนอ			
ขั้น 3 สะท้อนความคิด (เวลา 45 นาที)	1. นักเรียนนำเสนองานกลุ่ม (กลุ่มละ 5 นาที)			
	2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายการวางแผนกิจกรรมของทุกกลุ่มร่วมกันในชั้นเรียน			
ขั้น 4 ประเมินผล (เวลา 15 นาที)	1. นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อประเมินผลการเรียนตนเอง ดังนี้ (1) นักเรียนได้รับความรู้และทักษะอะไรบ้าง จะนำความรู้ไปปรับใช้ได้อย่างไร (2) นักเรียนนำหลักคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ขณะทำกิจกรรมอย่างไรบ้าง (3) นักเรียนมีข้อเสนอแนะการเรียนรู้อะไรบ้าง			
ขั้น 5 ประยุกต์ใช้ (เวลา 15 นาที)	1. นักเรียนนำแผนกิจกรรมไปปฏิบัติ(ใบกิจกรรมที่2) ภายใน 1 สัปดาห์ พร้อมทั้งบันทึกผลกิจกรรมใน แบบบันทึกรายงานผลการดำเนินงาน			
การวัดและประเมินผล				
วิธีการวัด	การสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม			
เครื่องมือวัด	แบบสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม			
เกณฑ์คะแนน	ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับ ดี (12 คะแนนขึ้นไป หรือ ร้อยละ 80 ขึ้นไป)			
เกณฑ์การประเมิน				
ที่	พฤติกรรม	ระดับคะแนน		
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)
1	นักเรียนมีความสนใจในการทำกิจกรรม			
2	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
3	นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น			
4	นักเรียนทำงานตามที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ			
5	นักเรียนประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง			

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 วางแผนอย่างเป็นระบบ (ต่อ)

ใบกิจกรรมที่ ๒ เรื่อง วางแผนให้ปัง! (งานกลุ่ม) โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ	
๑.	ชื่อโครงการ/กิจกรรม
๒.	ปัญหาที่พบ/ประเด็นศึกษา
๓.	หลักการและเหตุผล
เนื่องจาก.....	
เพื่อให้.....	
ดังนั้น.....	
๔.	วัตถุประสงค์
๔.๑	
๔.๒	
๕.	กลุ่มเป้าหมาย
๕.๑ เป้าหมายเชิงปริมาณ	
๕.๑.๑	
๕.๑.๒	
๕.๒ เป้าหมายเชิงคุณภาพ	
๕.๒.๑	
๕.๒.๒	

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 วางแผนอย่างเป็นระบบ (ต่อ)

๖. วิธีการดำเนินงาน											
ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินการ							ผู้รับผิดชอบ	สถานที่	
		จ	อ	พ	พ	ศ	ส	อา			
๑	ประชุมวางแผน										
P	๑.๑.ประชุมผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อวางแผน										
	๑.๒.ขออนุญาตดำเนินการจัดกิจกรรม										
	๑.๓.แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน										
	๑.๔.ประชุมคณะกรรมการและประสานงานผู้เกี่ยวข้อง										
๒	การดำเนินงาน										
D	๒.๑. ดำเนินงานตามกิจกรรม										
	- จัดเตรียมอุปกรณ์และจัดสถานที่										
	- จัดกิจกรรมตามกำหนดการ										
	- จัดเก็บอุปกรณ์และสถานที่										
๓	รายงานผลการดำเนินงาน										
C	๓.๑. รวบรวมข้อมูล ติดตามผลดำเนินงาน										
	๓.๒. ประเมินผลการดำเนินงาน										
	๓.๓. สรุปรวบรวมผลการดำเนินงาน										
	๓.๔. รายงานผลการดำเนินงาน										
๔	สรุปบทวน/นำไปใช้										
A	๔.๑. วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปรับปรุง และข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการในกิจกรรมต่อไป										
๗. งบประมาณ											
ตาราง แสดงรายละเอียดทรัพยากรและค่าใช้จ่าย											
ที่	รายการ	จำนวนหน่วย	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน (บาท)							
๑											
๒											
๓											
๔											
๕											
รวมเงิน											

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 วางแผนอย่างเป็นระบบ (ต่อ)

๘. การประเมินผลการดำเนินงาน		
ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้
ผลผลิต (Outputs)		
.....		
.....		
.....		
.....		
ผลลัพธ์ (Outcomes)		
.....		
.....		
.....		
.....		

๙. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑

๙.๒

๑๐. กรรมการดำเนินงานและการอนุมัติกิจกรรม

ลงชื่อ..... (.....) ประธานกรรมการกลุ่ม	ลงชื่อ..... (.....) รองประธานกรรมการกลุ่ม
ลงชื่อ..... (.....) กรรมการกลุ่ม	ลงชื่อ..... (.....) กรรมการกลุ่ม
ลงชื่อ..... (.....) กรรมการกลุ่ม	ลงชื่อ..... (.....) กรรมการและเลขานุการกลุ่ม

☐ อนุมัติ ☐ ไม่อนุมัติ

ลงชื่อ
 (.....)
 ที่ปรึกษากิจกรรม

2. แบบประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามหลักแนวคิดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการใช้ความรู้ในการวางแผน						
1	นักเรียนศึกษาปัญหา ที่มา แนวคิด ทฤษฎี และรอบรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหัวข้อกิจกรรมและวางแผนการทำงาน					
2	นักเรียนใช้ความรู้กำหนดเป้าหมายและขอบเขตงานในการวางแผนการทำงาน					
3	นักเรียนใช้ความรู้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานในการวางแผนการทำงาน					
4	นักเรียนใช้ความรู้กำหนดระยะเวลาการทำงาน/จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน					
๕	นักเรียนใช้ความรู้วางแผนจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรม					
2) ด้านการใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน						
1	นักเรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติงานทั้งต่อตนเองและผู้อื่น					
2	นักเรียนขยันทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่อเนืองเต็มกำลังความสามารถ ไม่เกียจคร้าน					
3	นักเรียนอดทนต่องานทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จคล่อง					
4	นักเรียนใช้สติปัญญาในการทำงานโดยใช้ความคิดในการตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ					
5	นักเรียนแบ่งปันส่งต่อการเป็นผู้ให้ซึ่งกันและกันในการทำงาน เช่น การให้ความรู้วิชาการ การให้กำลังใจ การอาสาช่วยเหลือกัน					
3) ด้านการวางแผนแบบพอประมาณ						
1	นักเรียนกำหนดเป้าหมายและขอบเขตกิจกรรมอย่างพอประมาณ					
2	นักเรียนใช้ระยะเวลาดำเนินงาน/กิจกรรมอย่างเหมาะสม					
3	นักเรียนคำนวณงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพียงพอ					
4	นักเรียนรับงาน/มอบหมายงานเหมาะสมตามกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิก					
5	นักเรียนสำรวจทรัพยากรที่มีก่อนจัดหาเพิ่ม และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพียงพอ					

2. แบบประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามหลักแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
(ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4) ด้านการวางแผนอย่างมีเหตุผล						
1	นักเรียนศึกษาสภาพ/ข้อมูล/หรือผลการพัฒนางานที่ผ่านมาให้เข้าใจก่อนการวางแผนการทำงาน					
2	นักเรียนพิจารณางานจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการทำงานและปฏิบัติงานทุกขั้นตอน					
3	นักเรียนคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบเสมอ					
4	นักเรียนเป็นผู้ฟังที่ดีและใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ					
5	นักเรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น					
5) ด้านการวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน						
1	นักเรียนติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเป็นปัจจุบัน เพื่อคาดการณ์แนวโน้มและเท่าทันสถานการณ์					
2	นักเรียนวางแผนการทำงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับกิจกรรมได้หลากหลาย					
3	นักเรียนมีการวางแผนสำรองหรือวิธีการอื่น ๆ หากเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้					
4	นักเรียนสามารถรับมือกับความรู้สึกความเสียใจ ความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะปฏิบัติงาน					
5	นักเรียนเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบ ความเสี่ยง และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น					
รวม						

รูปวิสัยทัศน์ คณะแผนประเมินพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการประเมิน	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
1. การได้รับความรู้ในการวางแผน					
1.1 นักเรียนศึกษาปัญหาที่มา แนวคิด ทฤษฎี และรอบรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหัวข้อกิจกรรมและวางแผนการทำงาน	-รวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้มากกว่า 3 แหล่งขึ้นไป (เช่น บทความวิจัย, หนังสือ, เว็บไซต์หน่วยงานราชการ) และข้อมูลเป็นปัจจุบัน -ระบุปัญหาและกำหนดหัวข้อ/แผนงานได้ชัดเจน มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน	-รวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ อย่างน้อย 3 แหล่ง และเป็นปัจจุบัน -ระบุปัญหาและกำหนดหัวข้อ/แผนงานได้ชัดเจน มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลครบถ้วน	-รวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ อย่างน้อย 2 แหล่ง และเป็นปัจจุบัน, ระบุปัญหาและกำหนดหัวข้อ/แผนงาน ไม่ได้ชัดเจน -รวบรวมข้อมูล ไม่มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลครบถ้วน	-รวบรวมข้อมูลจาก 1 แหล่งเท่านั้น หรือข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน -ระบุหัวข้อ/แผนงานไม่ได้เล็กน้อย หรือมีข้อผิดพลาด ไม่มีการอ้างอิง	-ไม่มีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งใดเลย -ไม่สามารถระบุหัวข้อ/แผนงานได้ หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องไม่น่าเชื่อถือ/ไม่มีแหล่งอ้างอิง
1.2 นักเรียนใช้ความรู้กำหนดเป้าหมายและขอบเขตงานในการวางแผนการทำงาน	-กำหนดเป้าหมายอย่างน้อย 3 ข้อขึ้นไป โดยมีตัวเลขระบุผลลัพธ์ที่คาดหวังได้ชัดเจนและวัดผลได้ (เช่น "ลดขยะลง 20%", "ใช้แก้ว 50 คน") และขอบเขตงานครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดที่ระบุไว้ในแผนงานอย่างชัดเจน	-กำหนดเป้าหมายได้ 2 ข้อ โดยมีตัวเลขระบุผลลัพธ์ที่คาดหวังได้ชัดเจน และขอบเขตงานครอบคลุมกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ระบุไว้ในแผนงาน	-กำหนดเป้าหมายได้ 1 ข้อ และมีตัวเลขระบุผลลัพธ์ที่คาดหวังได้ มีขอบเขตงานครอบคลุมกิจกรรมเพียง 50-70% หรือไม่ชัดเจนทั้งหมด	-กำหนดเป้าหมายได้แต่ไม่มีตัวเลขระบุผลลัพธ์ที่คาดหวัง หรือขอบเขตงานคลุมเครือ/ไม่ชัดเจน	-ไม่สามารถกำหนดเป้าหมายและขอบเขตงานได้เลย
1.3 นักเรียนใช้ความรู้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานในการวางแผนการทำงาน	-กำหนดขั้นตอนดำเนินงาน PDCA โดยระบุ(Plan-Do-Check-Act) รายละเอียดของแต่ละขั้นตอน (สิ่งที่ต้องทำ, ผู้รับผิดชอบ, ระยะเวลา) ได้ครบถ้วนชัดเจน และเป็นลำดับ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและมีความเชื่อมโยงที่ชัดเจนระหว่างขั้นตอน	-กำหนดขั้นตอนดำเนินงาน PDCA ระบุรายละเอียด (สิ่งที่ต้องทำ, ผู้รับผิดชอบ, ระยะเวลา) ครบถ้วน แต่ยังไม่ได้ระบุในบางจุดสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนได้	-กำหนดขั้นตอนดำเนินงาน PDCA แต่บางรายละเอียดขาดหายไป หรือยังไม่เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน	-กำหนดขั้นตอนดำเนินงาน PDCA ได้ แต่ไม่เป็นไปตามลำดับที่ถูกต้อง และรายละเอียดไม่ชัดเจน	-ไม่สามารถกำหนดขั้นตอนดำเนินงานได้เลย

รายการประเมิน	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
1.4 มักเรียนใช้ความรู้กำหนดระยะเวลาการทำงาน/จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน	-กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานได้ครบถ้วนทุกกิจกรรม มีวันที่เริ่มต้น-สิ้นสุดและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่มีการคาดเคลื่อนจากแผนที่กำหนดไว้	-กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานได้ ครบถ้วนทุกกิจกรรม มีวันที่เริ่มต้น-สิ้นสุดชัดเจน มีการคาดเคลื่อนไม่เกิน 1 วัน จากแผนที่กำหนดไว้	-กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานได้ มีวันที่เริ่มต้น-สิ้นสุด บางกิจกรรมมีการคาดเคลื่อน 2-3 วัน จากแผนที่กำหนดไว้	-กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน ไม่ครบถ้วน หรือ กำหนดวันที่ไม่ชัดเจน/มีการคาดเคลื่อนจากแผนที่กำหนดเกิน 3 วัน	-ไม่มีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานเลย
1.5 มักเรียนใช้ความรู้วางแผนจัดสรรงบประมาณ/ค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรม	-ระบุรายการค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์ทุกรายการ มีจำนวนหน่วย/ราคาต่อหน่วย/รวมเงิน ชัดเจนและถูกต้อง และยอดรวมไม่เกินงบประมาณที่กำหนดในโครงการที่แสดงให้เห็นถึงการจัดสรรทรัพยากรที่คุ้มค่า	-ระบุรายการค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์หาย ไม่เกิน 2 รายการ มีจำนวนหน่วย/ราคาต่อหน่วย/รวมเงิน ชัดเจน และยอดรวมไม่เกินงบประมาณที่กำหนด	-ระบุรายการค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์หาย ไม่เกิน 3 รายการ หรือมียอดรวมเกินงบประมาณที่กำหนดในโครงการ เล็กน้อย (ไม่เกิน 10%)	-ระบุรายการค่าใช้จ่าย/วัสดุอุปกรณ์หายเกิน 3 รายการขึ้นไป หรือขาดรายละเอียดจำนวนมาก หรือมียอดรวมเกินงบประมาณที่กำหนดเกิน 10%	-ไม่มีการวางแผนจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์เลย
2. การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน					
2.1 มักเรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติงาน/งานที่ตนเองและผู้อื่น	-รายงานข้อมูล/ผลงานตามจริง 100% ไม่พบหลักฐานการคัดลอกการทุจริต/การปกปิดข้อมูลใด ๆ ทั้งจากตนเองและผู้อื่นในการจัดทำและนำเสนอแผนงาน/กิจกรรม	-รายงานข้อมูล/ผลงานตามจริงเกือบทั้งหมด พบหลักฐานการคัดลอก/การปกปิดข้อมูลเล็กน้อย (เช่น การอ้างอิงไม่ครบถ้วนหรือการปรับข้อมูลเล็กน้อย)	-รายงานข้อมูล/ผลงานตามจริงเป็นส่วนใหญ่ พบหลักฐานการคัดลอก/การปกปิดข้อมูลบางส่วน (เปลี่ยนแปลงข้อมูลบ้าง เพื่อปกปิดข้อบกพร่อง)	-รายงานข้อมูล/ผลงานตามจริงน้อย พบหลักฐานการคัดลอก/การทุจริต/การปกปิดข้อมูลตามจริงมากกว่า 2 ครั้ง	-ไม่มีการรายงานข้อมูลตามจริง หรือมีการคัดลอกการทุจริต/การปกปิดข้อมูลทั้งหมด

รายการประเมิน	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
2.2 นักเรียนอ่านทันงานอย่าง ไม่ย่อท้อต่อเนื่องเดิมกับกำลัง ความสามารถ ไม่เกียจคร้าน	-ทำงานต่อเนื่องตามแผน 100% จน สำเร็จตามเป้าหมายและกำหนดการที่ วางไว้ทุกประการ และแสดงความ พสกปียรในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่บ่นหรือแสดงความไม่พอใจ	-ทำงานต่อเนื่องตามแผน 80% จนสำเร็จตามเป้า หมายและกำหนดการที่วาง ไว้ส่วนใหญ่ และมีความ พสกปียรอย่างสม่ำเสมอ	-ทำงานต่อเนื่องตามแผน 50% มีบางส่วนที่ไม่ สำเร็จตามเป้า หมายหรือ ล่าช้ากว่ากำหนดแต่ยัง พยายาม ทำงานให้สำเร็จ	-ทำงานต่อเนื่องตามแผน น้อยกว่า 50% มีหลาย ส่วนที่ไม่สำเร็จตาม เป้าหมายหรือล่าช้ามาก และไม่ค่อยกระตือรือร้น	-ไม่ทำงานต่อเนื่อง หรือไม่สามารถทำงาน ให้สำเร็จตามเป้าหมาย ได้เลย มีพฤติกรรมเกียจ คร้านอย่างชัดเจน
2.3 นักเรียนอดทนต่องาน ทำ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ สำเร็จลุล่วง	-แสดงความอดทนสูงมาก ไม่ย่อท้อต่อ อุปสรรคหรือความยากลำบาก ทำงานที่ ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงอย่างดีเยี่ยม แม้ต้องใช้ความพยายามสูง	-แสดงความอดทน ทำงานที่ ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง แม้มีอุปสรรคบ้าง	-แสดงความอดทนใน ช่วงแรก แต่ยอมแพ้เมื่อ เจออุปสรรคเล็กน้อย ทำ ให้งานไม่สำเร็จทั้งหมด	-มีความอดทนน้อย ไม่ สามารถทำงานที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จเมื่อ เจออุปสรรค	-ไม่อดทน ยอมแพ้ทันที เมื่อเจออุปสรรคหรือไม่ เริ่มลงมือทำ
2.4 นักเรียนใช้สติปัญญาใน การทำงานโดยใช้ความคิดใน การตัดสินใจ แก้ปัญหาและ ปรับตัวเมื่อเผชิญสถานการณ์- การแก้ปัญหาต่าง ๆ	-ใช้สติปัญญาในการคิดวิเคราะห์ข้อสงสัยที่ ซับซ้อนตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่าง ยอดเยี่ยม ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์หรือ ปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ	-ใช้สติปัญญาในการคิด วิเคราะห์ตัดสินใจ และ แก้ปัญหาได้ดี ปรับตัวเข้า กับสถานการณ์หรือปัญหา ที่เปลี่ยนแปลงไปได้	-ใช้สติปัญญาในการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ เป็นบางครั้ง หรือปรับตัว ได้ช้าเมื่อเผชิญ สถานการณ์ใหม่	-ไม่ค่อยใช้สติปัญญาในการ การคิดวิเคราะห์และแก้ ปัญหา หรือไม่สามารถ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์- การแก้ปัญหาให้ หรือไม่ สามารถปรับตัวได้	-ไม่ใช้สติปัญญาในการ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มักให้ผู้อื่นตัดสินใจหรือ แก้ปัญหาให้ หรือไม่ สามารถปรับตัวได้
2.5 นักเรียนแบ่งปันส่งต่อภาระ เป็นผู้ให้ซึ่งกันและกันในการ ทำงาน เช่น การให้ความรู้ วิชาการ การให้กำลังใจ การ อาสาช่วยเหลือกัน	-มีการแบ่งปันความรู้ ให้กำลังใจหรืออาสาช่วยเหลือ ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอและ เต็มใจทุกครั้ง แม้ไม่ใชหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย เป็นผู้นำในการสร้าง บรรยากาศ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	-มีการแบ่งปันความรู้ ให้ กำลังใจหรืออาสาช่วยเหลือ ผู้อื่นเมื่อมีโอกาส หรือเมื่อ เห็นผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือในหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	-มีการแบ่งปันความรู้ ให้ กำลังใจ หรืออาสา ช่วยเหลือผู้อื่นเป็น บางครั้ง หรือเมื่อได้รับ การร้องขอเท่านั้น	-มีการแบ่งปันความรู้ ให้ กำลังใจ หรืออาสา ช่วยเหลือผู้อื่นน้อยครั้ง หรือไม่เต็มใจ เมื่อได้รับ การร้องขอ	-ไม่มีการแบ่งปันความรู้ ให้กำลังใจ หรืออาสา ช่วยเหลือผู้อื่นเลย หรือ ปฏิเสธเมื่อได้รับการร้อง ขอ

รายการประเมิน	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
3. การวางแผนแบบพอประมาณ					
3.1 นักเรียนกำหนดเป้าหมาย และขอบเขตกิจกรรมอย่างพอประมาณ	-กำหนดเป้าหมายกิจกรรม 3 ข้อขึ้นไป ที่สามารถทำได้สำเร็จในเวลาที่กำหนด (ตามปฏิทินที่วางไว้) และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าโดยไม่เกินงบประมาณที่ตั้งไว้ในโครงการ โดยไม่มีการเพิ่มทรัพยากรเกินจำเป็นที่ระบุไว้ในแผนงาน	-กำหนดเป้าหมายกิจกรรม 2 ข้อขึ้นไปที่สามารถทำได้สำเร็จในเวลาที่กำหนดและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าโดยไม่เกินงบประมาณที่ตั้งไว้ มีการเพิ่มทรัพยากรจากเป็นเล็กน้อย (ไม่เกิน 5%)	-กำหนดเป้าหมายกิจกรรม 1-2 ข้อ ที่อาจสำเร็จในเวลาที่กำหนด หรือใช้ทรัพยากรเกินงบประมาณที่ตั้งไว้เล็กน้อย (10%)	-กำหนดเป้าหมายกิจกรรมเกินขีดจำกัดของเวลา หรือใช้ทรัพยากรเกินงบประมาณที่ตั้งไว้เกิน 10% หรือไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม	-ไม่สามารถกำหนดเป้าหมายกิจกรรมที่อยู่เหนือขีดจำกัดของเวลา และทรัพยากรได้เลย หรือกำหนดเป้าหมายที่เกินจริงอย่างมาก
3.2 นักเรียนใช้ระยะเวลาดำเนินงานกิจกรรมอย่างเหมาะสม	-ดำเนินงานแต่ละขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ โดยไม่เร่งรีบให้เสร็จ ๆ หรือล่าช้าเกิน 10% ของเวลาที่กำหนดในทุกขั้นตอน แสดงให้เห็นถึงการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	-ดำเนินงานแต่ละขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ โดยไม่เร่งรีบ หรือล่าช้าเกิน 20% ของเวลาที่กำหนดในส่วนใหญ่ของขั้นตอน	-ดำเนินงานแต่ละขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ โดยเร่งรีบ หรือล่าช้าเกิน 30% ของเวลาที่กำหนดในบางขั้นตอน	-ดำเนินงานแต่ละขั้นตอนอย่างเร่งรีบเกินไป หรือล่าช้าเกิน 50% ของเวลาที่กำหนดในทุกขั้นตอน	-ไม่ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ทำอย่างเร่งรีบ หรือล่าช้าเกิน 50% ของเวลาที่กำหนดในทุกขั้นตอน
3.3 นักเรียนคำนวณงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพียงพอ	-คำนวณและจัดสรรงบประมาณได้อย่างแม่นยำ เพียงพอ และคุ้มค่าสูงสุด โดยยอดรวมงบประมาณที่ใช้จริงไม่เกินกว่าที่ตั้งไว้ในแผนงาน	-คำนวณและจัดสรรงบประมาณได้เพียงพอและคุ้มค่า โดยยอดรวมงบประมาณที่ใช้จริงไม่เกินกว่าที่ตั้งไว้	-คำนวณและจัดสรรงบประมาณได้ค่อนข้างเพียงพอ โดยยอดรวมงบประมาณเกินกว่าที่ตั้งไว้เล็กน้อย (ไม่เกิน 10%)	-คำนวณและจัดสรรงบประมาณไม่ค่อยเพียงพอ โดยยอดรวมงบประมาณที่ใช้จริงเกินกว่าที่ตั้งไว้เกิน 10%	-ไม่สามารถคำนวณและจัดสรรงบประมาณได้เลย หรือไม่มีการประมาณการงบประมาณ

รายการประเมิน	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
3.4 นักเรียนรับงาน/มอบหมายงานเหมาะสมตามกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิก	-ประเมินกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิกได้อย่างดี และรับ/มอบหมายงานให้สมาชิกทุกคนตามความถนัดของแต่ละคน ได้รับมอบหมายของสมาชิกแต่ละคนสำเร็จตามกำหนดเวลาเป้าหมายที่วางไว้โดยไม่รู้สึกเกินกำลัง	-ประเมินกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิกได้ดี, รับมอบหมายงานตามความถนัด และงานที่ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่สำเร็จตามกำหนดเวลาเป้าหมาย	-ประเมินกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิกได้ครึ่งหนึ่ง หรือรับ/มอบหมายงานให้สมาชิกครึ่งหนึ่งตามความถนัดหรือบางงานสำเร็จตามกำหนดเวลาเป้าหมาย	-ประเมินกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิกน้อยกว่าครึ่ง หรือรับมอบหมายงานให้สมาชิกน้อยกว่าครึ่ง หรือหลายงานไม่สำเร็จตามกำหนดเวลาเป้าหมาย	-ไม่มีการประเมินกำลังความสามารถของตนเองและสมาชิกหรือไม่แบ่งงาน/แบ่งงานไม่เหมาะสมกับความสามารถ/เวลาโดยส่งผลให้งานไม่สำเร็จ
3.5 นักเรียนสำรวจทรัพยากรที่มีก่อนจัดหาเพิ่ม และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพียงพอ	-สำรวจรายการทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมด (เช่น กระดาษสี, ใส, ปากก, อุปกรณ์) ได้อย่างครบถ้วน และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ก่อนจัดหาเพิ่ม โดยมีหลักฐานการสำรวจทรัพยากร (เช่น รายการตรวจสอบ, รูปถ่าย)	-สำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ส่วนใหญ่ (80%) และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าเพิ่มเติม โดยมีหลักฐานการสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่	-สำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ครึ่งหนึ่ง (50%) และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า หรือไม่ได้คำนึงถึงคุณค่า หรือไม่มีหลักฐานการสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่	-สำรวจทรัพยากรที่มีอยู่น้อยกว่าครึ่ง (น้อยกว่า 50%) และเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้ ไม่คุ้มค่า	-ไม่มีการสำรวจและเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เลย จัดหาเพิ่มทั้งหมด
4. การวางแผนอย่างมีเหตุผล					
4.1 นักเรียนศึกษาสภาพข้อมูลหรือผลการพัฒนางานที่ผ่านมาให้เข้าใจก่อนการวางแผนการทำงาน	-ศึกษาสภาพข้อมูลผลการพัฒนางานที่ผ่านมาอย่างละเอียด ครบถ้วน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจวางแผนงาน โดยสามารถสรุปและเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้นเข้ากับแผนงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	-ศึกษาสภาพข้อมูลผลการพัฒนางานที่ผ่านมาอย่างละเอียด ครบถ้วน และสามารถนำมาประกอบการตัดสินใจได้	-ศึกษาสภาพข้อมูลผลการพัฒนางานที่ผ่านมาเป็นบางส่วน และนำมาประกอบการตัดสินใจได้เล็กน้อย	-ศึกษาสภาพข้อมูลผลการพัฒนางานที่ผ่านมาเล็กน้อย หรือข้อมูลการศึกษาไม่เกี่ยวข้องกับการวางแผน	-ไม่มีการศึกษาสภาพข้อมูล/ผลการพัฒนางานที่ผ่านมาเลยก่อนการวางแผน

รายการประเมิน	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
4.2 นักเรียบเรียงงานจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการทำงานและปฏิบัติงานทุกขั้นตอน	-พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านและรอบขอบ (เช่น ข้อจำกัด, ต้นทุน, ค่าเสียโอกาส, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) นำมาสู่ประกอบการวางแผนและปฏิบัติงานทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ	-พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและนำมาใช้ในการวางแผนและปฏิบัติงานส่วนใหญ่	-พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นบางส่วนและนำมาใช้ในการวางแผนและปฏิบัติงานบางส่วน	-พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องน้อย หรือไม่สามารถเชื่อมโยงเหตุปัจจัยกับกระบวนการปฏิบัติงานได้	-ไม่พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องเลย
4.3 นักเรียบเรียงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบขอบเสมอ	-คำนึงถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบที่จะเกิดขึ้นจากแผนงาน (เช่น ผลกระทบต่อตนเอง, สังคม, สิ่งแวดล้อม, เศรษฐกิจ) อย่างรอบขอบ และวางแผนเพื่อลดผลกระทบเชิงลบได้อย่างดี และแสดงการคาดการณ์ผลกระทบที่ครอบคลุม	-คำนึงถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบขอบ และวางแผนเพื่อลดผลกระทบเชิงลบได้	-คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเป็นบางครั้ง หรือพิจารณาแค่ผลกระทบเชิงบวก/เชิงลบด้านเดียว	-คำนึงถึงผลกระทบน้อยหรือไม่ครอบคลุมผลกระทบที่สำคัญ	-ไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำเลย
4.4 นักเรียบเรียงเป็นผู้ที่คิดและให้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	-เป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นอย่างเปิดใจและกระตือรือร้น, นำข้อมูล/ความคิดเห็นมาวิเคราะห์และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างยอดเยี่ยม ส่งผลให้ได้แนวทางที่ดีที่สุด	-เป็นผู้ฟังที่ดี ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้ดีเมื่อได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน	-เป็นผู้ฟังที่ดีเป็นบางครั้ง หรือใช้เหตุผลเป็นบางครั้งในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	-เป็นผู้ฟังที่ไม่ดี หรือใช้เหตุผลน้อยในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ มักตัดสินใจตามอารมณ์	-ไม่รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และไม่ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลย
4.5 นักเรียบเรียงวิเคราะห์ปัญหาและสรุปผลอย่างรอบขอบและมีระยะวัง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น	-คิดวิเคราะห์ปัญหาและสรุปผลได้ดี รอบขอบ ระยะวัง และวางแผนเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้มีประสิทธิภาพ โดยระบุความเสี่ยงและผลกระทบได้ชัดเจน และมีแนวทางป้องกันเชิงรุก	-คิดวิเคราะห์ปัญหาและสรุปผลอย่างรอบขอบและมีระยะวัง เพื่อลดความเสี่ยง และมีแนวทางป้องกัน	-คิดวิเคราะห์ปัญหาและสรุปผลได้เป็นบางส่วน หรือแนวทางป้องกันยังไม่ชัดเจนนัก	-คิดวิเคราะห์ปัญหาและสรุปผลน้อย หรือแนวทางป้องกันไม่ชัดเจนและไม่เป็นไปได้อย่างจริงจัง	-ไม่คิดวิเคราะห์ปัญหาและสรุปผลเลย หรือไม่เห็นความสำคัญของการลดความเสี่ยง

รายการประเมิน	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
5. การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน					
5.1 นักเรียนติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และเป็นปัจจุบัน เพื่อคาดการณ์แนวโน้มและคาดการณ์สถานการณ์	-ติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ 3 แหล่ง และเป็นปัจจุบัน สามารถสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อคาดการณ์แนวโน้มและทำการคาดการณ์แนวโน้มและทำการ	-ติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ 2 แหล่ง และเป็นปัจจุบัน เพื่อคาดการณ์แนวโน้มและทำการคาดการณ์	-ติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูล และข้อมูล ข่าวไม่เป็นปัจจุบันมากนัก หรือคาดการณ์แนวโน้มได้บ้างเล็กน้อย	-ติดตามข่าวสารน้อย หรือมีแหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ หรือไม่สามารถคาดการณ์แนวโน้มได้	-ไม่ติดตามข่าวสารเลย หรือไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการคาดการณ์สถานการณ์
5.2 นักเรียนวางแผนการทำงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนแผนได้หลากหลาย	-วางแผนการทำงานที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ (อย่างน้อย 2 ทางเลือก) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง โดยมีขั้นตอนการปรับที่ชัดเจนและเป็นไปได้จริง	-วางแผนการทำงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับกิจกรรมได้ 1 ทางเลือกที่ชัดเจน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง	-วางแผนการทำงานได้ค่อนข้างยืดหยุ่น แต่การปรับกิจกรรมยังไม่ชัดเจน หรือมีทางเลือกน้อย	-วางแผนการทำงานไม่ค่อยยืดหยุ่น ปรับกิจกรรมได้ยากเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง	-วางแผนการทำงานที่ยืดหยุ่นไม่ได้ สามารถปรับกิจกรรมได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง
5.3 นักเรียนมีการวางแผนสำรองหรือวิธีการอื่น ๆ หากเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้	-มีการวางแผนสำรองหรือวิธีการอื่น ๆ ที่ไม่ได้หลายทางเลือก (อย่างน้อย 2 แผนสำรอง) สำหรับสถานการณ์เฉพาะที่อาจเกิดขึ้นหากแผนหลักไม่เป็นไปตามที่วางไว้ โดยระบุขั้นตอนและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในแต่ละแผนสำรอง	-มีการวางแผนสำรองหรือวิธีการอื่น ๆ 1 แผน ที่ไม่เป็นไปได้อาจเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามแผนหลัก	-มีแนวคิดเรื่องแผนสำรอง แต่ไม่เป็นรูปธรรม หรือมีแผนสำรองที่ยังไม่ชัดเจน และอาจเป็นไปไม่ได้	-มีการวางแผนสำรองไว้ แต่อาจไม่ปฏิบัติได้จริง เช่น แผนสำรองนั้นต้องใช้ทรัพยากรที่ไม่มี หรือต้องใช้เวลานานเกินไป เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน	-ไม่มีการวางแผนสำรอง หรือวิธีการอื่น ๆ เลย

รายการประเมิน	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อย)	1 (น้อยที่สุด)
5.4 นักเรียนสามารถรับมือกับ ความผิดพลาด ความรู้สึก เสียใจที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะ ปฏิบัติกิจกรรม	-แสดงความเข้าใจและยอมรับต่อความผิดพลาด/อุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถ จัดการกับความรู้สึกเสียใจ/ ข้อบกพร่องได้อย่างมีเหตุผล เรียนรู้ จากความผิดพลาด และยังคงมุ่งมั่น ปฏิบัติตามกิจกรรมต่อไปจนสำเร็จ	-แสดงความเข้าใจและ ยอมรับต่อความผิดพลาด/ อุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถ จัดการกับความรู้สึกเสียใจ/ ข้อบกพร่องได้อย่างมีเหตุผล เรียนรู้ จากความผิดพลาดเพื่อก้าว ต่อไป	-แสดงความเข้าใจและ ยอมรับต่อความผิดพลาด/ อุปสรรค/อุปสรรคต้อง บางครั้ง แต่ยังคงต้อง ได้รับการกระตุ้นหรือ ช่วยเหลือ จัดการกับ ความรู้สึกเสียใจข้อบกพร่อง	-ไม่สามารถรับมือกับ ความรู้สึกเสียใจข้อบกพร่อง/ อุปสรรคได้ดี ทำให้ หยุดชะงักการทำงาน	-ไม่สามารถรับมือกับ ความรู้สึกเสียใจข้อบกพร่อง/ อุปสรรคหรือหยุดการ ทำงานโดยสิ้นเชิง
5.5 นักเรียนเตรียมตัวพร้อม รับผลกระทบ ความเสี่ยง และ การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่ จะเกิดขึ้น	-เตรียมความพร้อมรับผลกระทบ ความ เสี่ยง และการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรอบ ด้านและครบถ้วน (เช่น มีอุปกรณ์สำรอง, มีแผนฉุกเฉิน, มีรายชื่อบุคคลสำรอง, มี ช่องทางสื่อสารสำรอง) ทั้งด้าน กายภาพ จิตใจ และแผนการปฏิบัติ แสดงให้เห็นถึงการคาดการณ์และเตรียม รับมืออย่างเชิงรุก	-เตรียมความพร้อมรับ ผลกระทบ ความเสี่ยง และ การเปลี่ยนแปลงโดยมี รายการเตรียมการที่ชัดเจน (อย่างน้อย 2 รายการ)	-เตรียมความพร้อมรับ ผลกระทบ ความเสี่ยง และการเปลี่ยนแปลงได้ เป็นบางส่วน (อย่างน้อย 1 รายการ)	-เตรียมความพร้อมรับ ผลกระทบ ความเสี่ยง และการเปลี่ยนแปลงได้ น้อย หรือมีการเตรียม การไม่ตรงประเด็น	-ไม่มีการเตรียมความ พร้อมรับผลกระทบ ความเสี่ยง และการ เปลี่ยนแปลงเลย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวนฤมล บุญเจริญ

